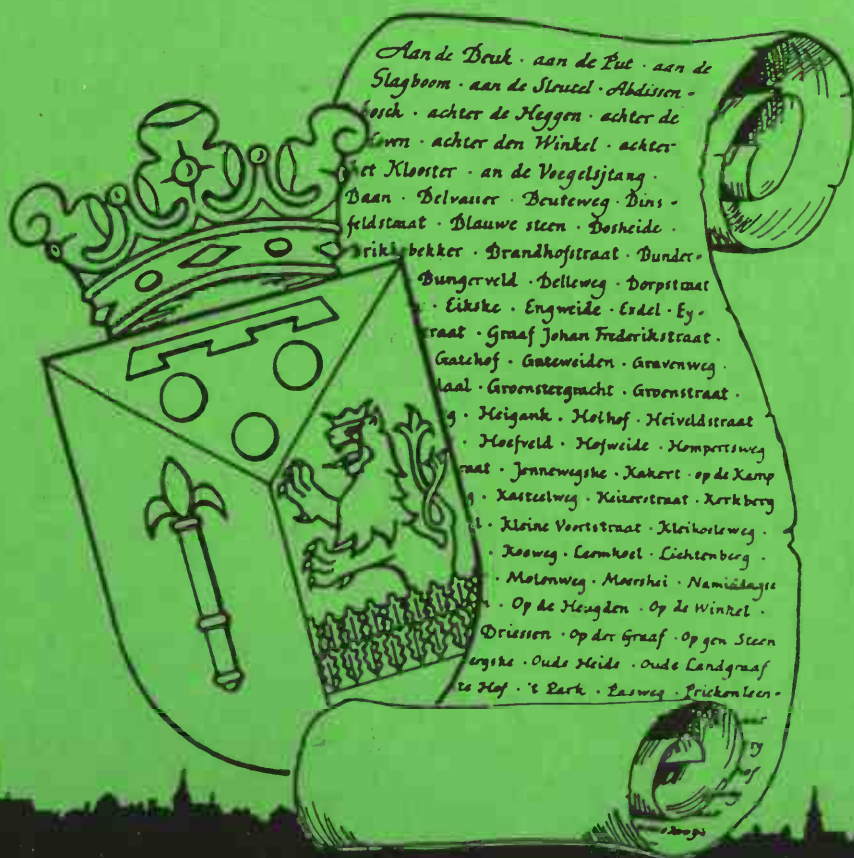

O C G L

Bulletin

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
 Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

1994 - 1996

I

INHOUD BULLETIN 1994

=====

10e Jaargang no.1.

- Blz. 1 Een nieuw begin.
2 Van de redactie
2 Uitnodiging.
3 Agenda Algem.ledenvergadering.
4 Verslag Alg.ledenverg. dd.23-3-'93
5 Jaarverslag verenigingsjaar 1993
8 Jaarrekening 1993.
12 Begroting 1994.
16 Jaarprogramma 1994.
19 Huisregels.
20 Basisschool 't Valder.
22 Geslaagde Dialectavond.
23 Uit de krant.
23 Jaarboek.
24 Felicitatie.
24 Het nevenstaande artikel (zie blz.25).
25 Heemk.museum van Landgraaf wordt kleinschaliger.
26 Presentatie Sectie Genealogie en Streekgeschiedenis.
26 Een Landgraafse over dialect in de Vijf - uur - show.
28 Landgraaf toont hart voor dialect.

10e Jaargang no.2.

- Blz. 29 Van de redactie.
30 Terugblik op de Algem.ledenvergadering.
30 Sectie Dialect weer vertegenwoordigd in het bestuur.
31 In memoriam Carl Specker.
32 Chris Verbunt erelid.
32 Succesvolle presentatie Sectie Genealogie en Streekgeschiedenis.
33 Jaarboek 1992 nog steeds verkrijgbaar.
34 Paspoorten uit vroeger tijden.
37 2 juli: O.C.G.L.-excursie met barbecue op Strijthagen.
38 Een boosaardige ontvoering.
45 Een zilveren huwelijk anno 1883..
49 25 sept. Genealogische Open Dag.
50 Rectificatie
50 Inne nuije.
51 Kalle, moelle, sjpreëke en....proate?!

10e Jaargang no 3.

- Blz. 53 Van de redactie.
 54 Projectie-avonden v.d.Sectie Monumenten en
 de Sectie Film en Fotografie.
 55 8 nov 1994 Dialectavond over 50 jaar be-
 vrijding.
 55 Strijthagen ging niet door.
 56 O.C.G.L.-Jaarboek 1993 - 1994.
 56 50 jaar bevrijding van Landgraaf.
 58 Ook leesplankjes van Schaesberg, Rimborg
 en Nieuwenhagen.
 59 De zingende schoenmaker.
 59 Hein Goossens schreef: D-Day van U.o.W.
 60 't Bakkes en... d'r Kollemol.
 62 De herinrichting van ons gebouw.
 65 't Kris-sjpel.
 70 Belangwekkende uitbreiding van ons archief.
 71 Een ingezonden brief.
 74 Index van Heemkunde bijdragen in de O.C.G.L.
 Jaarboeken 1985 - 1992.
 77 Index van bijdragen in de O.C.G.L.- bulle-
 tins 1988 - 1993.

10e Jaargang no 4.

- Blz. 81 Van de redactie.
 82 O.C.G.L. / nieuws.
 85 Krismes.
 89 Johannes Hubertus Gerards, veldwachter in
 Ubach over Worms.
 94 Opsporing Limb.voorouders vergt speciale
 aanpak.
 95 D'r Roeë Thies i g'n Sjtroat.
 103 Sinterklaas en Krismes vreuger beij òs heem.
 106 't Bumke - lope - park.
 108 Een jaar voorbij.....

III

INHOUD BULLETIN 1995.
=====

11e Jaargang no 1.

- Blz. 109 Van de redactie.
110 O.C.G.L. - nieuws.
113 Agenda Alg. Ledenvergadering.
114 Jaarverslag 1994.
116 Jaarplan en beleid.
121 Jaarekening 1994,
127 Begroting 1995.
132 Lezingen en excursies vóór de zomervakantie.
133 Leermeesters.
133 Profielschets van Guus Frehen als amateur-
historicus.
136 Rectificatie.
137 De bouw van herberg "de Swaen" te N'hagen
anno 1707.
146 Voetballe óp d'r tillevisie.

11e Jaargang no 2.

- Blz. 149 Van de redactie.
150 O.C.G.L.- nieuws.
153 Terugblikken.
154 Het Jaarboek 1995.
155 O.C.G.L. zoekt namen oorlogsslachtoffers.
156 Wie heeft er nog een oude encyclopedie?.
156 Een pluim op de hoed van... de werkgroep
Onderhoud en beheer.
157 Serie: "Ken Landgraaf" deel 2.
158 De boodschap v.d. H.Jozef.
165 ARMOEDE ANNO 1802.
169 Foutje..., bedankt.
172 Sjpas....
174 Mit de "VUT" mar wat da!?.

11e Jaargang no 3.

- Blz. 177 Van de redactie.
178 O.C.G.L.- nieuws.
181 Terugblikken.
184 't Triena vertelt... Deel 1.
188 "PUT" van de pastoor.
190 De oude molen in de Gatestraat.

11e Jaargang no 4.

- Blz. 201 Van de redactie.
 202 O.C.G.L.- nieuws.
 205 Terugblikken.
 206 Spreekbeurt van de heer Hamers.
 207 Boekennieuws.
 208 Niets is bestendig.
 209 Reactie op... de oude molen in de Gatestraat.
 211 Poëzie op het L.C.M.K..
 214 De fam. Schreck i ginne Kamp.
 224 "Rezepten Büchlein" deel 1.
 227 't Triena vertelt. Deel 2.
 231 Kinger, vrouijd en leed.

INHOUD Bulletin 1996.

=====

12e jaargang no.1

- Blz. 233 Voorwoord van de voorzitter.
 234 Voor May Quaedvlieg.
 234 Nieuw adres voor Redactie en Secretariaat van het O.C.G.L.
 235 100 jaar station Schaesberg
 237 O.C.G.L. Jaarverslag 1995.
 241 Jaarplan 1996.
 243 Afscheid van Frans Vreuls als penningmeester.
 244 Excursie en barbecue Strijthagermolen.
 244 Monumentendag 14 september 1996.
 245 Oet 't dagboek van twee milkboere oet de gôw ouw tied.
 251 Wat kostte vroeger een soldaat?
 252 De jeugd vroeger.

12 Jaargang no 2.

- Blz. 253 Woord van de voorzitter.
 254 De verering van de H. Odilia in Nieuwenhagen. Deel 1.
 259 Een veelzeggend Jaarverslag.
 261 Hereweg? Waar komt deze naam eigenlijk vandaan?.

- V
- 265 Het bestuur van de heerlijkheid Ubach.
 - 269 Uit het Arznij Bûchlein.
 - 272 Een Biljoen.

12e jaargang no. 3.

- Blz. 273 Woord van de voorzitter.
- 275 Brief aan de Graaf dd. 2-2-1822.
- 277 Uit Tier-Arznij Bûchlein.
- 280 De verering van de H.Odilia te Nieuwenhagen Slot.
- 282 Kinderliedjes
- 283 L.L.T.B. 100 jaar.
- 286 Zwaluw.
- 287 Gelezen over "De Landgraaf"; in Landgraaf.
- 289 Aanwinsten.
- 290 't Achterlicht.
- 291 Gedachten als je ouder wordt.
- 292 Zo op 't oog.

12e jaargang no 4,

- Blz. 293 Van de Voorzitter.
- 294 Gemeentelijke herindeling in de 19e eeuw
- 297 Uitnodiging
- 297 Enkele aanvullende hist.notities kruis Rimburch.
- 298 Uit het kookboek van de fam.Schnitzeler.
- 301 Aanwinsten.
- 302 Van de Redactie
- 303 Verjoardag.
- 304 Mijn jeugd op de boerderij.
- 307 Waarom? Daarom !
- 309 Herinneringen.
- 311 Traktement of Zondagscent.
- 312 Prettige Feestdagen

Van de voorzitter

H.A.J. DORTANTS

Eygelshoveneweg 25

6374 KB LANDGRAAF

Een nieuw begin

Dit Bulletin is het eerste dat niet door de heer Verbunt is samengesteld en geredigeerd.

Negen jaar heeft hij het gezicht van Bulletin en jaarboek bepaald. Negen jaar heeft hij praktisch alle werk verzet: zorgen voor kopij, zorgen voor een toonbare redactie, zorgen voor typewerk, kopiëren, adresseren en aan huis bezorgen, zorgen voor de administratie en het financieel beheer. Wat hij gedaan heeft is nauwelijks naar waarde te schatten. Uiteraard respecteren we zijn besluit om - vanwege zijn vergevorderde leeftijd - er m.i.v. 1 januari 1994 een punt achter te zetten. Wel hopen we op 21 maart passend afscheid van hem te nemen.

Intussen moet het werk verdergaan. May Quaedflieg heeft zich bereid verklaard de leiding op zich te nemen van een redactiecommissie en zorg te dragen voor het verschijnen van het Bulletin. Hij zal hierbij aansluiten bij het beleid tot nu, maar toch ook op zijn eigen manier te werk gaan. Ik wens hem veel succes met dit nieuw begin.

Een nieuw begin wil ook het bestuur maken. Na een jaar van kennismaken en verkennen zijn we nu in staat een beeld te geven van het beleid dat we de komende jaren willen voeren.

Hoe dit beeld eruit ziet kunt U lezen in de vergaderstukken die in dit Bulletin zijn opgenomen.

Omdat het de eerste keer is, willen we de leden niet alleen uitvoerig erover informeren; ook zouden we graag zien dat op 21 maart velen aanwezig zullen zijn om kritisch en actief hun ondersteuning aan ons te geven. Als bestuur kunnen we tenslotte niets, als we niet gedragen worden door de hele vereniging.

Ik hoop U op 21 maart te mogen verwelkomen om samen te bepalen langs welke wegen we het werk van het genootschap zullen voortzetten. Tot ziens.

A. Verreck, voorzitter.

Van de redactie

Toen tijdens de laatste bestuursvergadering de heer Verbunt kenbaar maakte met ingang van 1 januari definitief te stoppen met zijn redacteurschap van Bulletin en Jaarboek heb ik op aandrang van mede-bestuursleden de euvelen moed gehad om mij bereid te verklaren een poging te ondernemen om zijn werk voort te zetten.

Echter niet solo!

Het is in velerlei opzichten een verstandige zaak om de schriftelijke presentatie van ons genootschap - in menig opzicht ons áller zaak - te laten gebeuren door een groep mensen, die in onderlinge samenwerking het 'product' kwalitatief alleen maar beter kunnen maken. Een redactieraad of -commissie dus.

Derhalve doe ik hierbij een oproep aan eenieder, die hiervoor mocht voelen, contact met mij op te nemen. In onderling overleg kan dan bezien worden hoe een en ander het beste aan te pakken is om te komen tot een zo optimaal mogelijk Bulletin en Jaarboek.

Deze eerste uitgave van 1994 staat grotendeels in het teken van de naderende Algemene Ledenvergadering van 21 maart. Het opnemen van alle vergaderstukken betekent enerzijds een handreiking aan de deelnemers aan de vergadering, maar anderzijds besef ik ook terdege dat het aantal van bijdragen van cultuurhistorische aard ernstig hieronder te lijden heeft. In het volgende Bulletin zal dit zeker anders zijn.

Kopij is overigens altijd ontzettend welkom! Bulletin en Jaarboek zijn een zaak vóór, maar vooral ook dóór ons allen!

May Quaedflieg

UITNODIGING

Hierbij wordt U van harte uitgenodigd tot het bijwonen van de

Algemene Ledenvergadering

van het OCGL op **maandag 21 maart 1994 om 19.30 uur** in het verenigingsgebouw Curacaostraat 1 te Landgraaf (Schaesberg).

De agenda en stukken treft men aan in dit Bulletin.
Wij hopen onze leden in groten getale te mogen begroeten.

Het bestuur.

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING

- 1 **Opening en mededelingen**
- 2 **Verslag vorige vergadering 23 maart 1993** (verg.stuk 1 in Bulletin)
- 3 **Jaarverslag 1993** door de secretaris (verg.stuk 2 in Bulletin)
- 4 **Rekening en verantwoording over 1993** door de penningmeester (verg.stuk 3a in Bulletin)
- 5 **Verslag kascontrolecommissie en benoeming nieuwe commissie**
- 6 **Verantwoording van het algemeen bestuursbeleid** door de voorzitter.
Laudatio van de terugtrekkende bestuursleden: dhr. J.Bosch, mevr. Mofers, dhr. Kuyl, dhr. Rade, dhr. Verbunt.
- 7 **Begroting 1994** (verg.stuk 3b in Bulletin)
De vergadering wordt gevraagd de voorgestelde begroting goed te keuren. Bij deze begroting hoort het voorstel om de contributie te verhogen tot fl 25,00 per gewoon lid.
- 8 **Jaarplan en beleid 1994** (verg.stuk 3c in Bulletin)
Goedkeuring wordt gevraagd voor het algemeen beleid.
- 9 **Rooster van aftreden hoofdbestuur**
Volgens de statuten moet er ieder jaar een hoofdbestuurslid aftreden. Hij is wel onmiddellijk herkiesbaar, tenzij hij meer dan 8 jaar bestuurslid is. Het rooster van aftreden tot 1997: Verreck: 1994; Vreuls: 1995; Quaedflieg: 1996; (xx): 1997; enz.
- 10 **Bestuursverkiezing**
Volgens het onder punt 9 voorgestelde rooster is de heer Verreck aftredende. Hij stelt zich opnieuw beschikbaar als voorzitter.
Voor de door het aftreden van de heer Bosch ontstane vacature hoopt het bestuur op 21 maart voor het begin van de vergadering een kandidaat te stellen.
Andere kandidaten voor deze vacante functies moeten voor het begin van de vergadering bij de secretaris zijn aangemeld. De kandidaten dienen lid te zijn van het OCGL en moeten schriftelijk verklaren in te stemmen met de kandidaatstelling.
- 11 **Huisregels** (verg.stuk 4 Bulletin)
Er moeten wat afspraken komen in verband met de gang van zaken in het gebouw.
- 12 **Rondvraag en sluiting.**

(vergaderstuk 1)

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING DD 23 MAART 1993

Aanwezig 30 leden. Bericht van verhindering van mevr. Benden, mevr. Nederpel, de eerw. hr. L'Ortije en de heren Rade en Miseré.

1. Opening en mededelingen.

De vice-voorzitter heet alle aanwezigen van harte welkom. Hij geeft aan, dat voor het OCGL, deze een zeer belangrijke vergadering zal zijn. Niet alleen kijken we terug op het afgelopen verenigingsjaar en maken we plannen voor 1993, ook zullen er drie nieuwe bestuursleden gekozen worden. Aftredend zijn de heer Ringens, die wegens ziekte reeds geruime tijd zijn voorzittersfunctie niet kon uitoefenen, mevrouw Ringens, die vanaf het ontstaan der vereniging op uiterst nauwkeurige wijze de financiën beheerde en de heer Kuyl, die tijdens de ziekte van de heer Ringens het voorzitterschap waarnam en tevens als lid van de museumcommissie veel werk voor het OCGL verrichtte.

2. Binnengekomen stukken. Geen

3. Verslag Algemene Ledenvergadering van 17 maart 1992.

Wordt goedgekeurd.

Op de vraag van de heer Ladeur n.a.v. punt 7: "Wat gebeurt er met de goederen van het OCGL bij opheffing of faillissement?" wordt geantwoord: de in bruikleen ontvangen goederen worden, zo er in het bruikleencontract niet iets anders is bepaald, aan de bruikleengever c.q. zijn erfgenamen teruggegeven. Voor de goederen die in het bezit van het OCGL zijn (in eigendom) zoekt het bestuur in overleg met B en W van Landgraaf een passende bestemming.

4. Het jaarverslag over 1993. Wordt goedgekeurd.

5. Namens de kascontrolecommissie deelt de heer Rietveld mede, dat de kas in orde is bevonden.

6. Het financieel verslag over 1992 en de begroting voor 1993 voor museum en vereniging worden goedgekeurd onder de volgende opmerkingen: dhr. Vreuls: schrijf MEGA aan voor donatie.

dhr. Heugen: is de post diversen niet nader te specificeren? Antwoord: is zeer moeilijk, daar deze post bestaat uit organisatorische en huishoudelijke uitgaven zowel voor het gebouw als in zijn geheel, als ook voor het museum, de keuken, de bibliotheek enz. afzonderlijk.

7. De nieuwe kascontrolecommissie bestaat uit mevr. Rietveld en mevr. Jongen. Als reserves worden gekozen de heer Robbertz en mevr. Henssen.

8. Verkiezing van nieuwe bestuursleden.

Bij acclamatie worden gekozen: de heer Verreck tot voorzitter en de heren Vreuls en Quaedflieg tot bestuursleden. Allen nemen de keuze aan.

De vice-voorzitter is zeer ingenomen met de keuze en wenst de nieuwe bestuursleden veel geluk bij hun werk. Hij dankt de heer Ploemen, die met veel ijver en overredingskracht heeft bijgedragen tot dit goede resultaat.

De heer Kuyl geeft vervolgens de voorzittershamer over aan de heer Verreck.

De nieuwe voorzitter dankt voor de uitverkiezing. Hij wil zich in de komende tijd inwerken in de gang van zaken binnen de vereniging. Tevens belooft hij nog terug te komen op een passend afscheid van de drie scheidende bestuursleden.

Ook de heren Quaedflieg en Vreuls danken voor hun uitverkiezing. Ook zij willen zich ten volle inzetten voor de vereniging, maar wijzen er tevens op dat zij in verband met hun werkzaamheden de beschikbare tijd moeten limiteren.

9. Rondvraag

Mevr. Jongen zag graag vaker een ledensamenkomst of vergadering.

Dhr Quaedflieg: afscheid van de scheidende bestuursleden is hiervoor een goede gelegenheid.

Mevr. Ringens: vraagt voor de heer Verbunt hulp bij het samenstellen van Bulletin en jaarboek.

Dhr Ploemen: wijst erop dat iedere sectie door een bestuurslid binnen het bestuur is vertegenwoordigd.

Schaesberg, 6 april 1993

j.b.

(Vergaderstuk 2)

JAARVERSLAG VERENIGINGSJAAR 1993

Op 31 december 1993 was het bestuur als volgt samengesteld:

A.J. Verreck, voorzitter

M.M.J.H. Quaedflieg, waarn. secretaris

F.L. Vreuls, penningmeester

W.L. Beckers, vert. sectie Archeologie en Cultuur

M. Nederpel, vert. sectie Film en Fotografie

W. Ploemen, vert. sectie Genealogie en Streekgeschiedenis

E. Mofers-Coenen, sectie Dialect

J.J.H. Rietveld, vert. Culturele Raad Landgraaf

C. Verbunt, hoofdredacteur Bulletin en Jaarboek.

N.B. Door het terugtrekken van H.Rade was de sectie Monumenten en Cartografie niet meer in het bestuur vertegenwoordigd.

Vergaderingen

Het voltallige bestuur vergaderde 8 keer, n.l. op 11 februari, 8 maart, 26 april, 6 mei, 7 juni, 12 juli, 22 september, 25 oktober en 29 november 1993.

Het DB vergaderde afzonderlijk op 31 augustus en 13 september.

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 23 maart; 30 leden waren aanwezig. De heer A. Verreck werd gekozen tot voorzitter en de heren M. Quaedflieg en F. Vreuls tot bestuursleden.

Op 9 juli en 29 oktober vond (door voorzitter en penningmeester) overleg plaats met wethouder en ambtenaar van Cultuur van de gemeente Landgraaf.

Op 15 juni werd officieel op feestelijke wijze afscheid genomen van drie bestuursleden, die jarenlang het boegbeeld van het OCGL vormden, n.l.

W. Ringens, A. Ringens-Doveren en O.S. Kuyl. Alle drie werden ze benoemd tot erelid.

Ledenbestand

Per 1 januari 1993 bedroeg het aantal leden 194. Gedurende het jaar mochten we elf nieuwe leden inschrijven terwijl er 6 hun lidmaatschap opzegden.

Mevrouw M. Paes-Hanssen ontviel ons op 11 maart door de dood. Op 31 december waren er dus 198 leden (waaronder 26 "gezinlidmaatschappen").

Publicaties

Onder redactie van de heer Verbunt verschenen er in 1993 wederom 4 Bulletins alsmede het "Jaarboek 1992".

Huisvesting

De verschillende secties en het bestuur houden regelmatig hun bijeenkomsten in het verenigingsgebouw.

Als laatste in de rij werd ook de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis - meer dan 20 actieve leden alsmede het gehele archiefbestand - in het najaar vast in het gebouw gehuisvest, hetgeen qua indeling en inrichting van het totale gebouw een aanzienlijke ingreep betekende.

Volgens een rooster houden verschillende leden beurtelings een week lang toezicht door iedere dag een kijkje in het gebouw te nemen. Helaas werden er ook in 1993 verschillende ruiten vernield. Door de gemeente werden ze weer hersteld.

Na het terugtreden van de heer Bosch werd mevr. L. Jongen benoemd als contactpersoon in gebouwelijke aangelegenheden.

T.a.v. het verkrijgen van een stuk noodzakelijke continuïteit inzake onderhouds- en poetswerkzaamheden - in 1993 een tijdlang verricht door een pupil van het Bureau Alternatieve Sancties te Maastricht - zal een oplossing nagestreefd moeten worden.

Museum

De inrichting van de ruimte met de inventaris van de winkel en zadelmakerij Robbertz werd - mede door de activiteiten van de schenker - voltooid.

Door de museumcommissie, bestaande uit de heren Kuyl, Rade en Verbunt, werden een aanzienlijk aantal vitrines ingericht. Ook de museale inrichting

van de grote zaal werd gedeeltelijk bewerkstelligd.

Het betrekken van de kleine museumruimte door de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis bracht een herbezinning met zich mee aangaande de museumfunctie en de inrichting van het gebouw.

Er werden enige provisorische veranderingen aangebracht. Over een meer definitieve inrichting zal een nieuw te vormen commissie haar hoofd moeten gaan buigen.

Er werd alvast duchtig opruiming gehouden door het overvloedige expositiemateriaal, dat maandenlang op allesbehalve florissante wijze in de gang tentoon gesteld stond, tijdelijk elders onder te brengen.

Bibliotheek/archief

Eind 1993 was er sprake van twee verschillende archiefbestanden in het gebouw. In de bibliotheekruimte bevindt zich de oorspronkelijke OCGL-bibliotheek (circa 1500 boekwerken, voor de helft bestaande uit gebonden jaargangen van de Staats en Provinciebladen van 1800 tot 1980 en voor de andere helft uit boeken over historie, kunst, godsdienst en andere onderwerpen). Dit bestand is in 1993 gecatalogiseerd door de heer Bosch.

Een tweede bestand (in bruikleen van de Guus-Frehestichting) bevindt zich in de ruimte van de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis. Ook hiervan is een volledige inventaris ter inzage.

Beide bestanden zullen door een werkgroep in de loop van 1994 verenigd worden tot één volledig geïnventariseerd bestand.

Resumé

Ofschoon de doelen van het OCGL nog niet volledig bereikt zijn, mogen we toch vaststellen dat er in 1993 hard gewerkt is.

Er werd een duidelijk beleid op papier gezet voor de toekomst van ons genootschap.

Ook het verenigen van alle secties onder één dak, in één cultuurhistorische werk- en ontmoetingsplaats, is aan te merken als een der belangrijkste winstpunten van het afgelopen jaar.

M.Quaedflieg, maart 1994.

JAARREKENING 1993

BALANS PER 31 DECEMBER 1993

=====

ACTIVA

31-12-1993

31-12-1992

f.

f.

VASTGELEGDE MIDDELEN

Inventaris

1

-

1

-

VLOTTENDE MIDDELEN

Debiteuren

537

-

Vooruitbetaalde kosten

193

-

ABN/Amrobank (kapitaalrekening)

30.518

28.614

ABN/Amrobank

1.123

884

Postbank

3.970

138

Rabobank

843

-

Kas

-

22

37.184

29.658

Totaal Activa

37.185

29.658

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Verenigingskapitaal

8.822

3.044

VOORZIENINGEN

Museumfonds

3.000

26.614

Fonds inrichting gebouw

20.000

-

Onderhoudsfonds gebouw

5.000

-

36.822

29.658

SCHULDEN OP KORTE TERMIJN

Crediteuren	294	-
Vooruitontvangen kontributies	70	-
	----	----
	364	-
	----	----
Totaal Passiva	37.186	29.658
	=====	=====

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1993

	1993		1992	
	f	f	f	f
BATEN				
Ledenkontributie	3.675		3.057	
Opbrengst Jaarboek	1.548		733	
Subsidies	10.300		15.500	
Giften	1.125		75	
Rente	2.414		1.707	
Overige baten	110		528	
		-----		-----
LASTEN		19.172		21.600
Inventaris	1085		-	
Verzekeringen	72		-	
Belastingen en heffingen	555		551	
Algemene kosten	958		400	
Huur gebouw	6.000		6.000	
Energiekosten	742		492	
Kosten museum	1.394		5.288	
Subsidie secties	750		750	
Kosten jaarboek	1.025		1.075	
Kosten bulletin	780		910	
Overige kosten	33		1.669	
	-----		-----	
		13.394		17.135
		-----		-----
VOORDELIG SALDO		5.778		4.465
		=====		=====

TOELICHTING OP DE BALANS

INVENTARIS

De inventaris is geheel afgeschreven. De waarde van de inventaris is voorlopig geschat op f. 60.000 en voor dit bedrag tegen brand verzekerd.

VLOTTENDE MIDDELEN

De debiteuren betreffen het te vorderen bedrag van de MEGA Limburg inzake de afrekening elektriciteit over 1993. De vooruitbetaalde kosten betreffen de premie voor de brandverzekering.

EIGEN VERMOGEN

Het verloop van het verenigingskapitaal in 1993 is als volgt:

Saldo 1 januari 1993	3.044
Bij: voordelig saldo baten en lasten	5.778
Saldo 31 december 1993	8.822

VOORZIENINGEN

In 1993 zijn ten laste van het museumfonds voorzieningen gevormd voor de inrichting en onderhoud van het gebouw. Het museumfonds werd op een bedrag van f.3000 gehouden door middel van een storting van f.1386 ten laste van de exploitatie 1993. Dit bedrag wordt noodzakelijk geacht om kleine aankopen voor het museum te verrichten.

SCHULDEN OP KORTE TERMIJN

De crediteuren betreffen de aanschaf van papier voor de raeder/printer. Een drietal leden heeft de kontributie 1994 vooruitbetaald.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	1993	1992
LEDENKONTRIBUTIE	3.675	3.075
OPBRENGST JAARBOEK	1.548	733
De opbrengst betreft jaarboeken van het exploitatiejaar en van afgelopen jaren.		
SUBSIDIES	10.300	15.500
GIFTEN		
Sponsor sectie genealogie	1.000	-
Overige giften	125	75
	1.125	75
	=====	=====

RENTE	2.414	1.707
OVERIGE BATEN	110	528
INVENTARIS		
Reparatie en materieel reader/printer	564	-
Overig onderhoud	47	-
Afschrijving	474	-
	-----	-----
	1.085	-
	=====	=====
VERZEKERINGEN		
Brandschade	72	-
W.A.	p.m.	-
	-----	-----
	72	-
	=====	=====
BELASTINGEN EN HEFFINGEN		
Zuiveringslasten	293	299
O.Z.B.-Belasting	262	252
	-----	-----
	555	551
	=====	=====
ALGEMENE KOSTEN		
Algemene bestuurskosten	318	78
Kontributies	171	212
Administratiekosten	469	110
	-----	-----
	958	400
	=====	=====
HUUR GEBOUW	6.000	6.000
ENERGIEKOSTEN	742	492
KOSTEN MUSEUM		
Storting in het fonds	1.386	-
Kosten beglazing	-	5.288
Overige kosten	8	-
	-----	-----
	1.394	5.288
	=====	=====
SUBSIDIE SECTIES		
Sectie genealogie en streekgeschiedenis	150	150
Sectie dialect	150	150
Sectie monumenten	150	150
Sectie film en fotografie	150	150
Sectie archeologie	150	150
	-----	-----
	750	750
	=====	=====

BEGROTING 1994

INLEIDING

De begroting 1994 is door het bestuur van de vereniging vastgesteld op 29 november 1993. Na afloop van het boekjaar 1993 zal op 21 maart 1994 een algemene vergadering gehouden worden. In deze vergadering wordt de rekening 1993 door het bestuur aangeboden.

In de begroting 1994 is het nagenoeg volledig uitgewerkte jaarprogramma 1994 opgenomen. De nodige details zullen door het bestuur zo spoedig mogelijk worden uitgewerkt.

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN OVER 1994

Lasten			Baten		
		1994			1994
400 Bestuurskosten	f	900	800 Ledencontributies	f	4150
401 Contributies	f	200	801 Te voeren acties	f	1000
402 Afschrijvingen	f	1000			
403 Verzekeringen	f	370			
410 Jaarboek	f	1200	810 Opbrengst Jaarboek	f	1300
411 Bulletin	f	700	811 Opbrengst Bulletin	f	100
			812 Opbrengst Dranken	f	250
420 Subsidie secties	f	750	820 Subsidie gemeente	f	10300
421 Lezingen	f	250	821 Giften	f	50
422 Excursies	f	500			
423 Bibliotheek	f	330	825 Faciliteiten	f	1000
425 Museale functie	f	300			
430 Huur gebouw	f	6000	830 Rente	f	1000
431 Onderhoud gebouw	f	500			
432 Energiekosten	f	2250			
433 Belastingen	f	600			
434 Kosten toezicht	f	2100			
440 Onvoorzien	f	<u>1200</u>			
Totaal		f.19550	Totaal		f 19150
		=====			=====

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN 1994

	1994	1993
LEDENCONTRIBUTIES	f 4150	f 3200
In de begroting 1994 is uitgegaan van een contributie van f 25 per jaar. Voor een gezinslidmaatschap is in 1994 f 30 per jaar verschuldigd.		
TE VOEREN ACTIES	f 1000	f 2000
In 1994 zal een bijzondere actie moeten worden gevoerd. Voorlopig wordt geraamd f 1000.		
OPBRENGST JAARBOEK	f 1300	f 1100
Voor het jaarboek 1994 zal aan leden een prijs van f 12,50 in rekening gebracht worden. Voor overige kopers bedraagt de prijs f 17,50 per stuk.		
OPBRENGST BULLETIN	f 100	f 100
Het bulletin van de vereniging wordt kosteloos aan de leden verstrekt. De opbrengst van de verkoop van het bulletin aan niet-leden wordt geraamd op f 100.		
OPBRENGST DRANKEN	f 250	f 200
Aan de beheerder van de dranken wordt een doorlopend voorschot van f 100 verstrekt. De kwartaalafrekening dient voor de 15e van de op ieder kwartaal volgende maand bij de penningmeester ingediend en afgerekend te worden. De frisdranken zullen worden verkocht voor f 1,50 en de koffie voor f. 1 per consumptie.		
SUBSIDIE GEMEENTE	f10300	f10300
In de begroting 1994 wordt na overleg met de gemeente Landgraaf uitgegaan van een subsidie van f 10300.		
GIFTEN	f 50	f 50
Onder deze post worden de in de loop van het jaar verkregen bijzondere giften verantwoord.		
FACILITEITEN	f 1000	nihil
De opbrengst van kopieën van het kopieerapparaat en de reader-printer wordt voorlopig geraamd op f 1000. Zodra ervaringsgegevens bekend zijn zal bijstelling van de raming ten laste c.q. ten gunste van de post onvoorzien plaatsvinden. De verschuldigde vergoedingen zullen door het bestuur worden vastgesteld.		
RENTE	f 1000	f 2020
De rente van de belegging van de reserve voor de inrichting van het gebouw, het onderhoudsfonds en het verenigingskapitaal wordt geraamd op f 1000.		

BESTUURSKOSTEN	f 900	f 350
----------------	-------	-------

Onkosten secretariaat	f 600
Onkosten penningmeester	f 200
Representatiekosten	<u>f 100</u>
Totaal	f 900

CONTRIBUTIES	f 200	f 200
--------------	-------	-------

Lidmaatschap L.G.O.G.	f 120
Bijdrage Kamer van Koophandel	<u>f 80</u>
Totaal	f 200

AFSCHRIJVINGEN	f 1000	nihil
----------------	--------	-------

In de rekening 1993 zullen de aanwezige reservemiddelen als volgt worden verdeeld:

-Onderhoudsfonds gebouw	f 5000
-Museumfonds	f 3000
-Overige inrichting	f 20000
-Verenigingskapitaal	restant

In de begroting 1994 wordt uitgegaan van aanschaffing van facilitaire apparatuur en inrichting van een werkplaats voor genealogie, archeologie en streekgeschiedenis. Voor deze inrichting zal f 10000 van de reserve overige inrichting worden vastgelegd. Thans wordt uitgegaan van afschrijving in 10 jaar.

VERZEKERINGEN	f 370	nihil
---------------	-------	-------

Brandverzekering inventaris	f 260
Aansprakelijkheidsverzekering	<u>f 110</u>
Totaal	f 370

De inventaris is voorlopig verzekerd voor een bedrag van f. 60000. Zodra de inventaris gereed is zal de hoogte van het verzekerde bedrag opnieuw worden gezien. Het eigen risico bij de brandverzekering bedraagt f. 500 per gebeurtenis. De aansprakelijkheidsverzekering kent een maximum van f 2500000.

JAARBOEK	f 1200	f 1200
----------	--------	--------

Aan de redactieraad zal een budget van f.1200 worden verstrekt voor het opstellen van het jaarboek 1993. In september 1994 zal de afrekening met de penningmeester moeten geschieden.

BULLETIN	f 700	f 700
----------	-------	-------

Aan de redactieraad zal ieder kwartaal een budget van f. 175 voor het maken van het bulletin worden beschikbaar gesteld. Afrekening dient na ieder kwartaal voor de 15e van de op het kwartaal volgende maand te gebeuren.

SUBSIDIE SECTIES	f 750	f 750
------------------	-------	-------

De vereniging kent de volgende secties:

- Archeologie en cultuur;
- Genealogie en streekgeschiedenis;
- Dialect;
- Monumenten;
- Film en Fotografie.

Aan deze secties wordt jaarlijks een budget van f 150 ter beschikking gesteld om de onkosten van de sectie te dekken. De secties zijn bevoegd om van hun leden extra bijdragen te vragen. Voor 15 januari 1995 zal iedere sectie een afrekening van inkomsten en uitgaven indienen bij de penningmeester die daarvan verslag doet aan het hoofdbestuur.

LEZINGEN	f 250	f 250
----------	-------	-------

Het ligt in de bedoeling om in 1994 een drietal lezingen te organiseren. De kosten van deze lezingen worden geraamd op f 250.

EXCURSIES	f 500	f 250
-----------	-------	-------

In 1994 zullen twee excursies worden georganiseerd. Een excursie zal plaatsvinden naar kasteel Strijthagen. In dit kasteel zal bij die gelegenheid een lezing worden gehouden. Na afloop van deze lezing en de bezichtiging vindt een barbecue plaats. Voor deze barbecue zal een bijdrage van de deelnemers worden gevraagd.

De tweede excursie dient nog vastgesteld te worden.

Voor de organisatie van de excursies zal aan het excursiecomite een door het bestuur te bepalen budget beschikbaar worden beschikbaar gesteld. Na afloop van iedere excursie dient afrekening plaats te vinden.

BIBLIOTHEEK	f 330	f 250
-------------	-------	-------

Aan de archivaris wordt een budget van f 330 beschikbaar gesteld voor het op peil houden van de bibliotheek.

Voor het einde van het jaar doet de archivaris financieel verslag aan de penningmeester en het bestuur.

MUSEALE FUNCTIE	f 300	f 5300
-----------------	-------	--------

Om de nodige vitrines in te richten wordt voor 1994 een budget van f 300 beschikbaar gesteld. Dit budget wordt beschikbaar gesteld aan de museumcommissie. Indien dit budget niet toereikend is kan zo nodig gebruik gemaakt worden van het museumfonds. Voor de beschikkingen over het museumfonds is een bestuursbesluit noodzakelijk.

HUUR GEBOUW	f 6000	f 6000
-------------	--------	--------

Het gebouw Curacaostraat 1 is via overeenkomst gehuurd van de gemeente Landgraaf. De huurpenningen zijn aan het begin van het kwartaal verschuldigd.

ENERGIEKOSTEN	f 2250	f 1120
---------------	--------	--------

De kosten van de nutsvoorzieningen worden geraamd op f 2250. Een zoveel hogere raming is nodig in verband met het intensievere gebruik van het gebouw. De nodige ervaringsgevens met betrekking tot het energieverbruik zijn op het moment van het opstellen van de raming niet voorhanden. Indien de schatting niet voldoende blijkt te zijn zal bijstelling ten laste van de post onvoorzien plaatsvinden.

BELASTINGEN	f 600	f 600
-------------	-------	-------

Onroerende-zaakbelasting gebruik gebouw	f 330
---	-------

Zuiveringschap	f 270
----------------	-------

Totaal	f 600
--------	-------

In overleg met de Stichting Gemeenschappelijke Werkgelegenheidsprojecten en de gemeente Landgraaf worden de ten laste van de vereniging blijvende kosten voor de aanstelling van een banenpooler m.i.v. 1 juli 1994 geraamd op f 2100.

De functiebeschrijving van deze functionaris zal nader door het bestuur worden vastgesteld.

ONVOORZIEN

f 1200

f 1500

6% van de middelen wordt voor onvoorziene gereserveerd in verband met de financiële onzekerheden met betrekking tot energieverbruik, de te voeren acties en de opbrengst van de faciliteiten.

(Vergaderstuk 3c)

JAARPROGRAMMA 1994

Algemeen beleid

1. Er wordt gestreefd naar vergroting van de toegankelijkheid van het verenigingsgebouw Curacaostraat 1 door het aantrekken van een toezichthouder in de vorm van een banenpooler;
2. In het 4e kwartaal 1993 en in 1994 wordt een (verdere) aanvang gemaakt met het inrichten van het verenigingsgebouw tot een werkplaats voor heemkunde in het algemeen en genealogie, archeologie en streekgeschiedenis in het bijzonder. De museumcommissie zal meerdere vitrines inrichten. Deze vitrines zullen betrekking hebben op de heemkunde van de gemeente Landgraaf en geplaatst worden in het verenigingsgebouw. Ook de museale functie zal verder worden ontwikkeld.
3. Onderhandelingen zullen geopend worden met de werkgroep Waubach over nadere samenwerking en het onderbrengen van zijn archief in het verenigingsgebouw. Ook dit archief zal evenals het archief van de Guus Frehen Stichting onder overeen te komen kondities voor het publiek toegankelijk moeten worden;
4. In verband met terugtreden van dhr Verbunt wordt een redactieraad gevormd. Deze redactieraad doet voorstellen aan het bestuur over het te voeren beleid met betrekking tot het jaarboek en het kwartaalbulletin.

5. Overige activiteiten

5.1 Presentatie van de vereniging

Het bestuur zal streven naar een grotere bekendheid van de vereniging. In dit kader zal onder meer zorggedragen worden voor:

- een expositie in de burgerzaal van het raadhuis;
- een presentatie van de secties door het inrichten van een of meerdere vitrines in het raadhuis.

5.2 Organisatie lezingen

De volgende lezingen zijn gepland:

1 februari Dialect en streekgeschiedenis.

In samenwerking met Veldeke. Het is een thema-avond met een deskundige inleiding door J. Notten en voordrachten in diverse dialecten.

april Open avond voor leden van het OCGL over werkzaamheden en mogelijkheden van de sectie genealogie en streekgeschiedenis.

september Open avond voor leden en belangstellenden over de mogelijkheden van de beoefening van genealogie en streekgeschiedenis in de werkplaats van het OCGL aan de Curacaostraat. Korte inleidingen en werkvormen.

oktober Landgraaf in oorlog en bevrijding.
Een vertelavond voor leden en belangstellenden. Een speciale werkgroep bereidt dit voor.

5.3 Organisatie excursies

Einde juni Excursie en barbecue op Strijthagen. De voorbereidingen zijn aan de gang. We hopen preciese gegevens te kunnen brengen in het bulletin van half februari.

November Een excursieactiviteit rond Op de Kamp. Ook hierover is overleg gaande. Gedacht wordt aan een excursie naar het huidige Op de Kamp met als afsluiting een inleiding over het vroegere In de Kamp, wellicht uitgaande van de schrijver Frans Erens.

5.4 Aktiviteiten senioren

Voor senioren zullen vertelavonden worden georganiseerd met het oog op het vastleggen van hun herinneringen.

5.5 Vergaderingen

Er worden acht bestuursvergaderingen gehouden (Vier vergaderingen van het dagelijks bestuur en vier vergaderingen van het algemeen bestuur).
Verder wordt in maart een algemene ledenvergadering georganiseerd.

6. Aktiviteiten van de secties

De jaarprogrammas van de secties zien er als volgt uit:

6.1 Sectie genealogie en streekgeschiedenis

Vergaderingen

De sectie vergadert maandelijks op elke derde donderdag. Er vinden plaats zes sectievergaderingen en zes paleografieavonden.

Werkbijeenkomsten

Elke woensdagmiddag vinden van 14.00 uur tot 16.00 uur bijeenkomsten plaats van sectieleden ten behoeve van individueel onderzoek of werkzaamheden in groepsverband. Hetzelfde vindt plaats op elke 2e en 4e zaterdag van de maand van 13.30 uur tot 16.00 uur.

Werkgroepen

- Burgerlijke Stand

Het klapperen van de akten van de burgerlijke stand van de voormalige gemeenten Nieuwenhagen, Rimborg, Schaesberg en Ubach over Worms.

- Archief
Beheer en uitbreiding van het archief van de Guus Frehen Stichting zoals omschreven in de bruikleenovereenkomst.
- Bidprentjes
Het verzamelen en alfabetisch ordenen van bidprentjes.
- Overlijdensannonces
Het verzamelen en alfabetisch ordenen van de annonces.

Overige activiteiten

- Verzamelen, inbinden en verzorgen van boeken en registers die voor genealogisch en streekhistorisch onderzoek van belang zijn.
- Publikaties ten behoeve van bulletin en jaarboek van het O.C.G.L.
- Organisatie genealogische ontmoetingsdag 1994 in het verenigingsgebouw.

6.2 Sectie archeologie en cultuur

De sectie archeologie zal haar huidige werkzaamheden voortzetten. De inventarisatie en ordening van vondsten zal een hoge prioriteit krijgen. De signaalfunctie naar de gemeente om bij (uitbreidings)werkzaamheden aandacht te vragen voor mogelijke archeologische vondsten zal worden uitgebreid. De sectie heeft haar werkbijeenkomsten op de eerste donderdag van elke maand van 19.30 - 23.00 uur in het verenigingsgebouw van het OCGL aan de Curacaostraat. In 1994 zal de ruimte die in gebruik is bij de sectie worden aangepast aan nader door de sectie op te stellen wensen. Het bestuur zal hierover beslissen.

6.3 Sectie dialect

Eind februari zal de sectie haar plannen voor het lopende jaar vaststellen. Ze heeft in elk geval maandelijks een werkbijeenkomst op de laatste donderdag van 19.30 - 22.30 uur in het verenigingsgebouw van het OCGL. Het bestuur zal waar mogelijk de sectie dit jaar extra ondersteuning bieden.

6.4 Sectie film en fotografie

De gemeente Landgraaf zal worden benaderd om het bij haar rustende fotoarchief aan de vereniging O.C.G.L. ter beschikking te stellen. Dit archief zal door de vereniging worden geordend en aan de gemeente geretourneerd. De voor de heemkunde belangrijke fotos zullen door de sectie film en fotografie worden gedupliceerd en in het verenigingsgebouw worden bewaard en voor het publiek toegankelijk worden gemaakt. Het project "Kleine monumenten in Landgraaf" zal in de loop van 1994 worden afgerond.

6.5 Sectie monumenten

Het bestuur zal zich inspannen om in het komende jaar een sectie monumenten verder gestalte te geven.

HUISREGELS

1 apparaten

geiser behandelen volgens aanwijzingen bij apparaat. Bij verlaten van het gebouw geiser uitzetten.

Koelkast: Geen veranderingen aanbrengen in koelstand

2 afval

natte afval (met name koffiedrab, theeafval e.d.) direkt in grote vuilnisbak bij WC' s

asbakken ook in vuilnisbak bij WC legen

droog afval kan in prullebak in keuken

3 voorraden

maak notitie op bord of in schrift als er voorraden op zijn
aanvulling voorraden en beheer kleine kas keuken geschieden door mevrouw Nederpel, tel.313967

4 droogdoeken

gebruik de droogdoeken die ophangen, neem niet voortdurend nieuwe

5 lokalen

na gebruik van een lokaal tafels afvegen, asbakken legen etc.

6 veranderingen lokalen, verplaatsen meubels etc.

veranderingen etc. alleen toegestaan in overleg met het bestuur.

7 ROKEN IN HET GEBOUW WORDT GEREGLD IN GOED OVERLEG BINNEN DE SECTIES. HET A.B. STIMULEERT DIT OVERLEG.

Basisschool 't Valder

Een bijdrage tot verklaring van de naam

In augustus 1993 werden de Nieuwenhaagse basisscholen *St. Jozef* en *'t Startschot* samengevoegd werden tot één nieuwe basisschool. Basisschool *'t Valder*.

In mijn hoedanigheid van leraar aan deze school schreef ik vorig jaar in het kader van de begeleiding van het fusieproces hierover een historisch boekje, waaruit blijkt dat beide scholen op de keper beschouwd ooit ontsproten uit dezelfde stam: de eerste gemeenteschool van Nieuwenhagen, de school van meester Reumkens, geopend in 1850.

't Belvauer

De 'nieuwe' basisschool *'t Valder* is gehuisvest aan 't Belvauer. Zoals de naam al doet vermoeden: een historische plaats.

Eeuwenlang bevond zich op de 'grote weg komende van Heerlen en gaande naar Ubach' vlakbij het schoolgebouw een wegafsluiting, een sluitboom, die van oudsher de grens aangaf van het gehucht 'Onderst Nieuwenhagen'.

In vroeger tijden was het gebruikelijk om gehuchten te omgeven met een haag of heg; de kern 'Nieuwen-hagen' heeft hier zijn naam aan te danken, en de Hoefvelderweg werd vroeger door de plaatselijke bevolking niet voor niets '*Achter de Heggen*' genoemd!

De wegen zorgden her en der voor onderbrekingen in deze heggen. Daarom werd op deze plaatsen een sluitboom geplaatst; in de plaatselijke volksmond '*vauwere*', en in de verhollandste schrijftaal '*valderen*' geheten.

Dit '*vauwere*' of '*valderen*' was van grote betekenis voor de dorpelingen.

Dit valt af te leiden uit het gegeven dat de omliggende landerijen van oudsher ernaar vernoemd werden.

Een archiefstuk uit 1596 vermeldt reeds de benaming '*aen het falderen*'; in latere stukken is er sprake van '*Belvaueren*', '*aen het Belvalderen*', '*aen gebelvalderen*' en af en toe gewoon '*Belveld*'.

Naar alle waarschijnlijkheid was het valderen voorzien van een bel, die geluid werd om de werkers op het veld te laten weten dat het middagmaal opgediend kon worden. Een andere tijdsindicatie was er nauwelijks. De dichtstbijzijnde kerken stonden immers in Heerlen en Eigelshoven en horloges waren uiteraard nog geen gemeengoed. De bel zal ook wel een waarschuwingfunctie hebben gehad in gevallen van brand, uitbrekend vee of mogelijk ongewenste indringers.

Een archiefstuk uit 1655 doet het een en ander uit de doeken over ene Jan Hanssen, die door de meeste dorpsgenoten simpelweg als '*Vauwer Jan*' aangeduid werd. Hij bewoonde een huis op het heuveltje, dat geëgaliseerd werd bij de bouw van de Caeciliahof. Vlakbij het '*vauwere*' dus.

In 1683 werd dit huis - toen bewoond door ene Paulus Hanssen, waarschijnlijk een zoon van Jan - '*Het Valderen*' genoemd.'

In 1759 werd het dorp opgeschrikt door de terdoodveroordeling van Matthijs

Erens, zoon van 'Claes Erens van het Belvauderen'. 'Het regelmatige gebruik van deze plaatsbepaling zegt wellicht genoeg over het plaatselijk belang van deze sluitboom.

Vlakbij deze historische plek ligt thans de 'nieuwe' school.

Het is zonder meer een goede zaak om het historische karakter van dit stukje Nieuwenhagen blijvend te laten voortleven in de naam van het schoolgebouw.

De nieuwe naam

Het kiezen van een passende naam is echter niet louter een zaak van historisch geïnteresseerden. Er zijn talloze alternatieven.

Om tot een zo zorgvuldig mogelijke keuze te komen werd besloten tot de instelling van een liefst 11-koppige jury, waarin alle geledingen - team, bestuur, MR en ouders - vertegenwoordigd waren.

Op 4 mei 1993 kwam deze jury bij elkaar om zich te buigen over de 109 inzendingen; een bont mengelmoe van symbolische en (enkele) historische alternatieven. Na vier stemrondes was de nieuwe naam een feit: R.K. Basis-school 't Valder.

Natuurlijk, 't was best even wennen...

't Valder

Gezien de bovenstaande historische verhandeling lijkt het dus onnodig op te merken dat deze naam een historische oorsprong heeft. Het woord is zelfs totaal uit onze woordenschat verdwenen! In geen enkel huidige woordenboek, zelfs geen encyclopedie, is het nog terug te vinden. Alleen in het middel-Nederlands woordenboek komt het nog voor: '*valderen* - (onzijdig, Z-O-Limburg): *sluitboom, hamei*'.

Waarom dan '*Valder*', en niet '*Valderen*'? Welnu, de straatnaam Belvauer had eigenlijk ook '*Belvaueren*' moeten luiden. Intussen zijn we echter dermate gewend geraakt aan de verkorte vorm, dat we bijna niet beter meer weten. Het lijkt derhalve voor de hand te liggen om dezelfde procedure ook toe te passen op het oude synoniem. Vandaar dus '*Valder*' in plaats van '*Valderen*'.

Slagboom

Overigens heeft de naam ook een diepere en passende symbolische betekenis. Een slagboom (in welke vorm dan ook) verzinnebeeldt de doorgang van het ene territorium in het andere; in schoolse betekenis dus de overstap van de eerste fase (basisonderwijs) naar de volgende (voortgezet onderwijs).

Zo ziet men maar: zo 'gek' als het op het eerste oog misschien zou lijken is de naam nou ook weer niet...

Overigens: 'De Slagboom' is tevens de naam van een nieuwe fusieschool in Schaesberg. Hier werd eveneens gekozen voor een historische aanduiding, omdat de school - de voormalige 'Winkelhof' - gelegen is in het gebied dat van oudsher 'An d'r Sjaagboom' genoemd werd. 'Valder' en 'Slagboom': de betekenis is dezelfde; alleen de woorden zijn verschillend...

Tot in lengte van jaren zullen zowel 't Valder als 'De Slagboom' hun historische en symbolische naam blijven dragen.

Beide aspecten zijn belangrijk. De naam verbindt het bijna vergeten *verleden* met het *heden* en de *toekomst*.

Het heden, dat zijn de huidige basisscholen; scholen waar al het mogelijke in het werk gesteld zal worden om het kind een stevige basis te geven voor zijn toekomstige studie en daarmee het hele verdere leven.

May Quaedflieg.

NOTEN

1. *"De ontstaansgeschiedenis van R.K. Basisschool 'T VALDER'"* door M.Quaedflieg, Landgraaf 1993.
Dit boekje is op de betreffende school verkrijgbaar.
2. Rolle Huijs De Doom (Welten) anno 1596, waarin onder Nieuwenhagen o.a. staat vermeld, dat Tilman van der Heijden "laet" was van 2 morgen land "*aen het falderen*" ressorterend onder "*Des Voogts Hoff geheisschen den Horricher Hoff*" (SAH, Collectie Horst).
3. SAH, schepenbank Heerlen, o.a. notarieel archief en gichtregister.
4. SAH, schepenbank, Criminele stukken inv. no. 507: op 1 maart 1655 werd "*Vauwer Jan*" alias Jan Hanssen aangeklaagd vanwege zijn vrouw, die "eenigh coren" gestolen had uit de zak van Jan Reumkens in de molen van Eijgelshoven.
5. SAH, schepenbank, Gichtregister deel 1, fol. 379, d.d. 7-6-1683: Goris Hanssen verklaart op verzoek van Paulus Hanssen op zijn sterfbed dat zijn kinderen in bezit zullen blijven van "*het huijs dae Paulus in woont, genoemt het Valderen*". Paulus Hanssen, gehuwd met Meij Vlecken, zal daarvoor een jaarlijkse mis bekostigen "tot trost van die siele van Joris Hanssen".
6. SAH, schepenbank, Criminele stukken, inv. no. 1093. *Matthijs Erens van het Belvauderen* had in de nacht van 29 op 30 juni 1757 een moord gepleegd op de Lichtenberg. Na een ruim twee jaar voortslepend proces werd hij "ten Landtshuijse tot Valckenborgh met den swaerd gestraft", m.a.w. onthoofd. Zijn vader Nicolaes Erens (gehuwd met Maria Van der Heijden), die vergeefs alles in het werk gesteld had om de berechting te voorkomen, was de overgrootvader van de schrijver Frans Erens (zie ook OCGL-Bulletin 1988 no.4, blz. 66).

Geslaagde Dialectavond

Op 1 februari vond in de grote zaal van ons verenigingsgebouw een geslaagde dialectavond plaats, die door ruim 60 mensen bezocht werd. De meeste bezoekers waren behoorlijk enthousiast.

Het gebodene was dan ook van uitzonderlijk gehalte. De heer Jan Notten hield een gedegen lezing over de samenhang tussen de historie en de ontwikkeling van de dialecten in Limburg, omlijst met enkele voordrachten in het "Landgraafs" dialect door Eva Mofers, Elly Janssen en de heer Heinen.

Na een koffiepauze werd de lezing voortgezet, waarna het de beurt was aan een tweetal gerenommeerde dialectschrijvers, Pierre Essers uit Kerkrade en Ger Prickaerts uit Heerlen.

Zonder meer een prachtavond, die een herhaling dubbel en dwars waard is.

Uit de krant

Via Romana – De invloed van de Romeinen op het huidige Europa staat centraal op twee routekaarten over de Via Romana. De Nederlandse edities worden uitgegeven door de ANWB. De ene Romeinse route doorkruist Frankrijk, de Benelux, Duitsland en Groot-Brittannië; de andere route Spanje, Zuid-Frankrijk en Italië. De tochten leiden de reiziger langs de nog zichtbare, interessante overblijfselen uit de Romeinse periode. Tekst en documentatie van de Via Romana zijn verzorgd door professor Tony Hackens en Thierry Vermeeren van de universiteit Louvain-la-Neuve. De routekaarten, met veel feiten en wetenswaardigheden, zijn alleen verkrijgbaar bij ANWB-kantoren. Ze kosten 6,95 gulden per stuk.

Jaarboek

In september van dit jaar 1994 is het precies een halve eeuw geleden dat Landgraaf - althans de voormalige gemeenten Schaesberg, Nieuwenhagen en Ubach over Worms - bevrijd werden; het gouden jubileum van de bevrijding! Het gedenken waard!

Het ligt dan ook ruimschoots voor de hand om het komende Jaarboek van het OCGL *'Oorlog en bevrijding in Landgraaf'* als hoofdthema mee te geven.

De redactie verzoekt eenieder die over dit thema kopij ter beschikking heeft zo spoedig mogelijk contact op te nemen met het redactieadres.

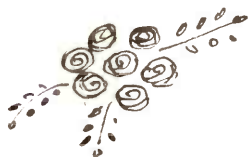
Ook het attent maken op reeds bestaande publicaties en ander bronmateriaal, dat ooit in allerlei tijdschriften, gedenkboeken e.d. verschenen is, wordt ten eerste op prijs gesteld.

Foto- en ander illustratiemateriaal is eveneens uiteraard van harte welkom. Laat ons als leden van de Landgraafse Heemkundevereniging de handen in elkaar slaan om van dit Jaarboek iets heel speciaals te maken! Wij wachten op reacties!

Feliciteatie

Onlangs viel der heer Frans Vreuls, penningmeester van ons genootschap, de eer te beurt benoemd te worden als ridder in de orde van Oranje-Nassau. Hij kreeg deze koninklijke onderscheiding uitgereikt op 25 februari tijdens zijn afscheidsreceptie als directeur van de Dienst Financiën van de gemeente Heerlen.

Mede namens het bestuur en de leden van het OCGL van ganser harte gefeliciteerd!

Het nevenstaande artikel

van de hand van de journaliste Monique Parren in het LD van 21 december 1993 zal door velen ervaren zijn als een donderslag bij heldere hemel. Ook voor het bestuur van het OCGL overigens. Uit de magere weergave van een en ander valt ongetwijfeld te concluderen dat deze publicatie bepaald niet op initiatief van het bestuur tot stand kwam. Integendeel zelfs. Er is niets zo storend als 'voorgenomen beleid' van je eigen vereniging uit de krant te moeten vernemen...

De journaliste beoogde slechts het schrijven van een vervolgstuk op een in het voorjaar verschenen artikel, waarin vice-voorzitter Otto Kuyl, mede als lid van de museumcommissie, zijn visie gaf over de museale aspecten van ons verenigingsgebouw. Toen hij in december telefonisch benaderd werd voor een 'follow-up' stelde hij de nijvere journaliste op de hoogte van het feit dat het bestuur inmiddels gewijzigd was en adviseerde haar - na terloops op een enkele vraag ingegaan te zijn - deze mensen te benaderen. De enige die op dat moment bereikbaar bleek, was de heer Vreuls. Ook deze gaf weliswaar in beperkte mate antwoord op haar vragen, maar verzocht haar dringend met publicatie te wachten tot na de algemene ledenvergadering. Het resultaat daarvan, enfin...

Het bestuur beseft dat menig lid van het OCGL niet bijster blij zal zijn geweest met deze publicatie; het heeft er zelfs begrip voor dat deze zaak her en der de nodige vragen oproept.

Begrijpelijk. Want ook het bestuur is van mening dat ieder lid zeker het recht heeft om voorgenomen wijzigingen inzake beleid rechtstreeks van het bestuur te vernemen..!

Heemkundemuseum van Landgraaf wordt kleinschaliger

Van onze verslaggeefster

LANDGRAAF - Het geplande heemkundemuseum in de oude 'bewaarschool' aan de Curaçaostraat in Landgraaf wordt minder grootschalig van opzet dan oorspronkelijk de bedoeling was. De collectie van het Oudheidkundig Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf (OCGL) is niet geschikt voor een grote, doorlopende expositie.

Het OCGL-bestuur wil in de oude bewaarschool nu een studiecentrum voor Landgraaf realiseren, dat slechts zijdelings een museumfunctie heeft. „Onze collectie was toch niet helemaal museumrijp,” vertelt voormalig vice-voorzitter Otto Kuyl. „Bij het materiaal moet je bijvoorbeeld kaartjes met uitleg hebben en dat ontbrak. Wij zijn nu eenmaal geen museummensen, maar vrijwilligers.”

Het OCGL heeft onder andere de beschikking over de inventaris van een oude kruidenierswinkel, een

dwarsdoorsnede van een vakwerkwand en een bibliotheek met Staatsbladen uit 1857, *Bulletins des lois* uit 1900 en verslagen van het Hertogdom Limburg uit 1863.

In het studiecentrum komt de nadruk te liggen op genealogie (stamboomonderzoek) en streekgeschiedenis. Daarnaast worden er secties ingericht voor dialect, archeologie, cultuur, film en foto en monumenten. „Helemaal zijn we er nog niet uit. De collectie is inderdaad niet echt professioneel, maar wel waardevol voor Landgraaf,” vertelt penningmeester Vreuls.

Hoe het studiecentrum er uit gaat zien, is nog niet duidelijk. „De vitrines met oude spulletjes blijven gewoon staan, maar hoe we die gaan gebruiken weet ik nog niet. Over de exacte opzet moeten we bijvoorbeeld nog overleggen met alle donateurs en de leden van de heemkundevereniging.”

Volgens Vreuls is er pas na carnaval meer duidelijkheid over de toekomst van het heemkundemuseum.

Presentatie

sectie Genealogie en Streekgeschiedenis

Op 19 april zal de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis de maandelijkse 'derde dinsdag' verzorgen.

Dit zal gebeuren in de vorm van een presentatie van de zaken waar men zich in sectieverband mee bezig houdt. In dit kader zullen naast stambomen - de sectie wordt door menige 'buitenstaander' af en toe ietwat simpel '*de stamboomclub*' genoemd - ook andere activiteiten gepresenteerd worden, zoals kwartierstaten, bidprentjes, overlijdensannonces, volkstellingen, de burgerlijke stand, kerkregisters, schepenbankregisters, paleografie (het lezen van oude handschriften), oude cartografie etc.

De avond begint om 19.30 uur met een algemene inleiding en zal vervolgd worden met een kijkje-met-uitleg in de sectieruimte, alsmede het kennis nemen van individuele activiteiten van de sectieleden.

Behalve alle leden van het OCGL zijn natuurlijk ook introductés van harte welkom. Tot ziens!

Een Landgraafse over dialect in de Vijf-uur-show

Kijkers naar de overbekende "Vijf-uur-show" waren op 15 september - het lijkt alweer een eeuwigheid geleden... - in het kader van een dialect-item verrassend getuige van het optreden van een onzer leden: Mariet Henssen. Over haar ervaringen liet ze ons een gedetailleerd verhaal toekomen, dat echter omwille van plaatsgebrek in de vorige editie van het Bulletin niet opgenomen kon worden en dat we in deze editie om dezelfde reden helaas niet in zijn geheel kunnen afdrukken. De belangrijkste impressies willen we U echter niet onthouden.

Reagerend op een oproep nam Mariet telefonisch contact op met Hilversum. Na een zestal gesprekken - waarin haar ondermeer gevraagd werd of ze een voor- of tegenstandster van het dialect was, of ze in het alledaagse leven meer dialect dan Nederlands sprak en welke band ze ermee had - kreeg ze te horen in aanmerking te komen voor de rechtstreekse uitzending.

Speciaal voor deze show schreef ze een acristicon. Die diende ze vooraf letter voor letter telefonisch door te geven.

In de studio bleek dat Mariet samen met een 'Grunninger' en een 'Achterhoeker' aan de tafel van Viola Holt zou verschijnen. Ze schrijft hierover:

'We hadden gerepeteerd dat we Viola in het dialect zouden antwoorden. Het werd een leuke babbel, waar Viola wel niet veel van verstond. Ter afsluiting van het gesprek mocht ik mijn acrosticon voorlezen.'

Als Landgravenaar - die overigens toevallig op dat moment TV zat te kijken - vond ik dat Mariet het uitstekend deed. Op haar bekende manier maakte ze een sympatiek stukje reclame voor ons dialect. En dat haar bekendheid voortaan niet slechts beperkt zou blijven tot onze gemeente, dat blijkt uit het einde van haar verhaal:

'Op het station stond een oudere mevrouw te wachten en kwam op me af met de woorden:

"Ja, U bent het. Ik zie 't aan de kleding. U was in de Vijf-uur-show! Ik kom vaak in Limburg, daar heb ik kennissen wonen in Eijgelshoven.

'Egelze", zoals jullie dat zeggen. Ik kon U goed volgen, en dat gedicht vond ik erg mooi."

Dat was de eerste reactie. Tot nu toe heb ik vele leuke reacties gehad. Van bekenden maar ook van onbekenden.

Als ik aan die tijd terug denk pak ik de videoband en bekijk nog eens met veel plezier mijn acrosticon. "Een ode aan het dialect", zoals Viola Holt het noemde.

'VIEJFOERSHOW, noe geet 't gebure
In 't Limburgs dialek,
En gidderinne kan 't hure,
Joa, ich kom och oet deë ek.
Fries of Zeeuws, al die aksente,
Os ege taal is toch zoeë riehk;
En kuns-te noe oet Oss of Twente,
Richtig plat is toch zoeë sjiek!
Sjtrieëktaal motte vier beware,
Hoh! 't hoeëg wie 't roeëd-wit-blauw!
Om dat nog ins te goa verklare
Woar ich huu in de **VIEJFOERSHOW!**

Uit de krant

LANDGRAAF AKTUEEL

LANDGRAAF TOONT HART VOOR DIALECT

Het leesplankje van het "Wao-biger plat" is met enthousiasme ontvangen door de plaatselijke bevolking en de gemeente Landgraaf.

Zondag 30 januari werd het plankje onthuld en werd het eerste exemplaar aangeboden aan de wethouder van cultuur, de heer Th. Gybels (niet degene die als d'r Thei op dit prachtig plankje staat afgebeeld).

Naast alle bijzondere uitingen op het terrein van kunst en cultuur kreeg dit initiatief van Leonie Robroek, secretaresse van Veldeke kring Heerlen en Leo Hendriks, lid Veldeke Limburg, bijzondere aandacht. Het is duidelijk dat het "ich kal plat" de harten van de mensen en de bestuurders heeft geraakt. Taal in woord en beeld zoals het bedoeld is.

Tekeningen die goed passen in de beleavingswereld van het kind. Daar gaat het om. Aanschouwelijk de taal i.c. het dialect onder de aandacht brengen. Het is goed te zien dat enkele mensen zo bewogen onze Limburgse taal onder de aandacht brengen, in ere houden en promoten. Het antwoord van de heer Gybels op de oproep om het plankje daadwerkelijk te gaan gebruiken liet daarover geen misverstand bestaan. Gybels formuleerde een voorstel om

dit initiatief een vervolg te geven. Andere Landgraafse gemeenschappen, Schaesberg, Nieuwenhagen en Rimburch, zullen betrokken worden bij dit initiatief. Nagegaan wordt of en op welke wijze de dialecten van de Landgraafse kernen als basis kunnen worden genomen voor gericht

taal- en cultuuronderwijs. Als eerste Limburgse leesplankje is het vanaf maandag 31 januari

te zien in het Onderwijsmuseum te Rotterdam.

Het plankje is te koop bij: Gemeentehuis Landgraaf; boekhandel "Geregeld" Waubach; boekhandel "Bruna" winkelcentrum; VVV Landgraaf.

Degenen die reeds hebben ingetekend kunnen het leesplankje afhalen bij boekhandel "Geregeld" te Waubach.

Bulletin

10e Jaargang, No. 2
2e Kwartaal 1994

H.A.J. DORTANTS

Eygelsheveneweg 25

6374 KB LANDGRAAF

Van de redactie

Dit is het tweede Bulletin van dit jaar. Stond het eerste qua inhoud nog grotendeels in het teken van de jaarvergadering, dit tweede bevat naast het echte - zowel opgewekte alsook droeve - verenigingsnieuws ook weer een aantal interessante bijdragen van geschiedkundige en cultuurhistorische aard, daarmee recht doende aan de eerste twee letters van de afkorting OCGL.

In redactioneel opzicht heeft zich een belangrijke wijziging voltrokken. Er is een *redactieraad* gevormd die zich gaat bezighouden met de inhoud en de uitvoering van zowel het Bulletin als het Jaarboek.

De belangrijkste uitgangspunten van deze raad bestaan uit 'niveaubewaking' en

het streven naar een zo breed mogelijk publicatiedraagvlak, waarbij alle secties van onze vereniging zo evenredig mogelijk aan bod zullen komen.

De redactieraad bestaat uit de volgende leden:

- mej. L. Robroek, tel. 740679
- dhr. A. Verreck, tel. 322530
- dhr. W. Miseré, tel. 310232
- dhr. F. Rongen, tel. 310832
- dhr. M. Quaedflieg (hoofdredacteur), tel. 311660.

Bij deze mensen kan iedereen te allen tijde telefonisch of anderszins terecht met zaken betreffende publicatie of eventuele vragen daarover.

Wij hopen dat een en ander zal resulteren in een optimaal contact tussen de leden van onze heemkundevereniging.

Daar zal overigens ook de komende bijeenkomst op Strijthagen - zie elders in dit Bulletin - de nodige stenen toe kunnen bijdragen. Ook de redactie hoopt daar zeer velen te mogen begroeten!

Terugblik op de Algemene Ledenvergadering

Op 21 maart werd onder het motto 'Een nieuwe lente, een nieuw begin' de Algemene Ledenvergadering gehouden, bezocht door 30 leden.

Hieronder een beknopt verslagje. De eigenlijke notulen zullen gepubliceerd worden in het eerste Bulletin van het komende jaar.

Na de opening werd een minuut stilte in acht genomen voor ons overleden medelid Carl Specker.

Het verslag van de vorige ledenvergadering werd met dank aan Jef Bosch vastgesteld. Hetzelfde was het geval met het verslag over het verenigingsjaar 1993 door de huidige secretaris.

De boekhouding werd door de controlecommissie in orde bevonden.

Het voorgestelde beleid voor de komende jaren kreeg de steun van de vergadering. De voorzitter onderstreepte dat een bloeiende vereniging de steun en schouders van ieder lid hard nodig heeft.

Ook de begroting voor 1994 inclusief contributieverhoging, nader toegelicht door de penningmeester, werd unaniem goedgekeurd.

M.u.v. de heer Heinen, die mevrouw Mofers opvolgt als vertegenwoordiger van de sectie Dialect, onderging het bestuur geen verdere wijzigingen.

Vervolgens werd op gepaste wijze afscheid genomen van de reeds eerder teruggetreden bestuurders: mevrouw Mofers en de heren Bosch, Kuyl, Verbunt en Rade. De vertegenwoordiging van de sectie Monumenten dient nog ingevuld te worden. De heer Verbunt werd benoemd tot erelid.

Tenslotte werden de nieuwe huisregels vastgesteld. Vier mensen maakten gebruik van de rondvraag. De sluiting vond plaats om 22.00 uur.

Sectie Dialect weer vertegenwoordigd in het bestuur

Na het node terugtreden van Eva Mofers-Coenen als vertegenwoordigster van de sectie Dialect in het bestuur is de 'dialectstoel' (d'r platte sjtool...) een tijdje onbezet gebleven. Maar niet voor lang.

De plaats van Eva zal ingenomen worden door de heer A.J.H. (zeg maar Jo) Heinen, inne richtige Waobiger, woonachtig aldaar in de Schoolstraat op nummer 86. Hij is telefonisch bereikbaar op nr. (045) 312230.

In memoriam Carl Specker

Op 14 maart overleed op 70-jarige leeftijd in het ziekenhuis van Kerkrade een van onze meest markante leden, de heer Carl Specker.

Als 'self-made'-streekhistoricus - een ware autodidact - behoorde hij tot de allergrootsten en meest gerespecteerden in de verre omtrek. Zijn kennis was enorm. Steeds stond hij klaar om iedereen die hem dat vroeg van dienste te zijn of over het een en ander vakkundige uitleg te verschaffen; steeds rustig, met zorg geformuleerd, in 't Waobiger plat.

"Dat meuste v'r egelig d'r Carl ins vroage", zeiden we vaker tegen elkaar als we er zelf niet uitkwamen.

Carl Specker was begiftigd met een sterke kritische zin en een grote bedachtzaamheid. Hij was in velerlei opzichten de nestor van de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis. Talloze boeken en andere werkstukken in ons archief werden door hem geschonken. Zonder veel ophef, dat vooral.

Met name zijn know-how over de historie en de bewoners van de voormalige bank Ubach was ongeëvenaard. Het is zeker geen geheim dat zijn inbreng bij de totstandkoming van het boek *'Van Overkwartier Ubach tot gemeente Ubach over Worms'* onder eindredactie van H.M.H. Goossens bepaald niet gering was.

Haast voortdurend werkte hij achter de schermen, met grote betrokkenheid, nijver en gestaag. Hij was een eenvoudig en bescheiden mens en wenste niet in het zonnetje gezet te worden en de officiële eer te ontvangen die hem eigenlijk toekwam.

Zijn drang tot publicatie was maar matig. Helaas. De meeste kennis droeg hij mee in zijn hoofd; en... nam hij mee in zijn graf...

Het heengaan van Carl Specker betekent niet alleen een gigantisch verlies voor onze vereniging, maar ook voor de velen daarbuiten die regelmatig met hem in contact kwamen. Vooral zijn familie wensen we veel sterkte toe. Hij zal blijven voortleven als een voorbeeld voor velen.

Ex libris Carl Specker

Chris Verbunt erelid

Tijdens de laatste Algemene Ledenvergadering werd de heer Chris Verbunt, oud-bestuurslid en -redacteur, vanwege zijn grote verdiensten voor onze vereniging onderscheiden met het ere-lidmaatschap.

Vanaf de oprichting van het OCGL in 1982 heeft Chris energiek van zijn grote daadkracht blijk gegeven. Naast zijn inzet op zowel sectie-niveau (Film en fotografie) als bestuurlijk niveau, alsmede zijn inspanningen om het museale aspect van ons verenigingsgebouw op een hoger plan te brengen, was hij tevens vanaf 1985 redacteur van het Bulletin en het Jaarboek. Negen lange jaren.

Hij verzette onnoemelijk veel werk.

Door hem tot vierde erelid te benoemen (de heer en mevrouw Ringens en de heer Kuyl gingen hem hierin voor) heeft het bestuur haar grote erkentelijkheid tot uitdrukking willen brengen.

Nogmaals, Chris, bedankt!

Succesvolle presentatie Sectie Genealogie en Streekgeschiedenis

Op de avond van dinsdag 19 april stroomde ons verenigingsgebouw weer eens vol. De presentatie van de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis trok ongeveer vijftig belangstellenden, waarvan de meesten na afloop met een goed gevoel weer huiswaarts keerden. Enkelen meldden zich aan als nieuw lid. De avond begon met een lezing van May Quaedflieg, waarin op basis van meerdere voorbeelden het logische verband tussen genealogie en streekgeschiedenis verduidelijkt werd.

Hierna kon het gezelschap een kijkje nemen in de sectieruimte, waar boeken en naslagwerken, stambomen, kwartierstaten en andere genealogische en streekhistorische materialen uitgestald waren.

Voor de leesapparaten voor microfilms en fiches trokken veel belangstelling. Dat was ook het geval bij de presentatie van *Genealogie per Computer* door Egbert Willemsen. Velen vonden er iets van hun gading, een enkeling zelfs nagenoeg zijn complete stamboom.

Al met al kan de sectie terugzien op een bijzonder geslaagde OCGL-avond, die alvast een voorproefje vormde voor de genealogische open dag op zondag 25 september.

Jaarboek 1992 nog steeds verkrijgbaar!

Van diverse kanten krijgen we regelmatig de vraag gesteld of het 'laatste Jaarboek' nog niet 'uit' is. Welnu, het betreffende *Jaarboek 1992* verscheen in de zomer van 1993 onder eindredactie van de heer Verbunt. (Dat er tussen titel- en verschijningsjaar één jaar verschil bestaat komt door het feit dat het boek steeds het jaartal meekrijgt van de jaarkroniek over het voorafgaande kalenderjaar.)

Het *Jaarboek 1992* bevat weer een reeks interessante artikelen over het verre en nabije verleden.

- *Hertogdom Limburg, de geschiedenis van een titel*, door B.Lücker
- *Een bezoek aan de nieuwe kerk van Waubach anno 1870*
door Z.E.H. Johannes Leonardus Reinartz+, deken van Tongeren (1870)
- *Joan. Schul (1740-1784), qui dicitur obiesse alibi over zee*
door May Quaedflieg
- *'t Winkelke*, een dialectverhaal door Eva Mofers
- *De postduivensport* door H.Rade
- *Van Concessie Carl tot Oranje Nassau II* door F.J.M. Wiertz (bisschop)
- *Annalen van Pastoor Schatten 1910-1935*, transcriptie door Emile Ramakers
- *Landgraafse kroniek 1992*.

Dit boek is uiteraard nog steeds verkrijgbaar. Vroegere jaargangen overigens ook. De prijs is voor leden van het OCGL f 12,50 (niet-leden f 17,50). Een telefoontje naar het redactieadres is genoeg. Ook kan men ervoor terecht in het verenigingsgebouw wanneer dit open is (voor vaste openingstijden zie de binnenkant van de omslag van dit Bulletin).

Het volgende *Jaarboek 1993-1994* met als hoofdthema '*Oorlog en Bevrijding in Landgraaf*' zal verschijnen in het komende najaar. De redactieraad is er inmiddels al volop mee bezig en het belooft een prachtig werkstuk te worden, voor iedereen dubbel en dwars de moeite waard.

Het is mogelijk er reeds nú op in te tekenen door het insturen van het los in dit Bulletin bijgevoegde intekenformulier en overmaking van het juiste bedrag op het daarop vermelde rekeningnummer.

Paspoorten uit vroeger tijden

Als we tegenwoordig de grens over willen, dan behoren we een paspoort bij ons te dragen. In vroeger tijden was dat niet anders. Ook toen moest men zich als vreemdeling kunnen legitimeren. Alleen, de paspoorten van die dagen zagen er beduidend anders uit dan de onze.

Ons lid Lenie Jongen verzamelt dergelijke paspoorten, geleidebrieven of 'Passierscheinen' voor onze vereniging. Ze is zeer verguld als er weer eens ergens zo'n beduimd papiertje 'boven water komt'. Vaak treft men ze nog aan in oude schoendozen, koekjesblikken of andere dingen, waarin oude familiepapieren door opa's en oma's doorgaans bewaard plegen te worden.

Hebt U iets dergelijks in uw bezit, en u wilt het ons laten kopiëren, laat het ons dan even weten.

Om de lezer een indruk te geven hoe zo'n vroeger paspoort eruit kon zien zullen wij hierbij de drie op de volgende pagina's afgedrukte exemplaren in het kort belichten.

1 ...attestatie...

Inwoners van de bank Heerlen - ook Nieuwenhagenaren behoorden daartoe - konden bij de secretaris 'der Hoofd-Banke' voor een paspoort terecht als zij zich (meestal voor handelsdoeleinden) in den vreemde moesten begeven.

In dit oude, handgeschreven exemplaar, uitgereikt te Heerlen op 10 maart 1685 ten behoeve van twee handelaars, wordt het woord 'paspoort' nog niet gebruikt. We zouden het een 'passeer-attest' kunnen noemen.

De letterlijke tekst luidt als volgt.

'Wij Schouteth ende Schepenen der Hooft(bancke) Heerle, Lande van Valckenborg, Overmaese, partagie van haere Hoo: Moo: tuijgen ende certificeren hiermeede ter requisitie van Jan Meijs ende Jaspaer Schils, datte selve sijn van goede eerlijcke ouders, staende oock ter goeder naem ende faem, ende willende gaen naer Duijtslant ende elders waer t'soude mogen sijn, om haere Coopmanschappe te verrichten, versoeckende dieshalven aen allen ende ieder die deeses sal worden gethoont den voorn(oemden) Meijs ende Schils met hunne bijhebbende knechten over all te laeten passeren ende repasseren ende deese onse attestatie te respecteren; sullende integendeel ende alle voorvallende occasie van gelijkcker doen, ende want reedelijck ende billich is, de waerheijt gestant te doen, soo hebben wij deese onse attestatie aen den voorn(oemden) Meijs ende Schils meede gedeelt ende door onsen schepenzegel beneffens de signatuijre van onsen secr(etar)is doen becraftigen binnen Herlen op den 10 meert 1685.'

Gij Schouteth, ende Schep-
pen hoofd Rade, Lande van
Vahin ^{toevanmaet} portagie van keere
Hoo: nu: tiggem, ende Certifi-
cieren hiernede ten Requisite
van Jan Meijs, ende Jaspae
Schils, datte selve sijn van
goede Eerlycke oorden. Staende
ook ten goeden naem, ende
faem, ende willende gaen
nae Duijtslant, ende elders
waer t'wilde mogen sijn,
om haere soepmanschapp
te verrichten, verwoekende.
Die halven allen ende jeden die dese
sall worden gethoont en voor
Meijs, ende Schils met hunn
bijhebbende knechten over
all te luten passeren, ende
Reppen, ende dese onse
attestatie te Respecteren, sulen
inteyndeel, ende alle voor-
vallende occasie van gelijcken
doen, ende want Reedelijck, ende
billijck is, de waerheijt gestant
te doen, soo hebben wi, dese
onse attestatie, aen den voorn
Meijs, ende Schils mede gedielt
ende voor onsen schepen zey-
kenessens de handatij, e van
onsen deers den becraftigen
binnen kelen op den 10 Meij
1655.

2

WY CHRISTIAAN, CAREL, DOOR GODS GENAADE

Prince van Stolberg, Graaff van Koningstein, Rochefort, Werningeroda, en Hobenstein, Heer van Epstein, Munzenberg, Breuberg, Agimont, Lobra, en Clettenberg, Generaal-Major, en Collonel van een Regiment Infanterie ten dienste van Haar Hoog Moogende DE HEEREN STAATEN
GENERAAL der Vereenigde Nederlanden, &c. &c. &c.

Ertificeere mits desen dat *Mathys Pross* Gebortig van *Jus. in Cantu. Bern* in myn Regiment en in de Compagnie van den *Capitein Casteel* den tyd van *duy jaaren* als een Eerlyk *Soldaat in het* gedient heeft; En altoo denselven niet langer geneegen is, in myn Regiment, en voorschreeve Compagnie te dienen; soo heeft my den Suppliant om syn Paspoort verlost, die ik hem niet hebbe willen weygeren, maar gaarne vergunt, versoeke derhalven alle Hooge, als Laage Officieren, waar dese myne Paspoort vertoont sal worden den Voornoemden *Mathys Pross* vry, en ongehindert te laten passeren, en repasseren waar het hem sal gelieven, het welk in diergelyke occasien gaarne sal verschuldigt zyn.

In teeken deses, hebbe als Collonel van bovengenoemde Regiment, dese Paspoort met myn eygen hand onderteekent en met myn Cachet bekrachtigt. Actum binnen *Amstrecht den 30 october 1753*

C. M. Balfoua

3

Den Ondergeschreven in qualiteyt als Secretaris der Vryheid en Hoofd-Banke
Heerle Lande van Valckenborg Overmase, Partage van Haar Hoog
Moogende de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Neederlanden

Certificeert hier meede, dat thoonder deezes

Inwoonder der voorz. Hoofd-Banke God lof gezond oorlands, alwaar ook geene Contagieuse Ziekte is Regeerende, weshalven zeer gediensig ben verzekende, allen ende een iegelyk zoo hooge als lagere Officieren en Justitieren, die deeze mag voorkoomen ofte aantreffen, de zelve met byhebbende goet en voorts wat aangaat over al zoo te water als te land, te voet of te Paard vry en overhindert te laten pass en repasseren, zonder aen de zelve te laten geschieden eenigen tort, hinder of belet, maar ter contrarie des noods ende verzogt zynde de behulpzame hand te verleenen, zullende het zelve alhier in diergelyke voorvallende occasie reciproquelyk doen en vergelden. Aldus gedaan en gecertificeert onder myne Signature en Cachet, binnen Heerle den.

17

Dienende deeze voor een Jaar

2 ...als soldaat eerlyk gedient...

Het tweede - fraai uitgevoerde - paspoort, afgegeven in 1753 te Maastricht, betreft een vrijgeleide voor de Zwitserse(!) ex-soldaat Mathijs Props, die na drie jaar trouwe dienst in het leger van de 'Hoog Moogende De Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden', kortom de 'Hollandse' troepen, te kennen had gegeven niet langer meer genegen te zijn in de compagnie van kapitein Casteel te dienen. Deze had hem vervolgens *'syn Paspoort gaarne vergunt'*.

3 ...vry en onverhindert...

Evenals het voorgaande is ook het derde paspoort in voorgedrukte formulier-vorm opgesteld. Men kon het verkrijgen bij de secretaris 'der Hoofd-Banke' te Heerlen. Het was maar voor één jaar geldig. Er werd zwart op wit verzocht aan zowel *'hooge als lagere officieren en justitieeren'* om de *'thoonder deezes vry en onverhindert te laten pass- en repasseeren, zonder aan de zelve te laten geschieden eenigen tort, hinder ofte belet...'*

2 juli: OCGL-excursie met barbecue op Strijthagen!

Op zaterdag 2 juli a.s. in de namiddag en avond zal er een interessante, gezellige én smaakvolle verenigingsactiviteit plaatsvinden op een puur Landgraafse historische lokatie: Strijthagen.

Ook al is het programma nog niet helemaal rond (deelnemers zullen hierover tijdig per apart schrijven geïnformeerd worden), toch is het alvast zeker dat er uitgebreid aandacht besteed gaat worden aan *de rijke historie* van deze plek en haar omgeving.

Uitgebreid aandacht ook voor de inwendige mens; want eveneens een gezellige *barbecue* is zeker! Bij regenachtig weer kan dat zelfs binnen. Kortom, een evenement dat een rechtgeaarde OCGL-er niet mag missen!

De kosten hoeven evenmin een struikelblok te vormen, want die blijven beperkt tot *één tientje..!*

Men kan zich aanmelden door via de hierbijgaande accept-girokaart dit bedrag onder vermelding van 'Strijthagen' over te maken naar de penningmeester. Dit echter wel gaarne vóór 20 juni in verband met de inkoop en de verdere organisatie.

Tot ziens op Strijthagen!

Een boosaardige ontvoering

of de tumultueuze verkeringstijd van Joeëp Haan

Elke verkering heeft zo z'n eigen verhaal. Doorgaans is dit louter romantisch getint. Maar zo af en toe kan die romantiek echter ook weleens gepaard gaan met voorvallen van volstrekt andere aard. Bij de volgende, zeer markante liefdesgeschiedenis uit het Nieuwenhaagse verleden is dit zeker het geval ¹. Het verhaal begint evenwel in ... Amsterdam!

In de eerste helft van juli in het jaar 1781 werd aldaar ten huize van Hendrik Reumkens, een uit Nieuwenhagen afkomstig koopman, een ongetrouwd stelletje met harde hand gearresteerd; Peter Joseph Haan en Anna Catharina Ritzen, beiden 22 jaar oud en volgens de toenmalige wetgeving nog minder-jarig. De beide geliefden werden vervolgens weinig zachtzinnig naar Heerlen gevoerd en aldaar ingesloten in de *'Gevangen Tooren'* achter de kerk. De aanhouding was geschied op aandrang van de vader van het meisje, Theodoor Ritzen uit Vrusschenbroek, die de jonge Haan ervan beschuldigde zijn dochter op boosaardige wijze ontvoerd te hebben.

Peter Joseph Haan - zijn de roepnaam lijkt Joeëp, Juuëp of Jeuf ² te zijn geweest - was *'geboortigh en grootgetrocken'* in Nieuwenhagen 'op g'n Hei' in de huidige Emmastraat ³ als jongste van de tien kinderen uit het tweede huwelijk van zijn vader Anton Haan met Lena Hanssen ⁴.

Zoals velen in zijn geboortedorp dreef hij handel in allerlei goederen. Hij leerde het vak van zijn twee oudere broers Anton en Paulus en zijn zwager Hendrik Reumkens ⁵, met wie hij vaak op pad was.

Gevrij met brieven...

Ongeveer een jaar geleden, zo verklaarde hij bij zijn verhoor, had hij *'kennisse gekregen'* aan het meisje uit Vrusschenbroek en vanaf die tijd had hij haar op de vleugelen der verliefdheid in gepaste stijl *'gecariesseerd'*, het hof gemaakt. Tijdens zijn verblijf in den vreemde, *'sijnde uijt op commerce'*, hadden ze met gestadige regelmaat hartstochtelijk *'gevrjiet met brieven'*. Zijn liefdesbrieven naar Vrusschenbroek had Peter Joseph steeds per postiljon laten bezorgen in *'sijn vaeders hujs'*, waar ze dan door ene Dorus Meens, een knecht van Ritzen, heimelijk opgehaald werden.

Een omslachtige manier van liefdescorrespondentie, dat zeker. Maar ze konden niet anders. Vader Theodoor, sinds elf jaar weduwnaar, hield zijn dochter immers zeer kort aan de teugel. Tijdens haar latere verhoor zou Anna Catharina daarover verzuchten:

"... ick heb dat heijmelijck moeten doen dat mijn vaeder het niet soude gewaer worden omdat hij mij in een clooster soude doen..."

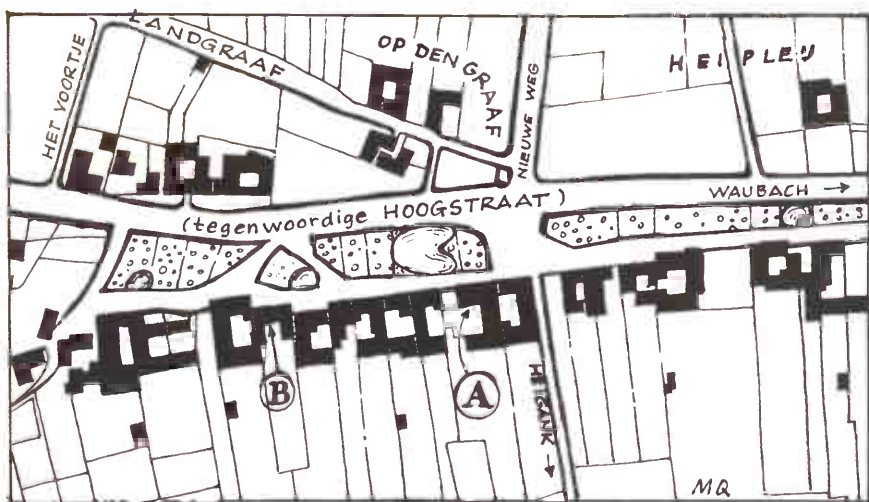
Dat was duidelijke taal. Zo werd haar op redelijk doeltreffende wijze een normale omgang met haar geliefde onmogelijk gemaakt. Voorlopig althans...

Naar Amsterdam

Want liefde laat zich maar moeilijk dwingen. Hoe groter de onderdrukking, des te vindingrijker geliefden plegen te worden.

Zo ook Anna Catharina. Op zekere dag vatte zij de koe listig bij de horens door in een van haar brieven aan Peter Joseph te vragen om haar eens mee te nemen naar Amsterdam, om *'te sien hoe sijne koopmanschap stondt'*. Maar niet alleen daarom..! Heimelijk reikten haar plannen beduidend verder. Peter Joseph had er wel oren naar en ze spraken af elkaar in Aken te ontmoeten.

Op Sint-Jansdag (24 juni) in de vroege morgen verliet het meisje haar vaderlijk huis onder het voorwendsel naar de vroegmis in Welten te gaan. In plaats daarvan begaf ze zich evenwel in gezelschap van - jawel..! - de trouwe Dorus Meens naar Aken, waar volgens afspraak Peter Joseph in gezelschap van zijn broer Paulus ⁶ in een huis aan de Vismarkt op haar zat te wachten.

Dit kadasterkaartje naar de toestand in de jaren 1835-1840 geeft een overzicht van de toenmalige bebouwing van de huidige Emmastraat, parallel lopend aan de Hoogstraat, die vroeger ook wel 'Maestrichter Straet' genoemd werd. Peter Joseph Haan werd geboren in het huis A. Zijn broer Jan (waar zijn zoontje Anton in 1784 verbleef) was woonachtig in huis B.

Van daaruit reisden ze via Maastricht noordwaarts. Onderweg gaven ze zich uit voor *'getrouwde luijden'*, maar sliepen volgens hun latere verklaring niettemin slechts één keer *'bij malkanderen'*.

In Amsterdam trokken ze in bij zwager Hendrik Reumkens, die zich daar sinds enige tijd gevestigd had⁷.

Ze waren heilig van plan om zich in Amsterdam *'voor God en de Weereld'* in de echt te laten verbinden. Omdat ze beiden nog minderjarig waren, was daarvoor echter nog altijd de toestemming nodig van vader Ritzen.

Diep in hun hart koesterden ze - tegen beter weten in..? - toch een iel sprankje hoop dat de halsstarrige Theodoor bij het vernemen van de tijding, dat zijn spoorloos verdwenen en wellicht doodgewaande dochter nog gezond en wel door het leven zou blijken te stappen, wel door de knieën zou gaan; ontstoken in grenzeloze blijdschap, zoals de vader van de bekende *'Verloren Zoon'*.

Vader Theodoor echter bleek maar weinig vatbaar te zijn voor het opvoeren van een cover-versie op dit aloude bijbelse thema en liet subiet zijn *'verloren dochter'* inclusief haar verliefde reisgezel per ommegaande weer naar het Heerlense terughalen. En vervolgens in de kerker gooien!

Over vaderliefde gesproken...

Proces

Theodoor Ritzen was des duivels! Hij wilde koste wat kost verhinderen dat zijn dochter zou trouwen en zijn huis zou verlaten. Daar waren overigens ook economische overwegingen niet vreemd aan. Sinds de dood van zijn vrouw had hij al elf jaar het profijt gehad van haar nalatenschap; goederen, die eigenlijk aan de kinderen toebehoorden. Zolang de kinderen thuis bleven was er niets aan de hand. In deze situatie zag hij dus liefst niets veranderen. Een huwelijk van zijn dochter betekende voor hem immers verlies van grond en goed, vermindering van zijn middelen van bestaan...

De door hem ingehuurde advocaat Lamberts stelde al het mogelijke in het werk om Peter Joseph Haan *'boosaardige ontvoering'* ten laste te leggen. De vragen die Anna Catharina tijdens haar verhoor gesteld kreeg waren dan ook louter met dit oogmerk geformuleerd.

Lamberts probeerde haar listig de rol op te dringen van het onschuldige meisje, dat onder de meest laaghartige en valse voorwendsels overgehaald - misschien zelfs bruant gedwongen! - was met haar ontvoerder mee te gaan en daar nu onnoemelijk veel spijt van had. Maar zo ver liet Anna Catharina het niet komen.

Of ze zich onderweg treurig gevoeld had? Of ze veel gehuild had..? Ze antwoordde daarop doodkalm dat ze geen moment *'gekreeten'* had. Integendeel, het was zelfs een bijzonder plezierige reis geweest!

Of ze gedwongen was..? Natuurlijk niet, dan zou ze toch zeker nooit uit

eigen vrije wil naar Aken gegaan zijn...! Of ze er achteraf spijt van gekregen had..? Nog steeds niet!

Ze gaf volmondig toe dat het helemaal háár idee geweest was, en dat Peter Joseph totaal niets te verwijten viel.

Onschuldig...

Ritzen en Lamberts gaven echter niet zo snel op en probeerden als ultieme stuiptrekking het proces alsnog een andere wending te geven. Maar ook dat mocht niet baten.

Na twee weken van juridisch getouwtrek, waarbij zelfs twee onafhankelijke rechtsgeleerden ingeschakeld werden, bleek bij vonnis van 15 augustus tenslotte dat er nooit ook maar het minste '*fundament*' aanwezig geweest was om hen in te sluiten. De beide geliefden gingen vrijuit.

Een maand op water en brood voor niks..!

Een half jaar na hun invrijheidstelling traden ze tenslotte op 14 februari 1782 - onder denkbaar tandgeknars van vader Theodoor... - toch in het huwelijk. In Heerlen. En op 24 oktober, ruim acht maanden daarna, werd in dezelfde kerk hun oudste kind gedoopt: Antonius, genoemd naar 'opa Haan'.

Nieuwenhagen

Ze vestigden zich voorlopig in Nieuwenhagen, inwonend bij broer Jan in de huidige Emmastraat, op vijftig meter afstand van het ouderlijk huis.

Toen in 1784 de Heerlense pastoor Morees een lijst van 'communicanten' (parochianen) samenstelde, noteerde deze onder nummer 130⁸ het gezin van '*Joannes Haen et An Gertrud Rademakers*', bestaande uit vader, moeder, vijf kinderen, èn...:

*'Anton, 2 jaer, filius Petri Josephi Haen et Anna Cath. Ritzen'*⁹.

Uit deze notitie blijkt, dat Peter Joseph en Anna Catharina op dat moment voor langere tijd afwezig waren. Ze hadden hun zoontje achtergelaten onder de hoede van de familie en waren klaarblijkelijk weer op handel.

Het lijkt erop dat ze in de komende tijd Nieuwenhagen voorgoed zouden verlaten om zich elders te gaan vestigen. Ook in de bevolkingslijsten van 1796 ontbreken immers hun namen, evenals die van de kleine Anton overigens. Ook hun overlijden werd in Nieuwenhagen niet opgetekend. Waar ze zich uiteindelijk gevestigden, en of zij meer kinderen op de wereld gezet hebben, dat is mij tot op heden nog niet bekend.

Toch keerde Peter Joseph af en toe voor korte tijd in zijn geboortedorp terug. Zoals in 1789, toen hij namens zijn uitstedige broer Anton en zwager Hendrik Reumkens een stuk land verkocht¹⁰.

Schulden

Voor de rest waren hij en Anna Catharina voortdurend op handel. Ze lijken geen echte armzalige handelaars of marskramers geweest te zijn. Ze konden

Anton. haan
verklaarend de huysvrouw Helena Haan en
wegen ongemak aan haar oogen niet meer
te kunnen Schrijven

Johishele haan + mevrouw Barbara
Haan Schrijvens overvaeren

Arnoldschick in Hammens meinen.
Joh. Hendrick wijlen Schick
vrij het land + merk van Joannes ~~Haan~~
Schrijvens overvaeren
Hendrickus Rümken

Barthel haan Ant. Haan
Peter Joseph haan

Op 30 januari 1788 sloten de erfgenamen van Anton Haan en Helena Hanssen bij notaris Van Cotzhuysen te Heerlen een overeenkomst betreffende de nalatenschap. Onder deze akte treffen we duidelijk leesbaar hun handtekeningen of handmerken aan (SAH, Not. Archief, fiche 477, akte 11).

tenminste allebei schrijven, met redelijk geoefende hand. En dat betekende wel wat in die dagen..!

Toch ging het hen in zakelijk opzicht niet bepaald voor de wind. In april 1785 bleken zij de nodige schulden gemaakt te hebben bij liefst acht Amsterdamse kooplieden en bedrijven! Ze zagen zich verplicht dit officieel vast te laten leggen in een schuldbekentenis, uiteraard met terugbetalingsregeling. Toen twee jaar later nog maar weinig verandering in deze kommervolle toestand gekomen was, kwamen broer Anton en zwager Hendrik in het

geweer. In hun hoedanigheid van 'surrogeerende crediteuren' verkochten ze de behuizing die Anna Catharina geërfd had van haar grootmoeder; gelegen te Caumer op de zogenaamde 'gebrande plaats' en nog steeds in tocht bezeten door haar vader Theodoor¹¹.

En de koper was... vader Theodoor zelf, inmiddels hertrouwd met ene Anna Gertrud Jongen. Theodoor zal wel trots geweest zijn op zijn schoonzoon...

In hoeverre het bovenbeschreven relaas ooit deel uitgemaakt heeft van de mondelinge overlevering binnen de familie Haan in Nieuwenhagen of Waubach, dat is mij niet bekend.

Ik trof de stukken aan in het Heerlense Stadsarchief en vond het hele gebeuren in ieder geval best de moeite waard om even uit de vergetelheid getild te worden.

Ter leringe ende vermake...

May Quaedflieg.

1. SAH, Schepenbank, Criminele stukken, inv. no. 1238 d.d. 14-7-1781.
2. Zijn oudste (half-)broer Joannes Petrus werd *Peter* cq. '*Pitter*' genoemd (zie o.m. SAH, Gichtregister schepenbank Heerlen, deel 18, folio 559). Het lijkt nauwelijks voor de hand te liggen dat zijn ouders voor de kleine Peter Joseph dezelfde roepnaam in petto hadden; derhalve zal hij Joseph, *Joep*, *Joeëp*, *Juuëp*, *Jeuf* of iets dergelijks geheten hebben. '*Pitterjoeëp*' valt echter ook niet uit te sluiten. Mijn in dezelfde straat woonachtige overgrootvader Mathijs Joseph Römkens werd ook allerwege '*d'r Ruuëmkes Matsjoeëp*' genoemd.
3. De familie Haan bewoonde een huis op de plaats van het tegenwoordige adres Emmastraat no. 8, naast het 'Boddartcentrum' op de hoek met de Heigank. Zie hiervoor '*Een bevolkingslijst van Nieuwenhagen anno 1784*' door M. Quaedflieg (SAH/OCGL), een bewerking van de 'Communicantenlijst van pastoor Morees', - SAH, inv. no. 026 (Archieven St. Pancratiusparochie) no. 376 (pag. 96).
4. Hierbij de genealogische data van het gezin waarin Peter Joseph Haan opgroeide, grotendeels afkomstig van Huub Dortants, waarvoor mijn hartelijke dank.
* *Anton (Antonius) Haan*, geboren te Nieuwenhagen, gedoopt te Heerlen 5-10-1705, overl. aldaar 8-9-1793, zoon van Joannes Haan en Maria *Scheeren*, tr.(1) Heerlen 2-12-1729 met *Elisabeth Hanssen*, waarschijnlijk overleden in het kraambed in mei 1733; tr.(2) Heerlen 4-10-1733 met *Helena Hanssen* van Nieuwenhagen, ged. Heerlen 4-3-1716, overl. aldaar 21-10-1788.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Joannes Petrus*, ged. Heerlen 4-6-1730, overl. Waubach (begr. Eijgelshoven) 20-11-1791, tr. Eijgelshoven 28-4-1760 met Anna Maria *Borghans*
2. Maria, ged. Eijgelshoven 22-3-1732 (verm. jong overleden)
3. Joannes, ged. Eijgelshoven 18-5-1733 (jong overleden).

Kinderen uit het tweede huwelijk, allen gedoopt te Heerlen:

1. *Barbara*, ged. 31-10-1734, overl. Nieuwenhagen, begr. Schaesberg 29-4-1802, tr. Heerlen 26-10-1760 met Peter *Hanssen*, handelsman, ged. Heerlen 23-11-1724, overl. Nieuwenhagen 7-1-1803, zoon van Paulus Hanssen en Barbara

- Trijbels. Zij bewoonden in 1796 het thans nog bestaande huisje Emmastraat 13.
- 2 *Anna Maria Elisabeth*, ged. 3-3-1737, overl. vóór 1770, tr. 1-1-1763 met Arnoldus Schull, werkman (arbeider), ged. Heerlen 5-1-1735, zoon van Joannes Schull en Maria Spierts. Ze woonden 'op 't Bergske'; Arnoldus tr.(2) ca. 1770 met Joanna Mechtildis Chorus.
 - 3 *Joannes*, ged. 14-5-1739, overl. Nieuwenhagen 21-6-1806, landbouwer, tr. 19-11-1769 met Anna Gertrudis Rademackers, overl. Schaesberg 26-3-1813. Zij woonden in het thans nog bestaande huisje Emmastraat 14.
 - 4 *Joanna Maria*, ged. 19-9-1742, tr. Heerlen (Ned. Herv.) 20-10-1765 met Henricus Reumkens, koopman, ged. Heerlen 10-11-1744, overl. 's-Hertogenbosch 16 Frimaire IV (7-12-1795), zoon van Peter Reumkens en Elisabeth Pelsers.
 - 5 *Paulus*, ged. 25-6-1745, overl. Schaesberg 18-10-1810, landbouwer, tr. Heerlen 6-2-1774 met Joanna Maria Voragie van Schaesberg, geb. aldaar ca. 1751. In 1796 woonden zij te Scheidt (Schaesberg) op huisnummer 74.
 - 6 Petrus, ged. 14-7-1748, jong overleden
 - 7 *Antonius*, ged. 11-3-1751, tr. met Agnes Wimmers en vestigde zich te Kleve (D).
 - 8 Petronella, ged. 16-4-1755, jong overleden
 - 9 Anna Catharina, ged. 24-2-1757, jong overleden
 - 10 *Peter Joseph*, ged. 22-4-1759, tr. 14-2-1782 met Anna Catharina Rützen van Vrusschenbroek, dochter van Theodorus Ritzen.
5. Hendrik Reumkens trouwde op 20 oktober 1765 met Joanna Maria Haen. Tien dagen later werd hun oudste zoon Peter Joseph geboren. In totaal lieten zij in Heerlen tussen 1765 en 1772 vijf kinderen dopen. Vier kinderen stierven resp. in 1769, 1772, 1773 en 1776 en werden in Heerlen begraven.
 6. In het verhoorsprotocol is er sprake van zijn broer '*welcke op den Scheidt woont en getrouwt is met de dogter van Jacobus Vraetzen*'. Dit is Paulus Haan, gehuwd met Joanna Maria Voratsen of Vorage (SAH, Gichtregister der schepenbank Heerlen, deel 30, folio 81).
 7. Het echtpaar Hendrik Reumkens en Johanna Maria Haan was zowel in 1784 (*Communicantenlijst pastoor Morees*, zie noot 3) als 1796 (Franse volkstelling) niet in Nieuwenhagen woonachtig. Waarschijnlijk vertrokken ze kort na 18-8-1776, toen hun vierde kind overleed, naar elders. Hendrik Reumkens overleed in 's Hertogenbosch op 7 december 1795.
Hendrik lijkt het voor de wind te zijn gegaan. Regelmatig was hij in 'even terug' Nieuwenhagen en komt hij voor in het Heerlense gichtregister als koper van percelen land. Zowel in 1783 als 1786 verstrekke hij geldleningen van elk 300 pattacons aan zijn schoonvader Anton Haan (SAH, schepenbank, gichtregisterdeel 24 fol. 325 en deel 27 fol. 250).
N.B. Voor 'Franse volkstelling' zie '*De Franse Volkstelling van 1796*' onder redactie van Sectie Genealogie en Streekgeschiedenis van het OCGI (1989), pag. 9-25.
 8. Zie noot 3. Nummer 130 op de 'communicantenlijst' staat voor het thans nog bestaande lage huisje Emmastraat 14.
 9. M.Quaedflieg (zie noot 3).
 10. SAH, schepenbank, gichtregister deel 30 fol. 113.
 11. SAH, Gichtregister schepenbank Heerlen d.d. 7-3-1787, deel 26, fiche 1, fol. 79; resp. Not. Archief d.d. 29-1-1788, fiche 477, akte 9.

Een Zilveren Huwelijk anno 1883

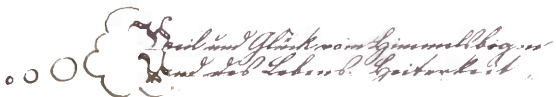
Zilveren huwelijksfeesten kwamen vroeger aanzienlijk minder voor dan tegenwoordig. Veel mensen trouwden pas op hogere leeftijd, en de gemiddeld haalbare ouderdom lag beduidend lager dan in onze dagen. Als je 'het zilver' haalde viel er dus in meerdere opzichten terecht wat te vieren!

Ondanks de overwegend eenvoudige levensstijl van onze voorouders werd er vaak een bevreemdend verheven cachet gegeven aan zo'n mijlpaal.

Op 14 februari 1883 vierden Johan Römken en Hubertina Hermans, wonende aan de Rötcherweg te Nieuwenhagen, hun zilveren bruiloft. Johan, van beroep 'brikkenbakker', was inmiddels al 57 jaar en zal ongetwijfeld heel wat ouder geoogd hebben dan de meeste 'hippe-vijftigers-in-hun-tweede-jeugd' zoals wij die tegenwoordig regelmatig fris en vrolijk rond zien joggen en trimmen. Toen Johan trouwde met Hubertina, die toen nog maar amper 20 lentes telde, had hij al de rijpere leeftijd van 32 bereikt.

Het feest kwam voor hem nog redelijk op tijd. Ruim drie jaar later blies hij zijn laatste adem uit, 61 jaar oud. Hubertina zou hem nog 26 jaar overleven.

Hun huwelijksjubileum werd gepast luister bijgezet door de aanbidding van een gedicht door hun negen 'dankbare kinderen'. Een **acrostichon**, waarbij elke regel beurtelings begint met een letter van hun namen: *Johannes Römken - Hubertina Hermans - Nieuwenhagen*. Hetgeen garant staat voor een vers van 43 regels. Geschreven in het bekende - en vanwege de moeilijke leesbaarheid door meniggen verfoeide - Duitse 'Spitzenschrift'.

Wie de dichter was, dat is onbekend. Mogelijk was dat de Nieuwenhaagse schoolmeester uit die jaren, Peter Joseph Reumkens.

Hoe dan ook, het feestdicht werd door de vele jaren heen met zorg gekoesterd. Een achterkleinkind van het destijds bejubelde zilveren paar - een dochter van hun kleinzoon Johan Adolf, alias *d'r Ruuëmkes Jèhn oet gen Rötsh*, die het kleinnood na 111 jaren thans nog bezit - maakte een onzer leden attent op het bestaan ervan. En deze, Paula Benden, vond het op háár beurt best de moeite waard om er aandacht aan te besteden in ons Bulletin.

Het vers ademt ten volle de sfeer van die dagen. Het blijkbaar grenzeloze Godsvertrouwen, het verheven taalgebruik, 'Hochdeutsch' in een gezwollen, zwaar bombastische toonzetting; bij voorkeur geschikt om voorgedragen te worden door een ver-dragende volle basstem. En daaraan bestond waarschijnlijk ook toen al bij de familie Reumkens geen gebrek...

*Erinnerung an die silberne Hochzeit
der Eheleute Johann Römken und Hubertina Hermans
1858 - 1883;*

*Jubelnd möge heut' erschallen
Orgelton und Glockenklang!
Heil dir! strömt aus Himmelsfallen,
Andachtvoll sich schwingt mein Sang
Nach dem guten Geber oben:
Nimm den Dank, o Vater mein,
Ehre, Preis und Ruhm sind Dein;
Stets wir deine Güte loben!*

*Reicht' uns Gott nicht Licht und Gnade,
Öde ist dann diese Welt;
Mit den Gold und schnöden Geld!
Keine Arglist je dir Schade!
Ernte Wohlergeh'n und Glück,
Nie dir drohe Mißgeschick;
Segen kröne Deine Pfade!*

*Heil und Glück vom Himmelsbogen
Und des Lebens Heiterkeit,
Bringt uns Frohsinn, Fried' und Treue.
Edles Thun hat nie betrogen!
Reichlich lohnt des Weibes Loos,
Treue Liebe, rein und groß!
Ist der Jugendtraum verflogen,
Nie sich trübt der Mutter Blick,
Anmutvoll bleibt ihr Geschick.*

*Heuth vor fünf und zwanzig Jahren
Edler Liebe schönsten Band
Reichte Euch des Segens Pfand!
Mög' Euch Gott noch lang' bewahren
Auf des Lebens Dornenbahn,
Nie nah' Unheil Eurem Kahn;
Schirm Euch Gott in Leibsgefahren!*

*Nun, ihr Freunde, laßt uns singen,
Jubelnd töne Festgesang;
Einen Glückwunsch heut' zu bringen
Unter lauten Jubelklang;*

Enkele genealogische gegevens

Zoals reeds eerder opgemerkt is het voorgaande gedicht in bezit van *Johan Adolf Römken*s, geboren te Nieuwenhagen 26-9-1909, gehuwd met *Anna Maria Spaubeek*, geboren te Wittem 7-1-1910.

Johan Adolf was een zoon van *Johan Leonard Römken*s, die zelf het jongste kind was van het zilveren echtpaar. Bij hem begint het volgende kwartierstaatje, samengesteld door Paula Benden, met toevoegingen van May Quaedflieg en Jan Joosten.

Gebruikte afkortingen:

geb.	geboren	tr.	trouwde
ged.	gedoopt	dr. v.	dochter van
overl.	overleden	zn. v.	zoon van

Vóór 1795 werden er nog geen *geboorten* geregistreerd. Voor onderzoek in die periode zijn we dan aangewezen op *doop-data*, genoteerd in de kerkregisters. Mensen van Waubach moesten hun kinderen laten dopen in Eijgelshoven, terwijl inwoners van Nieuwenhagen daarvoor naar Heerlen moesten.

- 1 *Johan Leonard Römken*s, geb. Nieuwenhagen 22-5-1880, overl. aldaar 28-4-1935, tr. aldaar 4-9-1903 met *Maria Hubertina Kunkels*, geb. Nieuwenhagen 30-12-1882, dochter van Johan Joseph Kunkels en Maria Gertruda Hubertina Kremers.

Ouders

- 2 *Johan Joseph Römken*s, geb. Nieuwenhagen 18-4-1825, overl. aldaar 22-7-1886, tr. aldaar 12-2-1858 met
- 3 *Maria Anna Hubertina Hermans*, geb. Nieuwenhagen 31-3-1837, overl. aldaar 31-1-1913.

Grootouders

- 4 *Joannes Antonius Römken*s, geb. Nieuwenhagen 28-6-1802, overl. vóór 1874, tr. aldaar 29-1-1825 met
- 5 *Maria Catharina Josepha Deckers*, van Waubach, geb. ca. 1794, overl. Nieuwenhagen (80 jaar) 30-6-1874.
- 6 *Mathias Joseph Hermans*, geb. ca. 1798, overl. Nieuwenhagen 19-1-1868 (70 jaar), tr. met
- 7 *Anna Elisabeth Janssen* (van d'r Kiets), overl. Nieuwenhagen 7-9-1860.

Overgrootouders

- 8 *Joannes Josephus Römken*s, geb. Nieuwenhagen, ged. Heerlen 15-10-1767, overl. Nieuwenhagen 6-5-1831 (zoon van *Hendrik Römken*s en *Tecla Vaessen*), tr. met

- 9 *Maria Catharina Tilmans* van de Rötcherweg, geb. Nieuwenhagen, ged. Heerlen 26-4-1767, overleden Nieuwenhagen 9-1-1821 ('57 jaar', dr. v. *Joseph Tilmans en Anna Catharina Borghans*).
- 10 *Caspar Deckers* van Waubach, tr. met
- 11 *Maria Agnes Pelzer*, overl. Ubach over Worms 15-5-1822.
- 12 *Johan Jozef Hermans*, tr. met
- 13 *Maria Anna Klassen*.
- 14 *Wilhelmus Janssen*, landbouwer en handelsman, vóór 1 oktober 1786 woonachtig in de Rötcherweg, daarna bewoner van d'r *Kiets* op de hoek Hereweg-Heigank, geb. Waubach (Grunendal), ged. Eijgelshoven 25-7-1753, overl. Nieuwenhagen 11-3-1826 (zoon van *Joannes Josephus Janssen* en *Agnes Zaunbrecher*, weduwe van *Petrus Rothkrans*); tr.(2) Nieuwenhagen 24-12-1812 met (*Anna*) *Catharina Elisabeth Tilmans* genaamd *Schull* van de Rötcherweg, geb. aldaar, ged. Heerlen 25-2-1788 als illegitieme dochter van *Joanna Maria Tilmans* en *Joannes Henricus Schull*, overl. Nieuwenhagen 1-4-1865; tr.(1) Heerlen 19-11-1775 met
- 15 *Maria Catharina Janssen*, geb. Nieuwenhagen (d'r *Kiets*) ca. 1750, overl. aldaar 15-5-1806, dochter van *Petrus Janssen* en *Maria Gertrudis Römken*.

25 september Genealogische Open Dag

Op zondagmiddag 25 september (noteer 't alvast in uw agenda!) organiseert de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis een grote Genealogische Open Dag. Tussen 13.00 en 18.00 is dan iedereen welkom om een kijkje in het gebouw te komen nemen, waar de bovengenoemde sectie volop 'in bedrijf' zal zijn. In de loop van dit jaar zal het *archiefbestand* dermate uitgebreid worden dat het ook voor een bredere kring behoorlijk interessant gaat worden. Vooral voor genealogen. Men kan in de toekomst namelijk niet alleen beschikken over o.a. de kerkregisters van de eigen (voormalige) gemeenten, maar ook die van de omringende plaatsen en die van het Duitse grensgebied (Gangelt, Marienberg, Geilenkirchen etc.)! Een zeer breed geöriënteerd streekarchief derhalve. Verder zal de studiezaal dan ook beschikken over meerdere leesapparaten. Ook de openstellingsuren zullen verder uitgebreid worden. Er zijn nu reeds voldoende signalen die erop wijzen dat de belangstelling uit de hele Euregio (Limburg alsmede het Duitse en Belgische grensgebied!) bijzonder groot zal zijn.

Rectificatie

Onlangs ontving ik van de heer Jef Spierts uit Rimburch een telefonische reactie op mijn stukje *'Basisschool 't Valder, een bijdrage tot verklaring van de naam'* in het vorige Bulletin. Hierin stelde ik dat de benaming *'Belvaueren'* c.q. *'Belvalderen'* te Nieuwenhagen mogelijk in verband te brengen zou zijn met een aldaar aanwezige **bel** (zie pag. 20).

De heer Spierts betoogde dat het woord *bel* in vroeger tijden bij de plaatselijke bevolking nog niet in gebruik was - in tegenstelling tot 'sjel', klingel of klok - en dat diensgevolge het voorvoegsel *Bel-* een andere oorsprong moest hebben. In dit kader refereerde hij aan *Andreas van Beul*, die in 1617 de Vaechshof verhef voor het Leenhof van Valkenburg.

Het betreffende *vauere* (de slagboom) gaf toegang tot het grondgebied van deze Vaechshof en zou daarom vanaf die tijd in de volksmond het *'Beul(s)vauere'* genoemd zijn, een benaming die in de loop der jaren 'afgeslepen' werd tot *Belvauere*. Overigens gaf ook Wiel Beckers in het OCGL-Jaarboek van 1986 (pag. 39) een gelijklozende lezing ten beste.

Allereerst ben ik uiteraard volgaarne bereid om mijn twijfelachtige hypothese in te ruilen voor de bovengeschetste. Eenmaal op schrift gestelde fouten of misvattingen hebben al snel de nare gewoonte een eigen leven te gaan leiden. Wat deze kwestie betreft zou ik dat bijzonder jammer vinden. Vandaar deze rectificatie.

Verder vind ik het bijzonder toe te juichen dat er op een dergelijke wijze gereageerd wordt op publicaties. Niet afbrekend-kritisch, maar vooral constructief-opbouwend! Ingedachtig het gezegde dat twee mensen meer weten dan één (en dat tien of meer dus nóg meer weten...) lijkt dit de beste manier om in gezamenlijkheid de beslissende stappen te kunnen zetten in de richting van de 'absolute waarheid'; zo deze er mocht zijn...

May Quaedflieg

Inne nuije

Overwegingen van een nieuw lid

In 1992 werd ik invaliditeits-gepensioneerd en kreeg ik de beschikking over een grote hoeveelheid vrije tijd. Daarvan reserveerde ik een deel voor vrijwilligerswerk Op de Bies. Daarnaast moest ik bij gebrek aan overtuigende tegenargumenten tevens een bescheiden taak als 'huisman' accepteren. Er bleef echter nog voldoende tijd voor mijn hobbies: de geschiedenis van het

Joodse volk en de historische en sociaal-demografische achtergronden van het dorp Nieuwenhagen. Wat dit laatste betreft liep ik als autodidact natuurlijk al snel vast. Zou ik daarvoor misschien bij die heemkundevereniging terecht kunnen?

Nadat ik mijn interesse kenbaar gemaakt had ontving ik een folder met de (oubollige of arrogante) titel *Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf*. Die folder had op mij geen wervende uitwerking.

Maar later in een persoonlijk gesprek verzekerde May Quaedflieg mij dat het OCGL zeker interessant voor mij kon zijn en adviseerde mij om eens vrijblijvend een bijeenkomst van de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis bij te wonen.

Vast van plan om de kat uit het gebouw te kijken ging ik op 26 januari 1994 voor het eerst naar de Curacaostraat.

Nauwelijks binnengekomen werd mij gevraagd naar mijn specifieke interesse en kreeg ik mappen met informatie waarmee ik een hele tijd vooruit zou kunnen.

Voor elke vraag die ik stelde leek men een soort specialist beschikbaar te hebben. "Vroag dè m mar ins, deë wit dat wal..."

Na een eerste bezoek volgde een tweede, en ik moet May gelijk geven: die club in de Curacaostraat heet dan wel *Oudheidkundig Cultuurhistorisch Genootschap*, maar de sfeer bij de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis leek mij die van een serieuze, maar ook gezellige *heemkundevereniging*.

Als ik nu nog vind wat ik zoek over Nieuwenhagen en over de Erensen van De Kamp...

Hein Steinen

Kalle, moelle, sjpreëke en... proate!?

"Doa mótte v'r sjtraks toch 'ns eëve uëver proate..."

Sjtraks... eëve, proate...! Wen ich zoeë get huuër, da gónt mich de tieëne krómp i g'n sjoon sjtoa! Nit dat ich zónne geweldige 'dialect-wetenschapper' bin; weë zow dat allewiel va zich zelf durve te bewére..? Nee, ích zieëker nit!

Mar 't sjteet mich zoeë - vergeëf mich 't woad... - godserbermlig teëge went Hollensje wuëd, woa-vuur 't óch richtige ouw 'platte' wuëd gieët, zoeë mar zoonger mieë 'verplat' weëde. Da bliet van ós ege plat goandeweg nit mifeë uuëver es '*platgehouwe Hollensj*'. En dat maag noeëts gebuëre! Dat is bouw eëve erg es wat v'r vreuger 't 'koelpiette-hollensj' nomte:

- "Knul, ga me 'ns even een brood en een wek halen."

Wenste Hollensj wils kalle, dóg 't da richtig, wie 't zich gehuèt. Mar doa sjteet teëgenuëver dat wenste plat wils kalle, daste da eëvegood mós probere um dat zoeë genauw meugelig te doeë.

Zieëker, umdat v'r noe eemoal 'Nederlanders' zint en va kinks-aaf-aa durch sjoeël, siedóng, radio en tillevizie mit Hollensj volgesjtóp zint woeëde, vilt nit draa te ontcome dat v'r de nuëdige Hollensje weuëd 'geadopteerd' hónt. Dat geet zoeë va zelf, dat weësjte koom gewaar.

Mar went v'r ós plat wille beware, es e sjtuk ege kultuur-good, da mótte v'r toch úrges inne sjtreëp trekke; bis heij en nit wieër!

'Sjtraks' is gee plat, maar platgehousse Hollensj! In 't plat zeët me 'sjtrak'.

- "Sjtrak gónt v'r nò de oma".

- "Wienieë?"

- "Noe miemmel nit; sjtrak, en nit ieëder!"

Inne Landgraver huësjte nit 'proate'. Deë huësjte waal 'kalle' of 'moelle'.

Mit 'sjpreëke' ligk 't e bietje aangesj. Inne deë me huët sjpreëke, deë sjprik vuur e grutter gehuër, deë hult ing leëzing of ing vuurdrach; zoeë wie me inne pastoer huët 'preëke'. Preëke en sjpreëke ligk óch in 't gehuër gans kót bijee.

Evver 't versjil tussje sjpreëke en moelle is veuël groeëter. Dat is dudelig te veule in weuëd wie 'sjpreëker' en 'moellejaan' en gezaagdes es "*Deë hat mich toch e moelewerk..!*" En dat ing 'sjpreëkbuurt' gans get aangesj is es 'moelle', dat hat d'r meester of de juffrouw óp gen sjoeël ós wal an 't versjtank gefietst.

- "*Jungsjke, v'r sjpreëken-ós nog wal ins ing kieër*". Went miene pap vreuger zoeë get teëge mich zag, da beuëmet 't nit; da how ich get oet-gevreëte woa ich later zieëker nog ins get van 'm uëver te huëre zou kriege. Da zoog ich zoeë wiet es ich kós kieke de zjwoar duuster wólke al haange. Went e evver zag:

- "*Jóng, doa moelle v'r nog wal'ns uëver*", da vólt zich dat toch gans get aangesj aa. Da zoot nog get drì, da bleef 't allenui nog oape en zoog ich de zón nog ummer durch de wólke hen sjiene.

Tussje moelle en sjpreëke ligk dus ing wèlt va versjil! En *proate..?* Nee, doa hove v'r hoapelig dus noeëts mieë uëver te kalle.

Zoeë, dat loog mich semmelig óp d'r maag. En doa huij ich uch in dit Bulletin 'ns effe uëver wille sjpreëke...

D'r May.

Van de redactie

Dit is alweer het derde Bulletin van dit kalenderjaar. De zomervakantie is weer een tijd achter de rug en wij hopen dat iedereen met voldoening hierop terug mag blikken.

Qua copij is deze periode van het jaar helaas traditioneel als de 'komkommertijd' te bestempelen. De leden van onze Heemkundevereniging houden immers ook qua inspiratie en werkdrijf merendeels een zomer-reces. Desalniettemin is ook dit Bulletin weer goed gevuld.

T.a.v. de samenstelling van de redactieraad moet ons van het hart, dat de aankondiging hiervan in ons vorige Bulletin een nogal definitief karakter had. Dit is echter allerm minst onze bedoeling geweest. De mogelijkheid tot participatie in de redactieraad staat - voor ieder die dit wenst of zich daartoe geroepen voelt - te allen tijde volledig open. De vermelde samenstelling mag derhalve gezien worden als een voorlopige. Uitbreiding blijft dus steeds van harte welkom!

Qua bijdragen staat deze editie grotendeels in het teken van de mededelingen over het wel en wee van onze vereniging.

Daarnaast hebben de dialectbijdragen ditmaal duidelijk de overhand.

Ook treft men in dit Bulletin een Index aan op de in het verleden verschenen bijdragen in de Jaarboeken en de Bulletins. Er was vraag naar, vandaar.

Tevens geeft deze opsomming ook op imposante wijze blijk van de veelheid van onderwerpen die tijdens de redactieperiode van Chris Verbunt de revue passeerden.

Inmiddels gloren de naderende feestdagen alweer aan de horizon. Ook in dit Bulletin is dit al duidelijk te merken.

Tegen die tijd zal ook weer het laatste Bulletin van dit jaar verschijnen.

We hopen vurig dat daarvoor weer een groot aanbod zal bestaan van heemkundige, streekhistorische en eventuele genealogische artikelen.

Aan alle leden veel inspiratie en werkdrijf toegewenst!

Projectie-avonden van de sectie *Monumenten* en de sectie *Film en Fotografie*

De Sectie *Film en Fotografie* gaat in onderlinge samenwerking met de Sectie *Monumenten* een zestal maandelijks OCGL-avonden te verzorgen voor alle OCGL-leden en overige belangstellenden.

Aangezien de traditionele '*Derde Dinsdag*' veel leden niet meer leek te schikken, is er in plaats daarvan gekozen voor de *Tweede Maandag* van de maand.

De eerste avond in deze reeks vindt plaats op 10 oktober. Er zal dan een 'oud' Schaesbergs Journaal vertoond worden uit de jaren zeventig.

Het volledige programma ziet er als volgt uit:

- * maandag 10 oktober 1994: film: een oud Schaesbergs Journaal
- * maandag 14 november 1994: dia's: monumenten in Landgraaf
- * maandag 12 december 1994: film: een oud Schaesbergs Journaal
- * maandag 9 januari 1995: dia's: monumenten in Landgraaf
- * maandag 13 februari 1995: film: een oud Schaesbergs Journaal
- * maandag 13 maart 1995: dia's: monumenten in Landgraaf

Het exacte programma van deze avonden zal tijdig bekend gemaakt worden in Landgraaf Aktueel en de Kabelkrant.

Alle avonden worden gehouden in de 'grote zaal' van ons verenigingsgebouw en beginnen om 19.30 uur, half acht dus.

De sectie is momenteel hard bezig met het vervaardigen van een dia-serie *Landgraafse Monumenten*. Om deze serie definitief compleet te maken wordt eenieder die dit leest vriendelijk verzocht om, indien er zich in Uw wijk, straat, eigen huis etc. een bijzondere gevelsteen, beeldje of andersoortig 'monumentje' bevindt, dit even door te geven aan:

Chr. Verbunt, Kempkensweg 2, kern Schaesberg, tel. 317929.

Waarvoor uiteraard onze hartelijke dank!

8 november 1994 Dialect-avond over 50 jaar bevrijding

ÉN...
PRESENTATIE
VAN ONS JAARBOEK!!

Op dinsdag 8 november vindt in de 'grote zaal' van ons verenigingsgebouw een *dialect-avond* plaats met voordrachten over de *bevrijding van Landgraaf* (Schaesberg, Nieuwenhagen en Ubach over Worms) 50 jaar geleden.

Deze ietwat late datum werd gekozen vanwege het feit dat er in september en oktober een ware opeenhoping ontstaat van manifestaties van deze aard. In het kader van deze avond zal tevens de *officiële presentatie* plaatsvinden van ons **Jaarboek 1993-1994**, dat geheel gewijd is aan de bevrijding. Een gedetailleerde inhoudsopgave treft men elders in dit Bulletin aan.

Eenieder die dit jaarboek bestelde - alsook degenen die dit niet deden, maar er alsnog een willen aanschaffen - kunnen op deze avond hun exemplaar in ontvangst nemen.

Strijthagen ging niet door...

In het vorige Bulletin maakten wij melding van een OCGL-excursie met barbecue op 2 juli te Strijthagen. Het bestuur dacht destijds met de gemeente hierover zo goed als rond te zijn. Op mondelinge basis wel te verstaan. Helaas echter bleek men achteraf - i.v.m. de nogal gecompliceerde politieke situatie rond Strijthagen - op onze officiële schriftelijke aanvraag alsnog afwijzend te moeten beschikken.

Goede raad was duur. Er resteerde te weinig tijd om nog een alternatief te organiseren; dus bleef er niets anders over dan de activiteit af te blazen. De ruim 20 inschrijvers kregen hiervan telefonisch bericht. Hun reeds gestorte financiële bijdrage lieten zij allen 'geparkeerd staan' voor een volgende excursie. Wat dit wordt, dat moeten we nog zien.

Helaas, Strijthagen zou een prachtige lokatie geweest zijn. Er rest ons voorlopig weinig anders dan geduldig af te wachten tot de politieke stofwolken rond dit historische gebied weer wat opgetrokken zijn. Ooit zal het er toch eens van moeten komen...

OCGL-Jaarboek 1993-1994

50 jaar Bevrijding van Landgraaf

Zoals reeds in de pers aangekondigd werd, zal op 8 november tijdens een aan de bevrijding van Landgraaf gewijde dialectavond de officiële presentatie plaatsvinden van ons *Jaarboek 1993-1994*, tot stand gebracht onder redactie van May Quaedflieg, Albert Verreck, Leonie Robroek, Frans Rongen en Wiel Miséré.

Het onderstaande fragment uit de inleiding maakt duidelijk hoe de genoemde redactiegroep haar taak opgevat heeft.

'Dit jaarboek tracht een beeld te schetsen van wat er zich vanaf 1 september 1944 in onze gemeente afspeelde. Niet in de vorm van een breed gefundeerde krijgskundige verhandeling over oorlogsmaterieel, troepenverplaatsingen en tactische manoeuvres. Dit lijkt overbodig, aangezien op dit gebied reeds veel geschreven en verschenen is. Wij willen vooral licht laten schijnen op de menselijke aspecten van de bevrijding, waarbij voornamelijk persoonlijke herinneringen en authentieke getuigenissen van de 'gewone mensen' in de toenmalige gemeenten Schaesberg, Nieuwenhagen en Ubach over Worms - zoals opgetekend door verschillende actieve leden van onze vereniging - een centrale plaats toebedeeld krijgen.

In deze verzameling bevrijdingsverhalen zijn ook enkele uitgebreide fragmenten opgenomen uit het onlangs verschenen boek *'D-Day voor Ubach over Worms'* door H.W.H. (Hein) Goossens. Deze 'interviewde' reeds langer geleden vele Waubachers en andere Landgravers en schetst bovendien op beeldende wijze zijn eigen belevenissen als 'jungsjke' van 'n jaar of 12; hetgeen uiteraard volledig past in het concept, zoals dat ons vanaf het allereerste begin voor ogen stond.

De overname hiervan geschiedde met toestemming van de auteur en tevens in goed overleg met de Waubachse Winkeliersvereniging, die voor de uitgave van het betreffende boek zorgdroeg. Ook deze waardevolle indrukken mogen immers in het kader van dit Landgraafse(!) jaarboek beslist niet ontbreken.

Datzelfde geldt eveneens voor de reeds eerder gepubliceerde fragmenten van *'De bevrijding van Schaesberg'* (uit 'Schaesberg in Woord en Beeld') van J.J. Jongen, *'Geloven in Schaesberg'* van Frans Wiertz, *'Die Amies sind da!'* van Wolfgang Trees en Charles Whiting en een enkele andere kleinere bijdrage.

Tenslotte gaat er een oprechte dank uit naar iedereen die - hetzij door het beschikbaar stellen van foto's, hetzij door het aanleveren van tekst, hetzij anderszins - bereidwillig een belangrijke persoonlijke bijdrage leverde aan de totstandkoming dezes.

Het Jaarboek 1993-1994 kent de volgende inhoud:

- *September 1944 in Ubach over Worms* door H.W.H. Goossens
- *Bevrijding in Waubach* door Ed. J. Block
- *Amerikaanse soldaat doodgeschoten...door een kind* door May Quaedflieg
- *Jetzt ist es Zeit zum Stiften* door Nic Robbertz
- *September 1944 in Schaesberg* door J.J. Jongen
- *De oorlog in Schaesberg* door Frans Wiertz
- *Die verschrikkelijke 13e oktober*, verteld door G. Dijkman-Dekker aan Chr. Verbunt
- *D'r Joeëhan ziene toebak*, dialectverhaal door M. Pauli
- *Indrukken rond de bevrijding van Nieuwenhagen* door Chr. Verbunt
- *De bevrijding van Onderst Nieuwenhagen*, verteld door Thijs Spronck aan May Quaedflieg
- *Doden en gewonden op de Hereweg*, verteld door Sjef Coervers aan Chr. Verbunt
- *Joden in de Tweede Wereldoorlog in Nieuwenhagen* door Hein Steinen
- *De slag om de Westwall bij Rimborg* door C. Whiting en W. Trees
- *Niemandslan Rimborg, een 'zelfstandige gemeente'* door H. Goossens
- *Restanten van een luchtgevecht en Amerikaanse GI's*; drie foto's van H.J. Nieveldstein
- *De mijnen in Limburg tijdens en na de bevrijding* door Wiel Miséré
- *Get herinneringe uëver de bevrijding i 1944*, dialectgedicht door Wiel Packbiers
- *Zij gaven hun leven opdat wij vrij zouden zijn* door Ed. J. Block
- *Ee paar gedanke uëver 50 joar bevrijding*, dialectbeschouwing door Wiel Packbiers
- *Landgraafse Jaarkroniek 1993*
- *Splinters*

Ook leesplankjes van Schaesberg, Rimburch en Nieuwenhagen!

Het dialect-leesplankje van Waubach is een groot succes gebleken. Na Waubach krijgen nu de andere Landgraafse kernen - Schaesberg, Rimburch en Nieuwenhagen - ook hun eigen leesplankje.

Het is interessant om te constateren hoe verschillend de dialecten van de uit vier traditionele kernen bestaande gemeente Landgraaf zijn. Echter, naast deze duidelijke verschillen blijken er ook nogal wat overeenkomsten te bestaan. Om deze verschillen en overeenkomsten duidelijk zichtbaar te maken, is thans gekozen voor eenzelfde uiterlijk qua woorden en lay-out als het 'Woabiger Leeësplenksjke'.

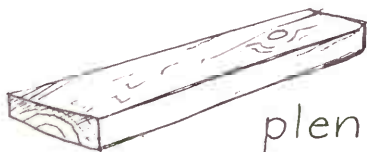
Dit kwartet kleurige plankjes voor de inwoners van Landgraaf is ook interessant voor verzamelaars en andere belangstellenden en liefhebbers van de Limburgse dialecten.

Ter gelegenheid van de feestdagen - Sinterklaas en Kerstmis - vormen deze professioneel vervaardigde leesplankjes uiteraard een uniek cadeau.

Daarom start nu al de intekenperiode, waarin de plankjes per stuk f 15,- kosten. In de loop van de maand november zijn ze gereed en kunnen ze worden afgehaald aan de balie van het raadhuis van Landgraaf. Na de dag van verschijnen gaat de prijs omhoog naar f 17,50 per stuk.

Wilt U een of meer leesplankjes bestellen, maakt U dan f 15,- per exemplaar over op girorekening 355901 t.n.v. *Stichting Dialect- en cultuuronderwijs Limburg (Stichting D.O.L.)* onder vermelding van 'Leesplankjes Landgraaf'. Vermeld eveneens onder 'Mededelingen' van Uw overschrijving duidelijk welk(e) leesplankje(s) U wenst te ontvangen, alsmede het aantal.

De leesplankjes - inhoudelijk samengesteld door Leonie Robroek, met tekeningen van de hand van Leo Henderikx - zijn mede tot stand gekomen door de medewerking van de gemeente Landgraaf en Rabobank Landgraaf. Tenslotte nogmaals voor de goede orde: de prijs van 15 gulden geldt dus nog tot en met de dag van de presentatie! Dus...

plenksjke ...

De zingende schoenmaker

Willem Jongen was in zijn tijd een echte bekende Schaesberger. Hij woonde dicht bij de markt en verkocht schoenen. Wanneer ze gebreken vertoonden, dan repareerde hij ze ook nog; tegen betaling uiteraard! Zijn grootste bekendheid dankte Willem echter aan zijn zangkunst. Hij zong zijn partijtje mee in het Kerkelijk Zangkoor St.-Cæcilia, waar hij ook als solozanger een bijzondere plaats innam. Maar... op z'n tijd placht Willem Jongen ook wel eens andere liedjes te zingen, die echter vooral door pastoor Dämkens als zeer ongepast werden bevonden.

Een van die 'stoute' liedjes had de volgende tekst:

*Mein Herz das ist einen Bienenhaus,
die Mädél sind darin die Bienen;
sie fliegen rein, sie fliegen raus,
grad' wie in ein Bienenhaus..!*

Paula Benden

Hein Goossens schreef *D-Day voor Ubach over Worms*

Op 1 oktober vindt de presentatie plaats van het boek 'D-Day voor Ubach over Worms' door de Waubachse historicus Hein Goossens, vorig jaar onderscheiden met de Landgraafse cultuurprijs en lid van onze vereniging. Het boek wordt uitgegeven door de Winkeliersvereniging Centrum Waubach is verkrijgbaar voor de prijs van minder dan drie tientjes. *D-Day voor Ubach over Worms* - de bevrijding van Waubach, Groenstraat, Abdissenbosch en Rimborg - is een document van groot historisch belang; niet alleen qua krijgskundige verhandeling over troepenverplaatsingen en tactische manoeuvres, maar ook als zeer gedetailleerde menselijke getuigenis, opgetekend uit de mond van diverse vertellers en aan de hand van verschillende dagboeken over de bevrijdingstijd in het najaar van 1944, waarin ook de auteur zelf zijn persoonlijke belevenissen als 'Woabiger jungsjke' van 'n jaar of 12 op beeldende wijze verwerkt heeft. Zondermeer een aanwinst voor elke Landgraafse boekenkast!

ING HOMMAGE A MIENG OMA

't Bakkes en... d'r Kollemol

Ier mó't dan óch wete wat dat woar:
doa-i woeëd alles gebakke, 't ganse joar;
inne oave, gebouwd va leem en tèk,
mit inne sjteene vloer, nog lang nit gek.
Deë sjteene vloer, deë sjoaket me werm;
doa-óp woeëd gebakke vuur riek en erm:
broeëd, wegk en vlaam, mar óch d'r *Kollemol*!
En dat woar vuur mich d'r groeëtste lol.
Wat woar mich dat ee dink;
óch sjpannend vuur gidder kink.

Woar de oma d'r deeg an't minge,
da sjtóng ich mit mieng naas d'r hinge.
Ee sjtuksjke deeg kroog ich ummer mit,
dat foemelet ich, wie duks weet ich nit.
Op inne zeemsdeksel vouwet ich 't oet,
en de Oma kreeg zich inne appel en doog 't klokkehoes droet.
In dat loak woeëd soeker en kanieël gedoa;
va óngeduld koeët ich al nit mieë rui-jig sjtoa.
D'r appel in d'r deeg, en boave dróp nog get soeker,
dat woar get vuur mich-lekkere-sjloeker!

Wade bis heë veëdig woar is ginne lol;
mar..., geduld woeëd beloeënd... (langzaam)... doa koam d'r *Kollemol*!!
Gans werm loog heë óp ing plank,
doanoa van de íng óp de aanger hank!
Wat woar deë lekker! Ich loot 'm mich sjmake,
denn inne richtige Kollemol koeët alling míeng Oma make!

Sjef Coervers

De herinrichting van ons gebouw

Op 18 juni bracht een door het algemeen bestuur samengesteld werkgroep, bestaande uit de heren A. Verreck, F. Vreuls, W. Ploemen, A. Janssen, H. Rietveld en W. Beckers - welke laatste zich helaas terugtrok voordat de werkzaamheden een aanvang genomen hadden - een advies uit, dat in een bestek van drie vergaderingen tot stand gekomen was.

De werkgroep had de opdracht meegekregen een advies uit te brengen over *'het algemeen beleid inzake de bestemming van het gebouw aan de Curacaostraat zodat het optimaal kan dienen als onderdak voor het OCGL, als bewaarplaats voor zijn archieven en als museale werkplaats'*.

Men diende hierbij rekening te houden met een aantal voorwaarden t.a.v. de verschillende functies van het gebouw.

Het zou moeten kunnen dienen als:

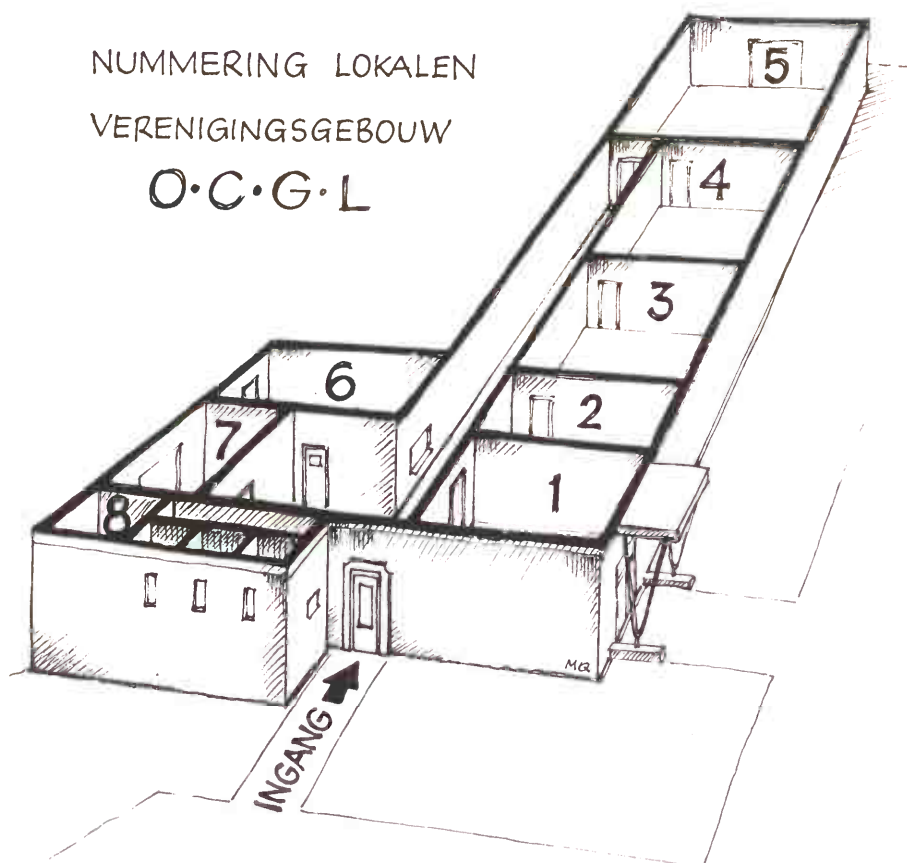
- * *onderdak en werkruimte voor alle secties*
- * *vergaderruimte voor DB en AB*
- * *ruimte voor grotere bijeenkomsten en ledenvergaderingen van het genootschap*
- * *bewaarplaats van het verenigingsarchief en de in bruikleen aanvaarde archieven (die zo geplaatst dienen te worden dat ze direct toegankelijk zijn voor de gebruikers van de werkplaats, terwijl ook een verantwoord beheer gegarandeerd dient te blijven)*
- * *bewaarplaats van de voor het museum bestemde eigendommen en bruiklenen*
- * *museum én werkplaats voor alle vormen van onderzoek die bij het genootschap passen.*
- * *Daarbij dient er een verblijfsruimte gecreëerd te worden t.b.v. een aan te trekken 'banenpooler'.*

Om het gebouw te doen beantwoorden aan de genoemde functies adviseerde de werkgroep het volgende inrichtingsbeleid:

- 1 concentreer de *museumfuncties* in de lokalen 1 en 5 en in de gangen
- 2 concentreer de *werkplaats Genealogie/Streekgeschiedenis* met de hierbij behorende archieven in de lokalen 2, 3 en 4
- 3 handhaaf de *werkplaats Archeologie* in lokaal 6 en in de kelder
- 4 handhaaf de huidige bestemming van lokaal 7 (keuken en vergaderruimte *sectie Dialect*)
- 5 combineer in lokaal 1 de *museumfunctie* met die van *kantine en vergaderruimte* voor AB en DB en kleinere *sectiebijeenkomsten*
- 6 richt lokaal 5 zo in dat het tevens kan dienen voor *grotere vergaderingen en bijeenkomsten*

- 7 realiseer een onderdak voor de *banenpooler* in lokaal 2
- 8 bestem lokaal 9 tot *bergruimte* en zoek pas na volledige benutting hiervan naar een extra-berging buiten het gebouw. In overleg met de sectie Archeologie zou ook de kelder als extra opbergruimte kunnen dienen.

De werkgroep is ervan overtuigd dat dit advies een hanteerbaar beleidskader schept om de acute problemen (onderbrengen van de archieven en het opstarten van een open werkplaats - '*lees- c.q. studiezaal*' - voor genealogie en streekgeschiedenis) verantwoord op te lossen, mét behoud van de ruimte die noodzakelijk is voor het ontwikkelen van een realiseerbaar concept voor het museum en het onderbrengen van de eigendommen en bruiklenen die hiervoor bestemd zijn.

Dit advies zal binnen twee jaar verwerkelijkt dienen te worden. Hiertoe is het nodig een werkgroep te installeren die - eventueel met hulp van deskundigen - een apart beleidsadvies uitbrengt over de *opzet en de inrichting van het museumgedeelte*.

Op korte termijn kan het volgende gerealiseerd worden:

- * in *lokaal 4* kunnen het archief van de sectie Genealogie en Streekgeschiedenis alsmede de bruiklenen GF-stichting, Werkgroep Waubach en collectie Specker hun definitieve plaats krijgen. Deze ruimte wordt definitief bestemd tot *werkplaats - 'lees- c.q. studiezaal' voor genealogie en streekgeschiedenis*
- * de *lokalen 1 en 5 alsmede de gangen* kunnen hun definitieve museale functie krijgen
- * *lokaal 8* kan *opslagruimte* worden voor nuttig en bruikbaar materiaal
- * de verblijfplaats van de *banenpooler in lokaal 2*
- * de *werkgroep 'Museumconcept'* kan worden ingesteld.

Vóórdat er een goed advies is over het museum blijft de *collectie Robbertz* in lokaal 3. Dit houdt in dat de werkplaats Genealogie en Streekgeschiedenis voorlopig gebruik moet maken van lokaal 5 als studieruimte.

De werkgroep adviseert om zo snel mogelijk vast te stellen hoeveel *gesloten kastruimte* erbij moet komen in lokaal 4, en daarbij na te gaan in hoeverre de afsluitbare kasten uit lokaal 1 hiervoor beschikbaar kunnen komen.

Voor *open kastruimte* adviseert de werkgroep voorlopig gebruik te maken van een deel van de huidige rechtopstaande expositiekasten c.q. vitrines. Ze acht het mogelijk hiermee 25 à 30 meter plankruimte te realiseren.

De *kaartenkast* uit lokaal 1 zou naar lokaal 4 moeten worden verhuisd.

Lokaal 8 moet in zijn geheel worden vrijgemaakt. De daar opgeslagen onbruikbare meubels en kasten moeten uit het gebouw verwijderd worden, zodat de hele ruimte beschikbaar komt voor nuttige opslag.

Inmiddels is dit advies tijdens de AB-vergadering van 26 juni door het bestuur unaniem goedgekeurd en ter uitvoering aangenomen.

Het grootste deel van de hieruit voortvloeiende werkzaamheden zijn inmiddels door een energieke groep enthousiaste getrouwen al uitgevoerd.

De regelmatige bezoekers van ons gebouw hebben daar al kennis van kunnen nemen.

Het was een geweldig karwei. Voor de uitvoering ervan alle hulde!

't Kris-sjpel

Bij ós i g'n dörp weëd um de twieë joar óp Hillige Oavend ee Kris-sjpel gesjild; óp d'r ouwe maat, deë noe 't *Sunplein* heesj. Doa ziet me da richtig Betlehem noagebouwd.

Va wied-e-rum kome de luuj doahin kieke, zoeëgaar mit busse, gans oet 't Hollensj! Jiddeskieër kriege ze wer e groeëts ópgezat en sfeervol gebure vuurgeveurd. Loate v'r ierlich zieë: 't is wurkelig de muijte weëd um zich doavuur ins e sjtundje kouw tieëne en ing lope-naas te goa hoale.

An áál is gedach: d'r os en d'r eëzel, sjeuëp, gete, peeëd; ja zoeëgaar inne richtige kamieël! Zoeë um-en-um de tachtig sjpieëlere en figurante dónt dra mit. Durch de luidsjspreëkere van d'r Gijs de Jong weëde de sjpeltekste en de zemplige sjtukker sjtiemmige Krismoeziek - alles 'op band' - uëver d'r plei en 't vólk drum-hin oetgesjtruijd.

Wie veuël luuj ummer kome kieke, dat is nit genauw te zage. D'r inne sjprik va twieëdoezend, d'r aangere mint 't doebele.

De waarheed zal wal - wie gemintelig - urges in 't midde ligke...

De herdere

't Sjpel vingk aa i g'ne duuster mit 't óplope va tröpkes luuj, de herdere, die zich bij kampvure gónt zitte werme.

Get later kunt da sjtatig óp e peeëd inne Romeinse heraut, deë da de luuj - de '*Volkeren van Judea*' - besjeed kunt zage uëver ing volkstelling, die d'r Kezer Augustus i Roeëme oetgesjrieëve hat. Ziang sjtum klink hel durch de luidsjspreëkere, zoeëdat jidderinne 'm good ka versjtoa.

Doanoa ziet me van alle zije de luuj óp 'Betlehem' aa trekke en heij en doa in inne herberg ing plaatsj veenge vur de nach.

En - wie zich dat zoeë gehuuët - kunt da 't allerletste d'r Jozef d'r plei óplope, mit de Maria óp d'r eëzel; te laat och-erm. Nurges weëde ze mieë e-ri-geloate, en bij d'r letste herberg kriege ze d'r weg gewieëze noa d'r sjtaal...

't Hoeëgtepunt

Dà kunt 't hoeëgtepunt van 't sjpehl. D'r moeziek is ópgehoeët; alles is sjtil en alle leech is oet. En dà... - d'r sjrèk sjleet dich um 't hat! - oet dat zakkeduuster sjüt óbbíns, ónverwachs - sjsjsjsjsj!! - inne vuurpieël de inkzjwatte lóch i, um hoeëg boave d'r plei in inne fontein va vuur oet-ee te ploeffe! Da huuët me klokke loewe, e kiendje griene; en dà - tsak! - sjteet d'r sjtaal vól in 't leech..! Mit ing groeëte sjter d'r boave.

Gans sjtummig weëd da 't *Sjielle Nach* i-gezat. Inne ganse trop ingelkes mit keeëtskes lope plechtig óp d'r sjtaal aa en sjtelle zich d'r neëve à twieë zije

óp i rije, va groeët noa kling. E pleeëtje!
Hoeëg boave d'r sjtaal sjeet dà óbbíns d'r hoof-ingel:
'Vreest niet, want ziet...'

Ieëwig sjun! Rum en tum huuët me 't 'òh' en 't 'aah' van de luuj.
't *Sjielle Nach* weëd plechtig mit-geneuried...
Dà kome de herdere en ing tied doa-noa de Drij Kuëninge mit d'r ganse
óptoch deë doabij huuët: vootvólk, bedeedes óp peeëd en ponnies, en d'r
kamieël, deë sjtaats - trastj-tratsj óp zieng platpuuët - óp d'r sjtaal aa
sjpatseert, mit d'r zjwatte kuëning hoeëg tussje zieng poekkele.
Ech, ee majestueus gezich!

Krismes...

En went 't spel gedoa is, da mage alle luuj kót bij d'r sjtaal goa kieke noa
't *Jezuskindje* en de aanger leëvende kribhillige. En rijediek sjtónt ze zich da
ing tied doa-aa te vergape en d'r va te sjtaune.
E sjunder beegen van de Krismes kan ich mich kóóm i-dinke...
Van d'r plei aaf geet 't da wieër noa gen kirk; en went de Mes gedoa is,
allenuij noa heem, woa d'r Krisdusj al veëdig sjeet. De lampe blieve oet, en
zieëker d'r tilleviezie! In plaatsj doa-va weëd ing plaat of ing *cd* ópgezat mit
sjtummige krismoeziek en bij keeëtsleech gemuutelig a g'ne dusj get bijenee
gezeëte. En gemoeld. En verteld.

't Ieësjte Kris-sjpel

Da kome ummer de herinneringe a vreuger wer bij mich óp; zoeë wie 't
allerieësjte Kris-sjpel dat v'r óp g'n dörp houwe, zóng dikke vief-en-dattig
joar geleije, óp 't ing van de fúftiger joare.
Dat woar letterlik en figuurlik e richtig '*Kris-sjpel*'; want 't woar d'r *Chris(!)*
Haan (zieëlicher) deë óp de gedanke woar koame um zich a zoeë get ins te
goa geëve. Heë organizeret alles zelve en veuret óch de regie.
't Sjpieëlet zich doe nog allenuij aaf óp d'r kirkplei oonge i Nuijenage, en de
sjpieëlere lopete d'r Herreweg en de Kirksjtroat (noe d'r Heigank) aaf óp
g'ne sjtaal aa.
't Woar doe nog e richtig parochiegebuëre. Joare later ieësj zou 't midde
i g'n dörp gehôte weëde, zoeëdat de luuj va g'n Hei niet mieë zoeë wiet
hovete te lope.
De filosofie rónk dat ieësjte Kris-sjpehl woar - zieëker vur díe joare! - gans
origineel: 't krisgebuëre woëet aafgezat teëge de 'modern tied' (van dóe..!).
De hieziger luuj goonge 't Kriskink gesjinke aa-beije; get éges, get wat ze
zelve gemak houwe, of houwe lotte wasse. Zoeë sjurgete de bekkere mit
sjoeën ópgemakde kórf mit broeëd en wegk, de boere mit maangele en
sjoepkare vol veldvruchte, de 'koelpiette' mit koale, en zoeë mieë; bouw alle
beroepe woare zoeë vertroane.

Mitdoeë...

Vier doge óch mit, bij de boere; d'r pap en de mam mit de vief uidste keenger. V'r mooste góód dróp sjtoa en doarum houwe v'r extra vuur dees geleëgeheid inne sjplinkternuije blauwe uëveral krieëge; óp g'nne kop e belsj kepke, en um g'n hòs inne roeë sjnoefplak, bijenee gehòte durch ing huls van e sjweëgelduuëske. Zoeë zoge v'r 'örtelig geregeerd' oet, zoeë vóng ós mam teminste...

V'r woare doe nog richtig zóng henskes va tussje de ach en de dattieën joar, en 't woar zoeë-wie-zoeë al gànš gèt um nog zoeë laat óp g'n sjtroat te mage zieë!

D'r groep van ós moos vertrekke vanaaf d'r Vreuls in d'r Heigank, bij d'r Kunkels sjreëg-teëgenuëver, en v'r mooste ing ganse tied wachte bis dat v'r van de regie 't teke zouwe kriege um ós i beweëging te zette.

Umdat 't te kòd woar um erg lang bóete te blieve pantenére, woare de 'groëte luuj' bij d'r Vreuls e-rì gegaange en houwe zich doa i g'n kuuëke bijenee gezat. Vur de tied um te kriege zote ze zich oongeree get te vertelle. Oongerwiele lopete de keenger boete i g'nne duuster get te sjpieële, te jeustere en beheij te make. De mam woar al ins ing kieër e-roet mótte kome um ós de wach aa te zage en ós an 't versjtank te puëtere dat v'r ós get beëter houwe óp te veure; mar went ze de rugk gedrieënt houw, da....

De klómpe...

Boete a g'n duuër sjtoonge de klómpe van d'r Frans Hanze zieëliger, mit get puuskes sjtruë dri. Bang wie e waor um binne get drekkig te make - d'r Hanze woar inne ganse ansjtendige miensj - houw e doarum zieng 'bootjes' boete a g'n duuër neëve 't sjtúpke geparkeerd en zoot e binne 'bèrves', óp g'n zökke.

Inne va mieng breuër - inne richtige ploaggéés; heë kus 't ploage wal zelve oetgevoonge hà..! - woar d'r aa-blik van die klómpe get teveuël woeëde; óp e gegeëve moment houwe ze gieffelentére bij d'r wiekel gesjnap en ze urges i g'nne duuster versjtóp.

En wie v'r doe intelich an de rij woare um noa d'r kris-sjtaal te goa, moos d'r Hanze och-erm nog beginne te zeuke; doabij gebroeket d'r gouwe maan evver e sjtel weuëd, die mit de Krismes égelig mar erg wieëning te make houwe..! Dat sjloog wurkelig es ing tang óp e verke!

En vier mar gieffele...

D'r Wiellie en d'r Sjtroppie

De famielje Döreberg va g'n Rötsh lopet óch mit ózze groep mit. D'r klinge Wiellie sjurget mit e sjoep-kerke mit get voar-kroeëte dri. An inne sjteel van dat kerke houw e mit e sjtuk bienderkoad d'r *Sjtroppie* vas-geboonge, e klee vrech bletsje-keëneske. En, wie dat zoeë wal mieë mit hung geet, deë egewiehze keuter houw óch zoeë zieng ége interesses.

Aafgelenk durch vanáál watte um zich hin zoog, wool 't deër sjtendig ing aanger ziej óp wie d'r Wiellie mit zie kerke.

'Doa geet d'r Sjtroppie alwer sjtreupe...!' stoeëtete vier ós da gieffellentére oongeree aa.

En d'r Wiellie och-erm, nit ummer bedach óp die ónverwachse kanis-kure, zoog zoeë de zempliche kieëre d'r ganse kliembiem wer oet zie kerke d'r makkadam óprolle. Op zie hòf-Sjilvents - de vrouw Döreberg, de Marja, woar va Sjilvent - begós 't menke da miemelentére alle kribhillige aa te rope, die e mar kós; zieng ége mam vuuróp:

'Mammaaaa, dò deit 'r 't weer..!'

Rillinge uëver g'n rugk...

Bij d'r sjtaal óp d'r kirkplei woar 't wurklich sjoeën. De 'heilige familie' woeëd gesjild durch de famielje Zilvertank; d'r Huub en 't Corrie mit hön ege klee pasgebore 'Zilvertendje'. V'r lagte ze plechtig ós gesjinke à gen veut en goonge doe in inne hook van d'r sjtaal óp g'n kneije zitte.

De kirk loog óp inne richtige winge-èk, en 't woar ieëwigs kòd. Doarum bin ich mich nog úmmer nit gans zoeë zieëker d'r va, of ich noe zoot te razele van de kou, of dat mich de rillinge uëver g'n rugk lopete durch e geveul van gelukzieëligheid, dat me wal ins in de Krisnach ka kriege went d'r kirkekoeër sjtummig begint te zeenge...

Regie van d'r Chris

Ich mót nog duks an dat ieësjte Kris-sjpel trükdinke. 't Góng doe in de fúftiger joare nog lang nit zoeë 'professjoneel' wie óp húúj. Doe woeëte, meen ich, nog mar twee van die róng luidspreëker-tröte (van d'r Eengele) gebroek.

D'r Chris Haan sjprook vanoet e vinstér boave de wieëtsjaf van d'r Janus Ketelaars (of vanoet de sjloapkamer van d'r Loewie Sjieëpsj doa neëve, dat weet ich nit mieë zoeë genaw) 'life' zieng tekste in 't 'sjpreeëk-iezer'.

Durch de sjpanning - 'sjtress' goof 't doe nog nit, dát woad woar doe nog nit oetgevoonge... - vergoot e evvel wal ins d'r knoep van d'r versjterker touw te drieëne, woadurch de luuj da ónverwachs kóste mitgeniete van zieng regie-aawiezinge of zie gegrots uëver get wat in de soep lopet. En dat woeëd da gemintelig gezag óp ing maneeër, die nit graad besjumd woar vuur de oeëre van 't vólk. Menninginne woeëd da duks sjpontaan versjlieëte vur 't deër-mit-de-lang-oeëre woa de Maria de rees noa Betlehem óp maket..!

D'r Chris kroog doamit evver waal ummer gríf de lechere óp zieng hank; mar me maag dra twiefefe of dat wal zieng bedoeling woar...

Och, lotte v'r ierlig zieë, 't gieët ummer luuj, die alling mar sjpas hónt went get sjeef lup. Luuj, die zélver noeëts get dónt, en alling mar kome kieke um aangere te kinne koejenére, of mit aangere d'r gek te kinne sjteëke.

Mar doa vanaaf gezieë, 't woar wurkelig e prachtig initiatief van d'r Chris.

Dankbaarheid...

Dat initiatief woar gebore oet dankbaarheid. De tekste houw e gesjrieëve in de kreegstied, wie e es soldaat in Indië in e Jappekamp zoot.

In de Kristied woar 'm de ieënd pas richtig an de kleijer gegaange.

Módderzieël-alling, vól heemwieë, góng 'm doe - wie inne film - vanaal durch d'r kop; aal wat e, doa wiet i Nuijenage, achter houw mótte loate; aal wat e in zieng jóng joare mitgemak en gelieërd houw; heem, i g'n sjoëël, i g'n kirk...; die kirk mit d'r naam 'Maria, Hulp der Chistenen'; ós Módder-goades, woa in de allergrutste noeëd nog towvluch bij te zeuke woar...

Estebileef, help mich..! Zörg dat ich mie Nuijenage oeëts nog ins trük maag zieë..! En 't hóuw gehólpe.

Zoeë houw e die sjrekkelige tied kinne uëverleëve...

Plat of Hollensj..?

Die tekste van d'r Chis Haan zint allewiele nog ummer d'r basis van 't sjpel. Alling zint ze durch de joare, eëvegood wie d'r ganse ópzet van 't gebuëre, links en rechts get aagepas woëde, get bijgesjrieëve en bijgeviëld. En.., óch umgesjrieëve in 't plat!

Joa, de letste twieë kieëre is 't sjpel ópgeveurd in 't Nuijenager plat. Oonger 't motto: *E sjpel durch hieziger luuj in de ége hieziger sjproak!*

An de íng ziej woar dat e sukses, mar an de aanger ziej...; in de oeëre van versjillende luuj hat 't plat - zieëker in dées tied, woa de traditionele sjproak van ós vuur-ouwesj zoeë versjangeleerd weëd en ummer mieë durch 't Hollensj a g'n ziej gesjoave weëd - ing aanger geveulsweëd gekrieëge: de sjproak van de Vasteloavend, d'r kaal van de buutereednere. Ing sjproak um óp de lachsjiere te wirke. Joamer. Zung! Want bij e Kris-sjpe! mak gegieffel d'r sfeer alling mar kapot...

Loat 't nog lang zoeë blieve...

Mar och, woarum zouwe v'r nog langer blieve durchzuoëtere uëver plat of Hollensj?! V'r kinne beëter vroeë zieë, dat 't nog ummer e Kris-sjpehl gieët óp g'n dörp; dat 't nog ummer luuj gieët die zich ieëwigs veuël muijte dónt um dees sjoëën traditie hoeëg te hòte; luuj die zich goadesgetrui oet de neuëd wirke, mieë es e hōf joar lank lope te ploetere en te sjoefte, um 't ganse sjpel op Krisoavend wer te lotte drieëne...

En óch al geet wal ins ing kieër get d'r neëve, umdat me noe ee-moal óch mit keenger en deëre mót hantere; ze sjpieële 't jiddeskieër tòch wer veëdig um die doezeende luuj óp d'r plei te lotte sjtaune van de oetbiling van 't sjjunste moment van ós Kristelieër.

Lotte v'r hoape, dat zoeëget sjuns nog lang i sjtand maag weëde gehòte. Vur ós, vur ós keenger, en aal wat doa noa nog kunt..!

May Quaedflieg

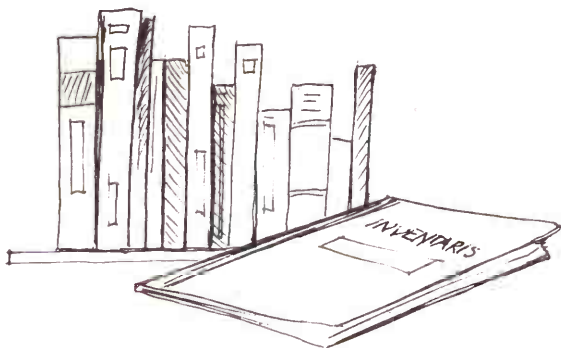
Belangwekkende uitbreiding van ons archief

Regelmatig krijgt het bestuur van het OCGL collecties aangeboden, zowel als schenking of ter bruikleen. Dit jaar steken daar twee bovenuit, die voor ons genealogisch en streekhistorisch archief van buitengewoon belang zijn: het bestand van de Werkgroep Waubach en de nalatenschap van ons overleden lid Carl Specker.

Achter de naam *Werkgroep Waubach* gaan een aantal amateur-streekhistorici en genealogen schuil, die zich meer dan 20 jaar geleden aaneensloten om in eendrachtige samenwerking - op basis van een budget van maandelijks '5-gulden-de-man' - zoveel mogelijk kopieën van archiefstukken bij elkaar te brengen. Uit dit initiatief resulteerde een enorm bestand, dat men thans op basis van bruikleen ondergebracht heeft in het OCGL-archief. Binnenkort is dit materiaal - geïntegreerd en geïnventariseerd in ons eigen bestand - voor iedereen toegankelijk. Bezoekers van onze open dag op 25 september j.l. hebben zich hiervan reeds kunnen overtuigen.

De nalatenschap van *Carl Specker*, die zich tijdens zijn leven tientallen jaren bezighield met de historie van de bank Ubach en omringende gemeenten, omvat liefst 25 dozen, die nog nader geïnventariseerd moeten worden.

Opnieuw een gigantische klus, die door de Archiefgroep onder leiding van onze archivaris Math Heijen geklaard zal moeten worden. Ongetwijfeld omvat ook deze nalatenschap talrijke aanwinsten voor ons archief, dat door deze twee uitbreidingen uitgegroeid is tot een werkelijk uniek streekarchief. Waarop we met recht trots mogen zijn!

Een ingezonden brief...

... ofwaal inne i-gesjikte breef, es reaksie óp 't sjtuksjke van *D'r May* in OGCL-Bulletin no. 2 (1994, blz. 51) mit d'r tietel "*Kalle, moelle, sjpreëke en ... proate!?*"

Landgraaf, 26 juni 1994.

May,

Doa haste mich evvel get gemak! Wen ich noe beij mich heem ins urges uëver wil *proate*, da heesj 't:

"Witste 't da noe nòg nit? Mòste 't bledje van 't OCGL mar ins leëze. Doa sjteet ee sjtuksjke dri van d'r May uëver dat *proate* va dich. Wenste plat wils kalle, dóg 't da richtig; heij weëdt nit geproat, mar gekald of gemoeld! Angesj kanste moele wie inne hegkeadvokaat, mar dat *geproat* va dich is geweun sjtómme kaal. Lieër dich dat aaf, of angesj haod de moel!"

Doa kanste da mar beëter nit teëgen-i goa. Da kunste wöäd te kót. Ich lot ze da óch mar kalle. Ze kanne beëter uëver dich moele wie van dich vreëte. Went díe de moel oape riete kanste 't betste zjwiege. Die hant ee moelewerk an d'r kop en mit de moel kinne die aal. Went die de moel oape dunt is 't graad es went 't truk in de boed.

En uëver sjtómme kaal gekald: díe zant get va mich, mar die móste ins Hollensj huëre kalle, en dich da die moele bekieke die ze doabeij sjnieje. Doa valle dich ieësj richtig de sjoon va oet!

- "*Ga me eens even een wek en een zjwatbrood halen, evvel wel frisj...*"
- "*Je moet niet zo met de deuren klatsjen...*"
- "*Kinger, jullie moeten fijn met-een spelen en zich niet de hele tijd onderen zo tsenken...*"
- "*Nog één keer en dan word ik echt wus..!*"

Wen ich zoeë get huër, da krie ich wirklig kremp i ge lief!

Wat dat aageet zint vier doarum twieë heng óp ínne boek; plat Hollensj en Hollensj plat is allebeij nieks.

Mar inne miensj is noeëts te aod um te lieëre. Help mich ins ee bietje: óp 't T-shirt va minister Ritze sjteet:

"Ich bin Limburger, dus.... ich kal plat".

Ich bin ginne dialektoloog, mar .. is dàt plat?!

Ich hoap nit daste dinks: "Maak toch nit zoene kaal uëver éé wöädje, dat is mich nog te ónnuëzel um uëver te kalle."

Huër ich nog ins get va dich?

Mar noe sjloes, en nog bedankt vuër die sjtuksjke. Ich sjeij oet, ich haot dich toch mar get an d'r kaal.

D'r Wiel van d'r "platte kloeb".

Antwoad van d'r May

Betste Wiel,

Zieëker huèsjte nog get va mich! Ich han dat sjtuksjke joa graad gesjrieëve um get reaksie los te kriege. Doarum miene dank vuur diene brief. Ich ving 't erg wiechtig um aaf en tow ins mit-ee uëver zóng deenger va gedanke te wessele; ós oonger-ee ee bietje wakker te haote zoeëgezag. Doarum hoap ich, dat nog mieë luuj - en da dink ich zieëker an de lede van d'r "platte kloeb", of de *"Sectie Dialect"*, wie me dat ólh wal ins zeët... - 't vuurbild va dich zalle volge. 't Gieët nemlich nog zoeë veuël intersante oongerwerpe woa vier ós nog ins uëver zouwe kinne sjpreëke. Loat jidderinne mar ins mit get kome...

Doe zots zieëker geër va mich wete, wat ich dink uëver d'r teks óp dat T-shirt (wie heesj dat egelig óp 't plat? Is dat nit geweun ee *sjtuubke*?) wat ze ózze minister Ritze aagedoa hónt, wie deë óp d'r Brandenburg óp bezeuk woar.

Wat ich doa va dink is dreijerlei. Op de ieësjte plaatsj ving ich 't geweldig dat 't luuj gieët die zoeë get oongerneume. Luuj, die zich wille i-zette um ós plat vuur 't vootleech te hoale, um doomit 't vólk va Limburg oonger de naas te vrieve, dat v'r hellig óp mótte passe dat ós aod plat nit zoeë mar in d'r drekskiebel gekiep weëdt; es owwe kroam woa gee miensj mieë get aa zouw ha. Die kans is óp-huuj wurkelig God-wit-wie* groeët!

Op de twieëde plaatsj kan ich es 'Lankgraver' mit veuël luuj mitveule, dat 't weuëdje *dus* in dizze teks - deë egelig ríchtig Limburgs zow mótte zieë - nit óp zieng plaatsj is. *Dus* is gee richtig 'Lankgraafs' plat!

En went 't puur Hollensj wuër, dat dink ich daste wal zots wete wat ich doava in 't algemeen zou zage. Nemlich dit:

'óch al hant v'r in d'r leup van de joare, zoonger t' zelve te merke, al zoeë veuël Hollensje weuëd 'geadopteerd', v'r mótte ummer d'r vuur blieve zörge dat tekste, die puur gerich zint óp de promotie van ós plat, óch zoeë puur meugelig plat mótte zieë! 't Is wiechtig dat vier ós ummer mótte blieve aafvroage wat de ouw 'platte' alternatieve zint vuur ver-hollensjt plat wat v'r zelve duks gaar nit mieë in de gate hónt. Zieëker, taal en sjproak - en óch dialek - is get dat leëf, get dat zich bliet

*ontwikkele, get wat ummer en ummer oonger 'invloed' zal blieve sjtoa van de officiële sjproak van 't lank. Leës de leiste zinne mar ins dróp noa, da merkste pas wie lestig 't is um gedanke oonger weuëd te breenge zoonger doabeij Hollensje weuëd te gebroeke. En, bis ins ieerlich, Wiel: wie duks gebroekste zelf - es richtige 'Lankgraver' - nit dat klee weuëdje **dus**, wenste mit d'r inne of d'r aangere uëver get sjtees te perleije...? Dat gebuërt dich zoonger datste dat zelf in de gate has! Wobamit ich evvel nit deë teks óp dat sjtuubke good wil moele... es Lankgraver da.'*

Ee paar daag noa dat sjtuk in de siedóng uëver 't bezeuk van d'r minister, loos ich in datzelfde LD ee i-gezónde sjtuksjke van d'r Sjef Erens. Deë sjtellet vuur um d'r teks te verèndere i: "*Ich bin Limburger, **drum** kal ich plat*". Perseunlig geet mich dat **drum** evver get te wiet. Nit umdat dat teveuël reklaam zou kinne make vuur d'r toebak deë ich zjwaam, mar mieë umdat 't erg noadrukkelijk gelieënd is van 't Duutsj ('droem'). Es verkótte vórm va '**darum**', of wie 't beij ós gezag weëd: '**doarum**'. Woarum zou 't verkót mótte weëde? Dat gebuërt duks beij 't moele en 't (vuur-)leëze vazelf, doarum hoof dat nog nit zoeë gesjrieëve te weëde.

"*Ich bin Limburger, **doarum** kal ich plat*" zou mich, es 'Lankgraver', doarum 't betste mótte lieke.

Evver...

... (en dat óp de dreijde plaatsj): vier mótte waal nit vergeëte, dat deë teks óp dat sjtuubke nit alling ing promotie woar vuur 't '*Lánkgraafs*', mar vuur 't *gánse Limburgs dialek*!

En... vier mótte óch oonger oge zieë, dat i veuël aanger plaatsje i Limburg 't gebroek van '**dus**' gans geweun *góód plat* is!

Doamit weëd d'r kroam óbbíns gans aangesj; doarum zou 't (*dus*) wáál mage. En dat zalle vier, heij i Lankgraaf, óch good mótte veenge, wa?

Of v'r wille of nit! Limburg is nou eemoal grutter es Lankgraaf...

Kinste dich doa óch ee bietje i veenge, Wiel?

Heij weul ich 't vuur dis kieër beij loate. Sjriefste nog ins get?

Adieë!

D'r May.

* Ouwer luuj gebroeke dees oetdrukking gans duks um get enorms aa te geëve. Zoeë wie: "*D'r sjnej loog dich doa **God-wit-wie** hoeëg!*" of: "*Wat deë mich vuur ee geld hat: **God-wit-wie** veuël!*" Doa sjprik 't Gods-vertrouwe va vreuger oet; waste óch huuësj beij "*Es God beleef*" of "*God zeeën dich, sjeuëpke*" (went inne sjteet te búlsje van d'r sjnóp).

Zoeë gieët 't nog *God-wit-wie* veuël áanger ouw oetdrukkinge en gezaagdes, die drum sjónt te sjpreenge um vuur 't vergeëte bewaard te weëde...

Index van heemkundige bijdragen in de OCGL-Jaarboeken 1985-1992

De nummers achter de titels verwijzen naar het jaar van publicatie; 85 staat derhalve voor Jaarboek 1985, 86 voor Jaarboek 1986 enzovoort.

Streekgeschiedenis

- Derks, M.G.H.: *Onze grensregio in de Europese geschiedenis*, 85
 Gulikers, J.H. en
 Smeets, M.K.J.: *Vondelingen te Maastricht*, 87
 Hillegers, H.P. en
 Reuten, B.: *Het mergellandschap*, 85
 Lückcr, B.P.: *Hertogdom Limburg, de geschiedenis van een titel*, 92
 Rade, H.: *Europa zonder Grenzen*, 91
 Specker, J.H.M.: *De schepenbank*, 89
 Walraven, Steven: *Zuid-Limburg bood goede gronden aan de eerste boeren van Noordwest-Europa*, 85

Gemeentelijke Geschiedenis

- van Banning, J.P.D.: *Korte verhalen*, 88
 Beckers, Wiel: *De Vaechshof*, 86
 Beckers, Wiel: *Drinkwatervoorziening Nieuwenhagen vanaf 1815*, 88
 Beckers, Wiel: *De woelige ontstaansgeschiedenis van de fanfare Eendracht van Nieuwenhagerheide en de harmonie St. Caecilia uit Nieuwenhagen*, 88
 Beckers, W.: *Rond de bevrijding van Rimbürg*, 89
 Beckers, W.: *Kasteel Schaesberg*, 91
 van Dijk, F.G.: *Van Palemig tot Alden Biesen*, 86
 van den Eelaart, W.: *De graven van Schaesberg*, 86
 Goossens, H.M.H.: *Frans Erens*, 86
 Goossens, H.M.H.: *De boerderij en haar bewoners (Waubach)*, 86
 Goossens, H.M.H.: *De boerderij en haar bewoners (Waubach)*, 87
 Goossens, H.M.H.: *Huis Charles Frehenstraat 25 en zijn bewoners*, 88
 Goossens, H.M.H.: *Huis Charles Frehenstraat 27*, 88
 Goossens, H.M.H.: *Huis Charles Frehenstraat 29*, 89
 L'Ortije, J.W.J.M.: *De grenzen der voormalige gemeente Nieuwenhagen*, 85
 L'Ortije, J.W.J.M.: *Het "Sjpaans Kentje" te Nieuwenhagen*, 85
 L'Ortije, J.W.J.M.: *Het orgel in de parochiekerk OLV Hulp der Christenen te Nieuwenhagen*, 87
 L'Ortije, Jos: *Het hoofdaltaar in de parochiekerk Nieuwenhagen*, 88

- L'Ortije, Jos: *Het ontstaan van de parochie Nieuwenhagen tegen de achtergrond van de algehele kerkelijke situatie in onze streken*, 89
- L'Ortije, Jos: *Een familie Vreuls in Nieuwenhagen in de 19e eeuw*, 89
- L'Ortije, Jos: *Acht eeuwen grensgeschiedenis om en nabij de Brandenberg op de Brunssummerheide*, 90
- L'Ortije, Jos: *Het patrocinium van de parochie Nieuwenhagen*, 91
- L'Ortije, Jos: *Johan Gerard Klausener, pastoor te Nieuwenhagen van 1837 tot 1874*, 91
- L'Ortije, Jos: *Op bedevaart naar Onze Lieve Vrouw vanuit Nieuwenhagen en omgeving*, 91
- L'Ortije, Jos: *Volksmissie in Nieuwenhagen in de 19e eeuw*, 91
- L'Ortije, Jos: *Een Volksretraite te Nieuwenhagen in 1918*, 91
- N.N.: *Een vondeling te Schaesberg*, 87
- Quaedflieg, May: *Heinrich Zengen of het verhaal van een uitgestorven familie*, 90
- Quaedflieg, May: *Gilles Jongen, een studie n.a.v. een sluitsteen*, 91
- Quaedflieg, May: *Joan Schull, qui dicitur obiesse alibi over zee*, 92
- Ramakers, E.P.M.: *Cronique der Pfarre und Gemeinde der Herrlichkeit Schaesberg*, 85
- Ramakers, E.P.M.: *Annalen van pastoor Schatten 1910-1935*, 92
- Reinartz, J.L. +: *De nieuwe kerk van Waubach 1870*, 92
- Ringens, Wiel: *De Tweede Kamer beslist over Landgraaf*, 87
- Roncken, Huub en Wieffer, Dorothy: *Een onderzoek naar de dialectsituatie en naar de attitude t.o.v. het dialect*, 88

Heemkunde algemeen

- Bertrand, Cor: *De kruisweg van Aad de Haas*, 88
- Du Chêne: *Oudheidkunde, heemkunde en een dode(?) taal*, 85
- Engelen, J.: *Schoenen door de eeuwen heen*, 85
- Ha.er.: *Van duppe tot baar*, 85
- Ha.er.: *Van veldkruis tot kruisweg*, 86
- Ha.er.: *De kunst en het kruisbeeld*, 87
- N.N.: *Prentjes*, 87
- Rade, H.: *De O.C.G.L. Kruisweg*, 88
- Rade, H.: *Europa zonder Grenzen*, 91
- Rade, H.: *De postduivensport*, 92

Archeologie

- Beckers, W.: *Préhistorisch Rimborg*, 89
- Beckers, W.: *Rimborg: de Romeinse tijd*, 89

Beckers, W.:	<i>Romeinse vondsten in Landgraaf</i> , 89
Beckers, W.:	<i>Bijzondere aardewerkvondsten in Rimburch</i> , 89
Beckers, W.:	<i>Kasteel Schaesberg</i> , 91
Beckers, Wiel:	<i>Pottenbakkersovens en Ardewerk in Landgraaf</i> , 86
Beckers, Wiel:	<i>Restanten pottenbakkersbedrijf gevonden</i> , 86
Beckers, Wiel:	<i>Pré-historische vondsten</i> , 87
Beckers, Wiel:	<i>Pottenbakkersoven in de Groenstraat</i> , 90
Peters, P.:	<i>Romeinsche Villa</i> , 86

Dialect

Mofers-Coenen, E.:	<i>De Brónk</i> , 86
Mofers-Coenen, E.:	<i>Kirmes</i> , 86
Mofers-Coenen, E.:	<i>Sjtekker, sjnoor en sjtópkontak</i> , 87
Mofers-Coenen, E.:	<i>Etikette rónk 1900</i> , 87
Mofers-Coenen, E.:	<i>Mörrege (gedicht)</i> , 89
Mofers-Coenen, E.:	<i>Ieërlig verdild (gedicht)</i> , 89
Mofers-Coenen, E.:	<i>D'r Tied (gedicht)</i> , 89
Mofers-Coenen, E.:	<i>Plat (gedicht)</i> , 89
Mofers-Coenen, E.:	<i>Nostalgie (gedicht)</i> , 91
Mofers-Coenen, E.:	<i>Sjtudere (gedicht)</i> , 91
Mofers-Coenen, E.:	<i>'t Winkelke</i> , 92
Nijsten, Sjef:	<i>'t Kruuts an der weg (gedicht)</i> , 85
Nijsten, Sjef:	<i>'t Krüts in ge veld (gedicht)</i> , 86
Roncken, Huub en Wieffer, Dorothy:	<i>Een onderzoek naar de dialectsituatie en naar de attitude t.o.v. het dialect</i> , 88

Geologie

Kuyl, O.S.:	<i>De Feldbiss binnen de gemeente Landgraaf</i> , 85
Kuyl, O.S.:	<i>Geologische achtergronden bij de archeologische vondsten van vroeg-middeleeuwse pottenbakkersovens in het z.g. middengebied van Nieuwenhagen</i> , 87
Kuyl, O.S.:	<i>De geologie van het Eikenbos</i> , 87
Kuyl, O.S.:	<i>Breuken en aardbevingen</i> , 91

Genealogie

L'Ortije, Jos:	<i>Een familie Vreuls in Nieuwenhagen in de 19e eeuw</i> , 89
Quaedflieg, May:	<i>Heinrich Zengen of het verhaal van een uitgestorven familie</i> , 90
Quaedflieg, May:	<i>Gilles Jongen, een studie n.a.v. een sluitsteen</i> , 91
Quaedflieg, May:	<i>Joan Schull, qui dicitur obiesse alibi over zee</i> , 92
Sectie Genealogie:	<i>Iets over de Franse Tijd</i> , 88

Mijnbouw

- van Amsterdam, Jan: *Jouw kolen (gedicht)*, 85
Beckers, H.J.: *De eerste steenkool in Europa*, 85
Beckers, W.: *Ontwikkeling van de steenkoolmijnbouw*, 85
Beckers, Wiel: *De Heilige Barbara*, 87
N.N.: *Driekwart eeuw mijnbouw Laura & Vereniging*, 86
Rade, H.: *Veiligheids-mijnlamp 175 jaar geleden uitgevonden*, 89
Rade, H.: *Ontwikkelingen in ons gebied*, 90
Wiertz, F.J.M.: *Van Concessie Carl tot Oranje Nassau II*, 92

Natuur en milieu

- van Dijk, F.G.: *In Landgraaf staat een bos: het Eikenbos*, 87
van Dijk, Frans: *Bijzondere bomen in Landgraaf*, 90
P.S. en J.W.v.V.: *Milieu*, 85
van Venrooij, J.W.: *Het bomenbestand van het park rondom het kasteel van Strijthagen*, 85

Allerlei

- van Dijk, Frans: *Geheugentraining*, 91
Henssen, Mariet: *Pastoor Simonis (acrostichon)*, 87
Vangeninden, Sjaak: *Ut SUNleed*, 87

Index van bijdragen in de OCGL-Bulletins 1988-1993

De nummers achter de titels verwijzen naar jaargang en pagina; 89/24 staat voor pag. 24 in jaargang 1989.

Streekgeschiedenis

- Gorissen, F.: *Druivesap werd Romeinen fataal*, 92/96
N.N.: *De Frans-republikeinse kalender*, 89/126
N.N.: *De Frans-republikeinse kalender*, 90/136
Ploum, Caspar: *Hebben de Bokkerijders bestaan?*, 91/61
Quaedflieg, May: *De Merksteins burgerij anno 1668*, 91/5
Ringens, Wiel: *Herzogenrath*, 91/186

Gemeentelijke geschiedenis

- Beckers, Wiel: *Nieuwbouw aan de Hereweg*, 88/44
Beckers, Wiel: *Nieuwenhagen ca. 1839*, 89/98
Beckers, Wiel: *Jonkheer Mr.L.M. Michiels van Kessenich*, 91/26

- Beckers, Wiel: *Watertoren Rimborg op de monumentenlijst*, 91/56
Engelen, J. *Schoenen*, 93/144
Fr.v.d.: *Een gevelsteen*, 91/39
Ha.er.: *In, aan, op of achter (in straatnamen)*, 88/19
Ha.er.: *Luc Erens in Landgraaf*, 88/38
N.N. *Uit de geschiedenis van de Heerlijkheid Schaesberg*, 90/154
N.N. *De vijvers van Strijthagen*, 92/74
N.N. *Romeinsche Villa bij Overstenhof*, 93/159, 93/175, 93/192
Quaedflieg, May *Een bevolkingslijst van Nieuwenhagen anno 1784*, 92/118
Quaedflieg, May *Markante gebeurtenissen in de regsiters van de Landgraafse Burgerlijke Stand*, 93/146
Rongen, F.G.W.J.: *Schaesberg tijdens de Belgische opstand*, 93/142

Heemkunde algemeen

- Beckers, W.: *Overheid Landgraaf heeft weinig waardering voor culturele erfenissen*, 89/74
Ha.er.: *De Harmonievlag*, 88/5
Ha.er.: *Kinderspelen*, 88/21
Ha.er.: *"D'r Blauwe Poal" en "stenen spreken"*, 89/80
Ha.er.: *"D'r Blauwe Poal" (stenen spreken)*, 89/94
Ha.er.: *Omheining*, 90/145
Ha.er.: *Ramen en deuren verhogen het "aanzicht" van Uw huis*, 90/158
Ha.er.: *De huisweide en zijn vruchten*, 90/197
Ha.er.: *Men moet het maar weten*, 91/15, 91-47
Ha.er.: *D'r Kroetwusj*, 91/59
Ha.er.: *Het jaar der ouderen of hoe het was*, 93/167
Ha.er.: *Men vertelt: "In onze tied..."*, 93/183
Ha.er.: *De proem sjiek*, 93/151
Ha.eR.: *Het jaar van maand tot maand*, 92/76, 92/87, 92/123
N.N. Schimmert *Sjömmert*, 88/61
Kuyt, O.S. *Monumenten*, 93/133
Rade, H. *Gymnastiek*, 93/136
Ringens, Wiel: *Excursie naar Keulen*, 89/103
W.B.: *Jezuitenberg*, 90/179
Verbunt, Chr.: *De kattendans*, 91/31

Dialect

- E.M.-C.: *Zellef bedéne (gedicht)*, 88/32
E.M.-C.: *D'r Supermaat (gedicht)*, 88/41

E.M.-C.:	<i>Heemkunde en mieljeu!</i> , 88/48
E.M.-C.:	<i>Een droom (gedicht)</i> , 88/49
E.M.-C.:	<i>E leëve lank (gedicht)</i> , 89/89
E.M.-C.:	<i>Zebra-striehp (gedicht)</i> , 89/97
E.M.-C.:	<i>Trük van vakans? (gedicht)</i> , 89/100
E.M.-C.:	<i>Nieëvel (gedicht)</i> , 89/123
E.M.-C.:	<i>Krismes (gedicht)</i> , 89/132
E.M.-C.:	<i>Krismes (gedicht)</i> , 90/187
E.M.-C.:	<i>Nostalgie (gedicht)</i> , 90/142
E.M.-C.:	<i>Sjtelt uch ins vuër (gedicht)</i> , 90/154
E.M.-C.:	<i>Oeht de ouw doeës</i> , 90/155
E.M.-C.:	<i>Kampére</i> , 91/23
E.M.-C.:	<i>E Krisverhoal</i> , 91/62
E.M.-C.:	<i>D'r blauwe breef (gedicht)</i> , 92/83
E.M.-C.:	<i>Krisgedanke (gedicht)</i> , 92/115
E.M.-C.:	<i>D'r gowwe ouwe tied</i> , 93/158
E.M.-C.:	<i>Vootsjtep (gedicht)</i> , 93/180
E.M.-C.:	<i>Bjoettie-kees (gedicht)</i> , 93/180
E.M.-C.:	<i>Krismes (gedicht)</i> , 93/190
E.M.-C.:	<i>Dialect-uitdrukkingen</i> , 92/116, 93/155
E.M.-C.:	<i>Het schrijven van Dialect</i> , 91/36, 92/69, 92/84
Erens, Frans	<i>In de bleuende hei</i> , 90/164
Haas, Harry:	<i>Der hillige Sjeet (gedicht)</i> , 91/5
Henssen, Mariet:	<i>Dur gaat (acrostichon)</i> , 88/23
Henssen, Mariet:	<i>Miene Pap (gedicht)</i> , 89/84
Henssen, Mariet:	<i>Aantrekkingskracht (acrostichon)</i> , 91/35
Henssen, Mariet:	<i>Vertel (acrostichon)</i> , 93/148
Janssen, Elly:	<i>De letste luëdjes</i> , 91/46
Janssen, Elly:	<i>De sjpang</i> , 92/117
Janssen, Elly:	<i>Koeët ich mar in ut plat sjriehve</i> , 93/174
Jongen, Fien:	<i>De hillige bilder va gene Sjeet</i> , 88/10
M.H.:	<i>Zeenge (5-voudig acrostichon)</i> , 91/21
N.N.:	<i>Kinderliedjes en kinderversjes</i> , 90/188
W.B.:	<i>Woordenboek van de Limburgse dialecten een flop!</i> , 90/152

Archeologie

Beckers, W.:	<i>Romeinse villa in Landgraaf</i> , 88/12
Beckers, Wiel:	<i>Oude Waterpoel</i> , 88/36
Beckers, Wiel:	<i>Nieuwbouw aan de Hereweg</i> , 88/44
Beckers, Wiel:	<i>Romeins votiefbeeld gevonden</i> , 89/115
Beckers, Wiel:	<i>Grondverkleuringen aangetroffen</i> , 91/194
Beckers, Wiel:	<i>Oud fundament in de Koelweg</i> , 90/195

- Beckers, Wiel: *Opgravingen kasteen Schaesberg, 92/66*
 Beckers, Wiel: *Romeinse munt gevonden, 92/71*
 Beckers, Wiel: *Hekwerk op Monument Landgraaf, 92/71*
 W.B.: *Oude muurresten aangetroffen in Rimborg, 90/168*

Genealogie

- Chr. V. *Haengenaemd, 88/40*
 Ha.er.: *Luc Erens en zijn familie, 88/62*
 Ha.er.: *Een Nieuwenhaagse landbouwfamilie, 93/197*
 N.N. *De Frans-republikeinse kalender, 89/126*
 N.N. *De Frans-republikeinse kalender, 90/136*
 Quaedflieg, May: *Familienamen, 90/193*
 Quaedflieg, May: *De Merksteins burgerij aano 1668, 91/5*
 Quaedflieg, May: *Een bevolkingslijst van Nieuwenhagen anno 1784, 92/118*
 Willemsen, Egbert: *Kwartierstaat van L.G.J. Mühlenberg, 93/172*

Natuur en milieu

- Ha.er.: *Het bos in ons Heemlandschap, 89/128*
 Ha.er.: *Bomen struiken in het landschap, 90/175*

Mijnbouw

- Beckers, Wiel: *Mijnmuseum in Alsdorf, 91/58*
 N.N. *Ontstaan steenkool, 88/29*

Allerlei

- Beckers, W.: *Het einde van de IAO, 91/42*
 Beckers, Wiel: *Inrichting van ons museum, 91/57*
 Henssen, Mariet: *Stamboom (acrostichon), 88/50*
 N.N. *De wekelijkse wasbeurt, 88/50*
 M.Q.: *Hoelang bestaat de behoefte al aan een eigen museum?, 92/72*
 Quaedflieg, M.: *De Sectie Genealogie en Streekgeschiedenis, 91/53*
 Redactie: *O.C.G.L.-uitgaven, 92/132b*

Van de redactie

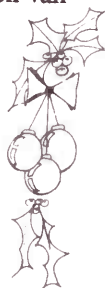
De laatste maand van dit jaar spoedt zich met rasse schreden naar zijn einde. Nog slechts een handjevol dagen, en ook het jaar 1994 zal weer tot de verleden tijd, de geschiedenis behoren.

Onze vereniging kan dan terugzien op een goed jaar. Een jaar waarin we als OCGL diverse keren naar buiten traden om van ons werk en onze aanwezigheid blijk te geven. Zowel de uitgave als ook de presentatie van ons jaarboek t.g.v. de gouden herdenking van de bevrijding mogen we hierbij als een hoogtepunt beschouwen.

Dit laatste Bulletin van 1994 bevat een aantal bijzonder lezenswaardige bijdragen van verschillende leden van onze vereniging, waarbij het de aandachtige lezer ongetwijfeld zal opvallen dat het zwaartepunt ditmaal ligt op het dialectgebeuren, ongetwijfeld een belangrijke 'poot' van het OCGL. Voor de toekomst hopen we echter ook weer wat stukjes te mogen publiceren uit de secties die in deze uitgave ontbreken.

Het jaar 1995 staat weer voor de deur. Wat zal het ons gaan brengen? Op verenigingsniveau zijn de hoofdlijnen van het jaarprogramma 1995 reeds opgesteld. In summier vorm zijn ze elders in dit Bulletin opgenomen. Het volledige jaarprogramma zal afgedrukt worden in onze eerstkomende uitgave, in het kader van de stukken voor de algemene ledenvergadering, die zal plaatsvinden op 7 maart 1995.

Zowel redactie als bestuur wensen alle leden bijzonder sfeervolle feestdagen toe en spreken de hoop uit, dat het nieuwe jaar er een mag worden van vrede, voorspoed en vooral goede gezondheid.

OCGL-nieuws

Bestuursmutaties en -vacatures

In bestuurlijk opzicht is 1994 geen rimpelloos watertje gebleven. Na het terugtreden van de heren H. Rade en W. Beckers als respectievelijke vertegenwoordigers van de secties *Monumenten* en *Archeologie* zijn de beide hierdoor ontstane bestuursvacatures nog steeds niet ingevuld.

De *Werkgroep Waubach*, die dit jaar als nieuwe sectie tot het OCGL toetrad, zal in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd gaan worden door de heer Hub Dortants.

Verder zijn wij op zoek naar een nieuwe *secretaris* en een *penningmeester*. De functies van secretaris en redacteur van het OCGL worden momenteel beide uitgevoerd door May Quaedflieg. Deze combinatie is echter teveel van het 'goede'. Derhalve heeft hij te kennen gegeven van het secretariaat afstand te willen doen.

Onze penningmeester, de heer Frans Vreuls, ziet zich niet meer in staat zijn bestuursstaak te combineren met zijn drukke beroepswerkzaamheden. Enige tijd geleden werd hij benoemd als als secretaris van het Streekgewest.

Wij doen derhalve een dringende oproep aan onze leden zich te bezinnen op de herbezetting van deze functies. Dit kan in de vorm van zich-beschikbaarstellen of het voordragen van kandidaten bij de voorzitter.

Zonder daadkrachtige bestuurders is het OCGL immers 'nergens'...

Geslaagde Genealogische Open Dag

Op zondag 25 september organiseerde de sectie *Genealogie & Streekgeschiedenis* een Genealogische Open Dag, die door naar schatting 140 personen uit alle windstreken bezocht werd. Zelfs een delegatie uit de Belgische Voerstreek gaf acte de présence. De nadruk lag op de kennismaking met ons archief. Zowel door de bezoekersaantallen als ook door een behoorlijk aantal nieuwe lidmaatschappen kan deze activiteit als bijzonder geslaagd beschouwd worden.

Presentatie Jaarboek: een sfeervol gebeuren

De sectie Dialect verzorgde i.s.m. het bestuur op 8 november een sfeervolle dialect-avond. De avond werd bezocht door circa zestig belangstellenden, waaronder ook burgemeester Janssen, naar eigen zeggen 'incognito'.

Na een aantal mooie voordrachten van Wiel Packbiers, Bertie Dautzenberg en Albert Verreck - alle over de oorlogs- en bevrijdingstijd - werden de eerste exemplaren van het Jaarboek 1993-1994 officieel aangeboden aan cultuurwethouder Thei Gybels en onze ex-redacteur Chris Verbunt. Hein Goossens, die ook daarvoor uitgenodigd was, kon wegens tijdelijk verblijf in Rome niet aanwezig zijn. Hem werd het Jaarboek thuis overhandigd. Het OCGL mag met terechte trots op deze avond terugblikken.

Jaarboeken bijna uitverkocht!

De thematiek van ons Jaarboek heeft niet alleen onze leden, maar ook vele anderen dermate aangesproken, dat de boeken als de bekende 'zoete broodjes de winkel uitvlogen'. Bij het schrijven hiervan - begin december - was er nog maar een voorraadje van ongeveer twintig exemplaren voorhanden. Indien de vraag blijft aanhouden, overwegen wij een herdruk. Gegadigden zullen dan op een intekenlijst geplaatst worden en pas later - als de herdruk financieel haalbaar mocht blijken - hun boek ontvangen.

Strijthagen gaat tóch door!

In Bulletin No. 3 moesten wij aankondigen dat de excursie met barbecue op Strijthagen helaas geen groen licht had gekregen van 'de gemeente'. Er bleef destijds weinig anders over dan de zaak 'af te blazen' en de inschrijvers een alternatief voor te stellen. Nadat tijdens het overleg van het DB met cultuurwethouder Gybels deze zaak nogmaals aan de orde gesteld werd, ontvingen wij van deze laatste reeds kort daarna het verheugende bericht dat deze excursie in 1995 alsnog doorgang zal kunnen vinden! Wanneer? Dat zal bekendgemaakt worden in het kader van het volledige jaarprogramma het volgende Bulletin.

Openingstijden archief uitgebreid

Met ingang van 4 januari 1994 zal men op woensdag- en zaterdagmiddag wat langer kunnen werken in het OCGL-archief. Vanaf dan zal het gebouw op beide dagen geopend zijn van 13.00 tot 17.00 uur.

Jaarprogramma 1995 in vogelvlucht

In het programma voor het komende jaar wordt als *beleidsprioriteit* gesteld het versterken van de kleinere secties, zodat een evenwichtiger aandacht voor al de verschillende terreinen van de heemkunde-beoefening gegarandeerd kan worden.

Verder zal er ondermeer gewerkt worden aan de verdere ontwikkeling van de museale functie, de verdere uitbouw van de heemkundige werkplaats, het - indien noodzakelijk en wenselijk - aanstellen van een banenpooler en het ontwikkelen van een educatief aanbod aan de Landgraafse scholen. In het kader van de 'Algemene Activiteiten' zullen er een aantal 'Open Thema-avonden' belegd worden rond archeologie (voorjaar), genealogie (september) en dialect (november).

Ook zijn er *excursies* (al dan niet in combinatie met lezingen) gepland naar 't Spaans Kentje en Strijthagen alsmede een bustocht langs de Landgraafse monumenten.

N.B. Belangstellenden kunnen op deze excursies vooraf inschrijven via een speciaal formulier in dit Bulletin. De exacte data zullen z.s.m. bekend worden gemaakt.

Projectie-avonden

Zoals reeds aangekondigd in het vorige Bulletin organiseert de sectie *Film & Fotografie* i.s.m. met de sectie *Monumenten* een zestal projectie-avonden. Drie avonden in deze reeks hebben reeds plaatsgevonden. De drie avonden voor 1995 worden gehouden op:

- * maandag 9 januari : dia's van Landgraafse monumenten;
- * maandag 13 februari: film, een oud 'Schaesbergs Journaal'
- * maandag 13 maart: dia's van Landgraafse monumenten.

Al deze interessante avonden vinden plaats in ons verenigingsgebouw en beginnen om 19.30 uur.

Dialect-leesplankjes

Op 25 november werden ten raadhuize de Landgraafse dialect-leesplankjes gepresenteerd (zie de vooraankondiging in het vorige Bulletin).

Elke kern - Schaesberg, Nieuwenhagen, Waubach en Rimburch - beschikt nu over zijn kern-eigen leesplankje met typische dialectwoorden.

De leesplankjes zijn verkrijgbaar aan de balie van het raadhuis voor de prijs van f 17,50. Wellicht een goede tip voor de feestdagen? Zo'n plankje is in ieder geval een origineel cadeau!

Krismes...

Krisbeum, lempkes, keëtskes, kris-krenskes, sjunne moeziek, ingelkes...

Jidder joar, went 't in d'r december wer ins zoeë wied is, da kriege mieng gedanke wal ens vluëgelkes en vlege ze trük noa vreuger; wie vier nog van die bóksebeuëmkes woare en nog braaf mit ós zieëve keenger heem i g'n Kirksjtroat - oonger de vluëgele van ós ouwesj - bijenee woare.

Da zieën ich d'r krisboom nòg sjtoa; in mieng vreugste keengerjoare ummer in de woeëtkuëke óp 't keske in d'r hook, woa de sjinke en de woeësjte an d'r plafón hoonge. Inne boom vol blinketige sjleengere en bøl, woaste dich i kós sjepegele es wie in 'nne lach-sjpiegel; mit van die lekker kriskrenskes, die ós de oge bleve oetsjteëke bis dat 't letste ver-zjwoende woar en de erm zieël wer row how; dat allenuij umhaange mit ee soat glaas-gerdientje van krolletig eengelehoar...

't Kribke

En oonger deë boom woar 't kribke ópgezat. Ee sjtelke va sjmaal birke-tekstjes mit ee sjtruë-deëksjke dróp en ing kartónne plaat drachter mit ee landsjap dróp gesjilderd. En inne sjoeëne trop giepe krib-hillige! Of de sjeuëpkjes, 't hundje en d'r kamieël óch zoeë genumd mochte weëde, dat sjteet mich nit mieë zoeë richtig bij...

In de krisdaag zote v'r bow jidderdaag allenuij rónk-um 't kribke krisliedjes te zeenge: *de Herdertjes*, *Nu zijt welkome*, *Stille Nacht*... Dat letste zoonge d'r pap en de mam same 'in duo' ummer in 't Duutsj. En óch wie vier later i g'n sjoeël de Hollensje weuëd al gelierd howe, bleve ze dat tòch nog ummer egewies in 't Duutsj zeenge; en da zote vier keenger ós oonger-ee aa te sjtoeëte en te gieffele vuur die 'sjtóm' weuëd.

I g'n kirk zoge v'r ummer de groeëte krib. Doa sjtóng inne eengel bij mit ee duëske i g'n heng mit ing gleuf boave-dri; *'God lone het U'* sjtóng, meen ich, dróp gesjrieëve. Wenste doa inne cent i wórps, da knikket d'r kop va "Joa", wat dich da ummer ee geveul goof datste get richtig goods gedoa howts. 't Is mich alzeleëve bij-geblieëve dat deë eengel groeëte 'fans' an ós how en datte doadurch - óp ózze vuursjproak..! - d'r pap in die joare ummer mennige cent oet gen buësj geklop hat!

Deë groeëte krissjtaal, dat woar nog ins get aangesj es wie dat sjtelke va heem! I g'n kirk woar de achterziej va rotpapier gemak, en dat vóng ich veuël 'echter' oetzieë es dat kartónne pleëtje van ós, mit die zank-huëvele,

deë palmboom en dat wit huuske-mit-deë-róngge-moothuêvel dróp gepienseld. En later, wie de mam mich aod genóg vóng um mích d'r krissjtaal óp te lotte zette - wie gruêtsj vólt ich mich doe..! - doe moch ich, noa lang zuêtere, bij d'r Hamesj (i g'n Kirksjtroat) ing rol rotpapier goa gèle. Ing grot vóng ich óch dóe nog ummer veuël 'sjieker' es ee sjtelke.

Inne kuns-boom

Oongerwiele woar óch - práktiesj wie mieng ouwesj woare - inne kuns-boom aagesjaf. Deë ruuzelet nit, en noa de kristied kóste 'm geweun i-klappe en in ing siedóng gedrieënd óp d'r zulder weglegke. Zoeë kós me joarelank sjpas blieve ha van d'r zelfde boom.

Wie lang deë ieësjte kuns-boom mitgegaange is, bis datte zoeë sjarminkelig woeëde woar dat hoeëgnuêdig inne nuije gegole moos weëde, dat weet ich nit mieë zoeë genow; mar e hat 't i jidder geval íeëwigs lang mótte doeë! Heë how zich richtig zie genadebroeëd verdeend; d'r pap en de mam hant 'm da óch noeëts mieë weggesjmieëte! En wie ich 25 joar getrouwd woar, doe kroog ich 'm es gesjink van mieng breuër en zustere. Kómpleet mit eengelehoar; mar i plaatsj van de bôl en de krenskes howe ze doe tientjes dri gehaange!

Ich han 'm nog ummer; en óch ích zal dat sjeeff sjarminkel noeëts weg-sjmiete! Mesjiens geet e nog ins ing kieër es 'culturele' noaloatensjap noa 't OCGL..!

Funkele

In ee zieëker joar howe v'r ins richtige keëtskes in d'r boom; evver mar vuur éé joar! 't Joar dróp krooge v'r elektresje lempkes. Dat woar nit zoeë gevieërlic. Went vier vlemkes zooge, da goonge ós de eugsjkes blinke, en da doget 't nit, zoeë huuër ich d'r pap nòg zage. D'r weg noa 't funkele woar da mar e gans klee sjtepkle! En dat is zieëker woar; d'r Neil Armstrong zag óch ins zoeë get, wie e d'r ieëjste sjrit óp d'r moan zat..!

Went v'r goonge zeenge, da mochte ummer de keëtskes bij 't kribke aa. "Pappa! Pappa! Maag ích de keëtskes aa-make!?" ropete v'r da mit zes maan durch-ee. Um dát rech woeëd zich kwansies oongeree de kóp i-gehowwe. En oonger 't zeenge - mit de sjpegeling van allenuj die leechsjkes in ós eugsjkes - zoogste da aaf en tow ins sjtiékem ee veengerke va inne van de 'groeëte' lanksaam durch ee vlemke goa, um de 'klinge' sjtoeër te lotte zieë datte ginne floep how vur vuur. Doa woeëd zich evvel óch wal ins íeëwig de fikke mit verbrank, wenste dat get te lanksaam doogs. En da woar 't wer mieëtsje gebloaze!

"Wie niet horen wil", zag d'r pap da - get gewichtigs zag e ummer óp 't Hollensj... -, "die moet maar voelen!" Heë how 't jiddeskieër vuuraaf al geprofeseijd. Ieësj later zouwe v'r pas sjnappe, wat gemind woeëd mit 't gezaagde, dat inne profieët in ege lank nit ummer ge-ieërd weëd...

Versjangeleer de kribhillige

Os giepse kribhillige, och-erm, die woare zjwoar te bedoere. Went de mam de rugk gedrieënd how, da woeëte ze durch inne van de klinge bij d'r kop gesnap, en da - "tape-tape-tape-tap" - sjrit-gewies kóttter óp d'r sjtaal aa gezat.

't Is ee gans versjil ofste dat mit ee úteke dees of mit inne kribhillige. Die woare doa gaar nit óp gebouwd, en dat woar ze da óch aa te zieë! Gemintelig howe ze noa zónne sjpatseergank wer ins d'r kop a g'n veut ligke en moos d'r Velpon wer in oet 't sjoat gehold weëde of - went de tuub leëg woar - bij d'r Hamesj of 't Sjeske Muldesj nuje gehold weëde. Zoeë droge de zemplige van die erm hillige de littekes um g'nne haos va dat óngezónk gehanteer. Vur alzeleëve versjangeleerd..!

Wie ich e joar of vieëtieën woar en mit Sinterkloas ins ing verfdoeës how krieëge, doe han ich ze ins flink oongerhens genoame. Ee paar woare zoeë erg verkammezeuëld, dat ze kómpleet nuj gezicht en kleijer gepienseld mooste kriege. Dat goof wal 'nne hoop werk, mar 't how zich waal geloeend. Zoeë kóste ze teminstig wer ansjtendig verzörgd en good geregeerd bij 't Kiendje Jezus óp bezeuk!

D'r krissjtaal van d'r Pieëtesj

Vier goonge óch wal ins ing inkel kieër óp aanger plaatsje noa 't krissjtelke kieke, zoeë wie in 't kloëster bij de zustere, woa ich ummer de mès moch déne in de kapel.

Nòg vreuger, wie ós gezin nog ee gans sjtuk klinger woar en vier doarum nog nit zoeë veuël 'Lebensraum' nuëdig howe, woare boave bij ós i g'n hoes ee paar kamere verhuurd an aanger lüj. Ieësj woar dat d'r Kopiek en doanoa d'r Joep en 't Greet van d'r Pieëtesj.

Ins óp ing kieër mochte v'r mit d'r Pieëtesj mit noa ziene pap, urges bij de Willeminasjtroat, um doa noa d'r krissjtaal te goa kieke. Dat meus wéús de mujte weëd zieë, how e ós lekker gemak.

En dat woar 't!

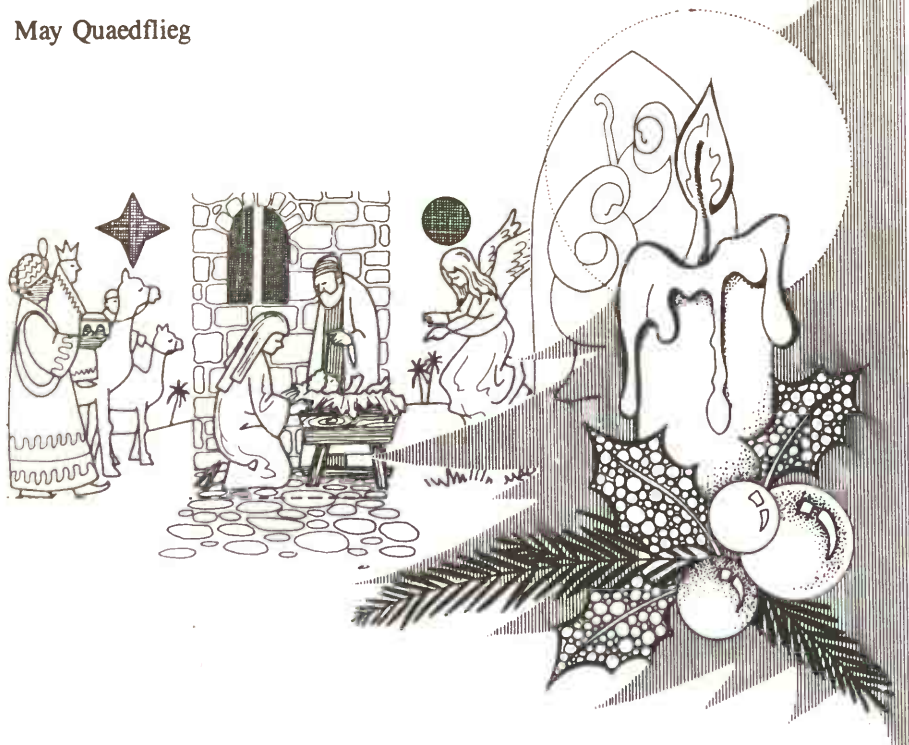
Mit eugsjkes óp sjtilkes hant v'r ós doa wurkelig aa sjtoa te vergape! Dat woar dich pas inne krissjtaal! Zoeë groeët, datte bow ing ganse kamer

besjloog! Rotse en berge mit inne sjerre-hieëmel drachter, beëksjkes va zilverpapier, weëgsjkes, hüskes, brugksjkes, vieverkes va sjpiegelkes, watervelkes en wat nit nog allenuij mieë?! Zoeë get sjuns howe v'r nog noeëts gezieë. V'r bleve sjtaune en woare geweun nit voet te sjloa!

Jiddeskieër wie ich - joare doanoa - heem d'r krissjtaal óp 'nt zette woar, sjpoeëket mich dat wer durch d'r kop. Wenste zoeë get ins kus make..! Nee, zónne groeëte sjtaal han zelf noeëts veëdig krieëge. Waal maket ich va rotspapier ettelige sjpelonke en grotte, woa de kribhillige oet koame lope, óp weg noa 't Kink; mit ee vieverke, ee brugksjke en get zankweëgsjkes, mar doa moos 't ever bij blieve. Zoeëveuël plaatsj howe v'r nit.

Joa, krissjtelkes hant bij mich ummer ee gans sjpeciaal pleëtsjke gehad. Noe nòg probeer ich jidderjoar wer get apaats d'r va te make. En nog ummer dink ich doabij trük an deë krissjtaal van d'r Pieëtesj...

May Quaedflieg

Johannes Hubertus Gerards, veldwachter in Ubach over Worms

ofwel de man die mij nieuwsgierig maakte en aanzette tot wat nu een uit de kluiten gewassen hobby is geworden.

Johannes Hubertus Gerards aanschouwde het levenslicht te Grubbenvorst op 18 maart 1849 als zoon van **Wilhelmus Gerards** (die als kleermaker en winkelier in stoffen zijn levensonderhoud verdiende) en **Anna Mechtildis van Soest**.

Na er zijn jeugd te hebben gesleten en er een tijdje als landbouwersknecht gewerkt te hebben, besloot hij als 18-jarige dit Noord Limburgse dorpje te verlaten om zijn geluk te gaan beproeven als militair in het verre West-Indië. Op 14 augustus 1867 stapte hij op de boot en na 15 lange jaren (waarvan 7 jaren als sergeant) zwaaide hij op 24 december 1882 met eervol paspoort af in de functie van onderofficier en onder het genot van een pensioen van 300 gulden.

Huwelijk...

Hij was inmiddels 33 jaar en het was al vaker in hem opgekomen, dat óók hij zich eens voor het leven zou moeten binden. En zo stapte hij ongeveer 10 maanden na zijn terugkeer op 14 november 1883 te Harderwijk in het huwelijksbootje met **Antje Jansen**.

Antje werd op 19 april 1866 geboren als dochter uit het arbeidersgezin van **Johannes Hendrikus Jansen** (karman) en **Heintje de Paauw**, woonachtig in de Grote Havenstraat te Harderwijk. Ze was toch wel iets jonger dan onze Johannes: 17 jaar...!

Hun huwelijk werd gezegend met 11 kinderen.

Hun eerste kind werd geboren op 2 augustus 1886 te Harderwijk en genoemd naar Antjes vader: **Johannes Hendrikus**. Deze huwde op 11 augustus 1911 te Ubach over Worms met de op 21 augustus 1893 in Rotterdam geboren kousenherstelster **Catharina Petronella Arnolda van Deutecom**.

Naar het zuiden

De tijden waren niet zo best en na veel wikken en wegen werd er besloten naar het zuiden te vertrekken, waar de economie, mede door de mijnen, een

stijgende tendens vertoonde. Na een uitgebreid afscheid werd aan de lange reis begonnen, het was tevens een goede gelegenheid om onderweg een bezoek te brengen aan zijn geboortedorp, om daar zijn vrouw en kind aan zijn familie voor te stellen en eens te kijken wat er in al die jaren in de streek, waar hij zijn jeugd doorbracht, allemaal veranderd was.

Denkelijk vestigden zij zich tussentijds voor korte tijd in Tegelen. Daar werd immers hun tweede zoon geboren op 28 juni 1888. Hij ontving de namen **Peter Willem Johannes Hubertus** en zou bijna 39 jaar later in het naburige Nieuwenhagen trouwen met **Catharina Tiggelbeck**.

Rond de jaarwisseling begaf Johannes Hubertus zich met zijn gezin naar Ubach over Worms om daar veldwachter te worden. In een later aanbevelingsschrijven van de burgemeester (16 september 1889) staat vermeld dat hij gehuwd was en twee kinderen had.

De overige kinderen

- 3 Hun eerste kind dat in Ubach over Worms werd geboren, was **Anna Maria**, die echter als 3-jarige peuter overleed.
* 17 februari 1890;
~ 18 februari 1890 te Waubach;
peetouders: Peter Joseph Helmonds en Anna Maria Hamers;
overleden op 25-04-1893 te Waubach
- 4 **Bartholomeus Hubertus**,
* 4 januari 1892;
~ 5 januari 1892 te Waubach;
peetouders: Bartholomeus Sijstermans en Theresia Offermans;
trouwde op 11 oktober 1912 te Ubach over Worms met *Theresia Simons*
- 5 **Johannes Hubertus Joseph Maria**,
* 15 november 1893;
~ 16 november 1893 te Waubach;
peetouders: Hubert Johan Heinen en Maria Elisabeth Kusters;
x(1) 19 februari 1917 te Breda met *Catharina Joanna van Emmerik*;
x(2) 29 juni 1926 te Ubach over Worms met *Marija Znidecic*;
ovl. 26-12-1950 te Maastricht
- 6 **Conrardus Dominicus Hendrikus Carolus**,
* 17 december 1895;
~ 17 december 1895 te Waubach;
peetouders: Conrardus Dominicus Hubertus Bloemen en Carolina Custers

- 7 **Maria Anna,**
 * 29 november 1897;
 ~ 30 november 1897 te Waubach;
 peetouders: Arnoldus Wolf en Maria Anna Kempen;
 x 9 oktober 1920 te Maastricht met *Guilhelmo Keren*

- 8 **Jan Leonardus Hubertus,**
 * 6 juni 1900;
 ~ 7 juni 1900 te Waubach;
 peetouders: Petrus Leonardus Hubertus Hodilius en Anna Velraeds;
 x 19 mei 1923 te Ubach over Worms met *Maria Catharina Bruins*;
 overl. 24 oktober 1924 te Eijgelshoven

- 9 **Maria Anna Theresia Josephina,**
 * 23 februari 1902;
 ~ 25 februari 1902 te Waubach;
 peetouders: Adrianus Jacobs en Anna Maria Josephina Theresia Burgmeier;
 x 21 november 1933 te Nieuwenhagen met *Leonard Burgmeier*

- 10 **Anna Clara,**
 * 22 december 1903;
 ~ 22 december te Waubach;
 peetouders: Johannes Bloemen en Anna Catharina Simons;
 x 9 november 1928 te Ubach over Worms met *Leonard Janssen*

- 11 **Hendrik Joseph,**
 * 10 maart 1903;
 ~ 10 maart 1903 te Waubach;
 peetouders: Henricus Joseph Dreessen en Guilhelmo Kleinen;
 x met *Erna Maria Bemelmans*

Zijn leven als veldwachter

Op 10 januari 1889 treedt hij officieel als gemeenteveldwachter in dienst, en op 15 januari 1889 pacht hij van pastoor Erens het huis nr. 19b te Waubach voor een prijs van f 50,00 per jaar. Hij is nu bijna 40 jaar en zijn salaris bedraagt f 280,00 per jaar. Omdat hij de enige politiemans in Waubach is, wordt hij van tijd tot tijd bijgestaan door de marechaussee van Heerlen.

Op 16 september 1889 neemt de burgemeester P.D. Dortants 'in het belang der politie de eerbiedige vrijheid' hem bij de Commissaris des Konings voor te dragen als kandidaat voor 'onbesoldigd Rijksveldwachter'.

Hij beargumenteert het geheel o.a. met het feit dat de voorgenomde J.H. Gerards gezet en goed gezond is, goed kan lezen en schrijven, goed kan verbaliseren, een goed gedrag heeft en bekwaam geacht wordt voor de betrekking waarvoor hij wordt voorgedragen.

Op 28 september 1889 verzoekt de Commissaris des Konings aan de Procureur Generaal, directeur van de politie te 's Bosch, *'hem zijn gevoelen omtrent eenen aanstelling van een onbezoldigd Rijksveldwachter te Ubach over Worms te willen mededelen'*.

Op 4-10-1889 wordt vanuit Maastricht geantwoord op de het schrijven van 16-09-1889:

... Johannes Hubertus Gerards niet te commissioneren als onbezoldigd Rijksveldwachter, daar hij tweemaal veroordeeld was geweest, en wel bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 7 juli 1871 tot 6 maanden detentie wegens insubordinatie en bij vonnis van de Rechtbank te Zwolle d.d. 31 augustus 1886 wegens mishandeling tot f 12,00 boete of 7 dagen gevangenis.

Bovendien heeft hij onlangs zulk een onnauwkeurig ambtseedig verbaal opgemaakt '= G.J.Nievelstein cs', hetwelk hij terberechtzitting zodanig heeft moeten wijzigen, dat allen vrijgesproken zijn.

Ook op dien grond meen ik dat den Heer Procureur Generaal te s' Bosch hem eene commissie als onbezoldigd rijksveldwachter nog niet toevertrouwd kan worden.

Voor het overige refereer ik mij aan mijn bovenaangehaald schrijven en adviseer om de gevraagde commissie als onbezoldigd rijksveldwachter niet te verlenen.

De Officier van Justitie, A.B.M. Hanlo

Hij blijft gewoon veldwachter te Ubach over Worms en zijn salaris in 1902 is f 300,00.

In 1903 komen er echter ook klachten over zijn optreden in Ubach over Worms, dit blijkt een schrijven van de Commissaris der Koningin aan de burgemeester van UoW;

...e.a. gesignaleerd dat de veldwachter enkele malen als oproeper bij openbare verkopen heeft gefungeerd. Ik verzoek u dien politiedienaar op te merken dat hij, zonder de dezer zijdsche bij art. 4 zijner instructie vereischte vergunning, die nevenbediening niet meer mag uitoefenen. Wil hij in 't vervolg er mee voortgaan, dan behoort hij zich nu bij adres tot

Kwartierstaat van Johannes Hubertus Gerards

Koenrard Geraerds x Petronella Peters	Wilhelmus Peters x Wilhelmina Driessen	Leonard van Soest x Joanna Martens	Henricus Janssen x Joanna Diebels
Joannes Wilhelmus Gerarts	Joanna Peters	Joannes van Soest	Johanna Janssen
x Horst 01-05-1820		x Broekhuizen 28-12-1809	
Wilhelmus Gerards Kleermaker/ winkelier * 1820 Horst + 1857 Grubbenvorst		Anna Mechtildis van Soest * 1822 Broekhuizen + 1850 Grubbenvorst	
x Broekhuizen 19-06-1847			
Johannes Hubertus GERARDS Militair / Veldwachter 1849 - 1907 gehuwd met Antje Jansen te Harderwijk			

mij te wenden, welk adres ik met uw advies alsdan te- gemoetzie. Ver- klaart hij er van af te zien, dan zal ik gaarne uwe mededeling daarom- trent ontvangen.

De Commissaris der Koningin

Op grond hiervan wordt hem van gemeentewegen aangeraden ontslag te nemen, hetwelk hem wordt verleend per 1 oktober 1903, hij mag echter blijven fungeren als onbezoldigd veldwachter, maar dit is ook slechts van korte duur.

Op 26 oktober wordt hij uit deze functie eveneens ontheven.

De heer Lambert Defesche volgt hem op.

Na enkele jaren in een toch niet al te goede tijd overlijdt de dan 58-jarige Johannes Hubertus Gerards op 1 augustus 1907 te Waubach.

Zijn weduwe hertrouwt daarna met *Jan Willem Dautzenberg* en overlijdt te Waubach in haar huis - Marktstraat 8 (hoek Kerkberg) - op 7-01-1955.

Egbert Willemsen.

Opsporen Limburgse voorouders vergt speciale aanpak

Limburg kan men niet los zien van de geschiedenis van dit ge- west, die een heel andere is dan de Hollandse. Aan die geschiede- nis en vooral aan de opdeling van het Limburgse land onder vele vreemde heerschappijen wijdt De La Haye een belangrijk hoofdstuk. De vele kaartjes ma- ken de lezer wegwijst in de histo- rie van het verbrokkelde land.

Het heeft alles te maken met de historisch uitzonderlijke positie van Limburg. Genealogie in

'Limburgse voorouders' kan voor 45 gulden besteld worden bij de stichting Limburgs Genea- logisch Archief, Spaanse Singel 12, 6191 GK in Neerbeek, ☎046-373876.

D'r Roeë Thies i g'n Sjtroat

Woraf zij gesteld, dat het onderstaande verhaal werd geschreven aan de hand van processtukken'. Ondanks het feit dat het zich in Nieuwenhagen afspeelde en ik me terdege realiseer, dat de erin voorkomende dialogen ongetwijfeld in het 'Nuijener plat' gevoerd werden, heb ik mij dienaangaande - de 'waarheid' (?) getrouw - toch gehouden aan de letterlijke (verhollandste) teksten in de officiële stukken. Alle citaten hieruit zijn cursief weergegeven.

Het is 24 Juni 1735, de feestdag van *St. Jan Baptist* ofwel Johannes de Doper. In de gelagkamer in het voorhuis van herbergier Mees Keijbets op *den Heerwegh*² besluiten vier Nieuwenhaagse naburen gezamenlijk een partijtje '*Bellebruiten*' te gaan spelen. Door het 'draaien' van de kaarten worden twee koppels samengesteld: degenen die klaveren- en schoppenboer krijgen, vormen een paar, terwijl twee rode boeren de tegenpartij aanwijzen. Aldus spelen deze middag Reijner Trijbels en Jan Pelsers samen tegen het tweetal Simon Pelsers en Thies Nelis.

Tijdens de spelpauzes schuiven er regelmatig wat muntstukken over de ruwhouten tafel, overwegend Akener *Bouschen*. Het gaat Simon en Thies niet voor de wind. Thies, de Rooie, staat bekend als een slecht verliezer en begint weldra te morren en te foeteren en zijn kaartgenoten uit te maken voor alles en nog wat. Zo gaat dat wel vaker met *d'r Roeë Thies*, zoals hij allerwege in den dorpe genoemd wordt.

Had hij deze bijnaam alleen maar te danken aan zijn rossige uiterlijk of ook misschien aan het bloed, dat er aan zijn handen kleefde? Want Thies Nelis was bepaald geen pacifistisch watje. Hij had een opvliegende aard, die hij van tijd tot tijd bepaald niet onder stoelen of banken stak.

D'r Roeë Thies en de Sjtiena

Ze kenden hem allemaal. Hij woonde *i g'n Sjtroat*, de Dorpstraat, in een van de huisjes tegenover de tegenwoordige straat Op de Winkel. In de herfst van 1714, toen hij trouwde met de toen al 33-jarige Christina (*Sjtiena*) Hanssen³, was hij daar gaan inwonen in het oudershuis Hanssen-Moors⁴. Tijdens de ruim twintig jaar - afgezien van enige jaren verblijf elders - die hij daar nu gesetteld was, hadden ze dat geweten ook! Je kon het maar beter niet met hem aan de stok krijgen. Hij was snel met zijn mes.

Immers nog maar nauwelijks tweeëneenhalf jaar in Nieuwenhagen, in de voormiddag van 31 maart 1717, had hij nota bene een vrouw met zijn mes bewerkt: Trina, de echtgenote van Thies Coenen, de waard van '*De Swaen*',

* De bebouwing van de Dorpstraat en de bovenste Hereweg volgens de situatie rond 1835.
De zwarte pijl wijst op het huis van d'r Roeë Thies en zijn vrouw Sjtiena Hanssen.

een herberg boven op de Hereweg *i g'nne Backerd*⁵. In de wei achter de herberg had hij haar dreigend met het vlijmscherpe metaal de mouw opengehaald en in een wild gevecht de ijlings toegesnelde waard met een tinnen bierkan op zijn hoofd gebeukt. Ene Jan Vlecken had de kemphanen moeten scheiden om erger te voorkomen. Men had er aangifte van gedaan, waarbij liefst negen getuigen hun woordje gedaan hadden⁶.

Na dit geruchtmakende voorval was hij voor 'n jaar of zes van het dorps-toneel verdwenen (verbannen?)⁷, maar in de loop van 1723 was hij weer teruggekeerd, om zijn intrek te nemen naast zijn zwager Jan Ploum, die eveneens een gedeelte van de schoonouderlijke behuizing bewoonde.

De hele familie Hanssen woonde er zogezegd op een kluitje bij elkaar: Stiena met Thies, Maria (getrouwd met Jan Ploum) en hun twee ongehuwde zussen Els en Trina; de laatste met haar buitenechtelijk zoontje, dat naar zijn vader de naam Keijbets droeg.

Familieverhoudingen

Nee, Thies was geen gemakkelijke. Stiena trouwens evenmin; in april 1726 moest ook zij namelijk gerechtelijk tot de orde geroepen worden. Haar oudste zus Trina was op zekere dag 'op bezoek' gekomen om wat bestaande meningsverschillen over het gebruik van een perceeltje bos '*in der minne af te doen*'. Deze poging tot minnelijke schikking was echter op een falikante mislukking uitgedraaid en geëscaleerd in een knallende ruzie, waarbij overigens ook zwager Jan Ploum - die door Trina tussen de bedrijven door ook nog eens uitgemaakt was voor een '*schelm*' en een '*dief*' - te hulp geschoten was en zijn schoonzus niet al te zachtzinnig met een mestgaffel tegen haar benen gehamerd had. Hierna was Stiena haar andermaal te lijf gegaan, had haar muts van haar hoofd getrokken, in de mestpoel geworpen, en daarna zuslief '*ter aerden needergeworpen, seer jammerlijk door-geslaegen ende seffens eene wonde in den arm gebeeten, soodanigh dat het dapper bloeijde*'. Aldus de prozaïsche, weinig aan verbeelding overlatende bewoordingen in het proces-verbaal⁸.

Allesbehalve verheffend taferelen derhalve, daar *i g'n Sjtroat*.

Anderhalf jaar later, op 5 oktober 1727, was het weer eens prijs geweest, toen Thies nogal spectaculair op de vuist gegaan was met zijn zwager Jan Ploum. Van harmonieuze familiebanden kon dus weinig sprake zijn. Hun ongehuwde schoonzus Els had aangifte gedaan van de '*slagereij*', maar door een vreemde speling van het lot was daarna bovendien de oude Willem Ploum, de vader van Jan, door veldbode Hendrik Latten gearresteerd en opgesloten⁹. It's all in the family...

Uit de hand gelopen...

En ook nu, aan de kaarttafel in de herberg van Keijbets, ontpopt Thies zich traditioneel weer als de bekende dwarsligger. Zeker nu hij aan de verliezende hand is. Maar stilaan begint het tij te keren.

Als Reijner Trijbels¹⁰ - ook al geen lieverdje...¹¹ - opstaat om even *'buiten den voorhuijse sijn water af te slaen'*, doet hij dat uitgerekend op het moment dat hij aan de beurt is om *'de caert te geeven'*. Om behalve het water van Reijner ook het spel niet nodeloos lang op te houden, wordt de kaart gedeeld door Jan Pelser, zijn 'maat'. Jan blijkt ditmaal echter geen gelukkige hand te hebben, want Simon Pelser krijgt tot zijn niet geringe voldoening een *'cinq, wensch ofte lanterlue'* toegedeeld, waarmee dit 'potje', zonder dat er nog gespeeld hoeft te worden, al in zijn voordeel beslist is!

Even later keert Reijnder terug van het *'lossen van sijn waeter'*. Nadat men hem van de *'cinq'* van zijn tegenstrevers op de hoogte gesteld heeft, weigert hij echter pertinent de winnende partij uit te betalen.

- *"Niemand is capabel om de caerte in mijn plaetse ofte bij mijn absentie te geeven"*, zo oordeelt hij wrevelig.

Er ontstaat een vinnige woordenwisseling met felle meningsverschillen over en weer, die echter na enige tijd weer bijgelegd worden.

Met het kaarten is het evenwel gedaan. Niemand heeft nog zin om het spel weer te hervatten. De rust in de gelagkamer lijkt enigszins weergekeerd.

Maar niet voor lang. Want even later schiet onze Thies plotseling opnieuw *'den druijm in sijn hoofd'*. Furieus begint hij tegen Reijner Trijbels uit te vallen met *'seer vuijlaerdige'* en beledigende scheldwoorden.

- *"Gij moordenaar! Gij bent eenen schelm, die tot Heerlen uijtgeroeijt ende verbannen is!!"*, schreeuwt hij luid. En alsof dit nog niet genoeg is, schept hij er ook nog een *'brittaleuse aenmaeninge van 14 Schellingen'* bovenop, die Reijner hem wegens huishuur nog verschuldigd zou zijn.

Reijner, witheet, brult hem toe:

- *"Gij Hondsvot! Houdt Uwen mond of ick stoot Uw met deesen stock op de ribben!"*

Thies aarzelt geen moment; voordat Reijner zijn dreiging in daden heeft kunnen omzetten, krijgt hij een geweldige dreun van Thies' stok op zijn hoofd! Het bloed loopt weldra in straaltjes langs zijn gezicht. De beide mannen vliegen als kemphanen op elkaar af, elkaar letterlijk en figuurlijk in de lange haren zittend, en rollen zwaar op elkaar inbeukend over de grond. Met moeite worden ze door de waard uit elkaar gehaald en weer enigszins gekalmeerd.

Na een geslaagde verzoeningspoging besluiten ze het tenslotte weer bij te

leggen en er samen een pint op te drinken.

Nauwelijks hebben ze de kan geheven, of met een ruk vliegt de deur open. In de opening staat Elske, de nog jonge vrouw van Reijner¹². Een der gasten was haar inmiddels snel gaan inlichten over de vechtpartij en met grote beslistheid commandeert ze haar man onmiddellijk met haar mee naar huis te gaan. Intussen is ook Stiena, de eega van Thies, gearriveerd - eveneens op de hoogte gebracht - en begint spontaan zonder verder op- of om te zien onbedaarlijk tegen Reijner uit te varen:

- *"Gij schelm! Waerom slaedt gij mijnen man?! Gij Moorder, verbannen dief!!"*

Reijner wordt zo woedend, dat hij fors uithaalt en Stiena vol in haar gezicht treft. De vrouw tuimelt achterover en belandt ruggelings in het brandende open haardvuur. En Rooie Thies, *'met toorne, gramschappe ende vraackgiergheijdt bevangen'*, heft subiet zijn stok opnieuw om ditmaal Reijner eens werkelijk mores te leren! Maar, met *'vehemente'* kracht raakt hij slechts het *'mantelbord'* van de schoorsteen, waarin *'eene groote blutze'* achterblijft. Reijner hervindt snel zijn positieven, grijpt zijn aanvaller bij zijn lange rossige haren en even later rollebollen de twee vechtersbazen opnieuw over het zand op de plankenvloer. En opnieuw... moet Mees Keijbets de klus weer klaren. Met de grootst mogelijke moeite lukt het hem Reijner en Roeë Thies andermaal te *'separeeren'*.

Dan trekt Thijs met een snelle beweging zijn mes! Als een wildeman begint hij onder oermenselijk geschreeuw met het blinkende staal om zich heen te maaïen. De herberggasten slaan in allerijl op de vlucht; zelfs de waard oordeelt het raadzamer zijn toevlucht te zoeken in de kelder.

Slechts de twee mannen blijven in de gelagkamer achter, met hun vrouwen; Thies op jacht naar Reijner, dwars door en over het inmiddels in complete wanorde geraakte meubilair.

Elske schreeuwt! Ze bidt en smeekt de volledig buiten zijn zinnen geraakte Thies *'om de liefde van Godt'* haar man niet te verwonden. Thies gaat echter zo *'Godt-vergeeten'* te keer, dat de waard vanuit het keldergat in alle paniek zo hard hij kan om hulp begin te roepen.

Kort daarna rent Thies de gelagkamer uit, de straat op.

Een gruwelijke ontknoping

Als even later enige naburen poolshoogte komen nemen, treffen ze in het *'voorhuijs'* Elske aan, liggend op de grond, badend in haar bloed; haar buik opgehaald *'van het been Ision tot booven aen het Diaphragma, soodanigh dat de Darmen buijten haeren Lijve zijn hangende'*.

Dat kan niemand anders gedaan hebben dan d'r Roeë Thies! Er is echter geen spoor meer van hem te bekennen.

Elske leeft nog.

Ze is nog voldoende bij kennis om de geschrokken binnenkomers moeizaam ervan te overtuigen dat niemand anders dan Thies de dader was. Men legt haar op een ladder en even later wordt ze in een droeve stoet, omzwermd door nieuwsgierige kinderen, naar het huis van haar moeder in de onderste Dorpstraat gedragen. Daar levert ze haar laatste gevecht, een uiterst pijnvolle, ongelijke strijd tegen de naderende dood, twee lange dagen lang. Uitzichtsloos.

Op de 26ste juni bezwijkt ze definitief aan haar zware verwondingen. Die dag om drie uur in de middag verschijnen hoog te paard uit Heerlen de schepenen Carel Lamberts en Peter Caspar Dautzenbergh in gezelschap van de chirurgijn Hubert Rhoobroeck om de officiële visitatie te verrichten van *'het doode lichaam van Elsen Ghiekens, huisvrouw van Reijnder Tribels'*, en stellen haar overlijden vast als gevolg van het snode gewelddadige optreden van *den Rooden Thijs*.

Bij verstek veroordeeld

Thies blijft voortvluchtig. Stiena ook. Hun huis blijft leeg achter. Bijna een jaar later, op 14 mei 1736, worden Jan en Simon Pelsers, Mees Keijbets en Catharina Frijns, *'vroedtvrouwe op Nieuwenhaege'*, alsnog opgeroepen voor een getuigenverhoor.

In zijn *'Clachte ende Conclusie'* windt de aanklager, S.E.Veugen, er geen doekjes om: *den Rooijen Thijs heeft 'eenen moedtwilligen moordt begaen, met alle opseth ende voorbedachtsaemheijdt'*, hetgeen *'andere tot een exempel op het rigoureuste behoort gestraft te worden'*. Hij eist de dader - voor het geval hij ooit nog eens in de handen der justitie zou vallen - *'gebrogt te worden ter plaetse daer men gewoon is criminele executien te doen ende aldaer door den scherprechter metten swaerde gestraft te worden datter doot na volgt off in eene andere swaerdere ende pijnlijckere dootstraffe'*. Tenslotte stelt hij om eveneens alle goederen van de voortvluchtige te confisceren en verbeurd te verklaren. Deze eis wordt door het schepencollege overgenomen.

Pas jaren later, als hij nog steeds niet opgedoken is, wordt op maandag 30 april 1742 uiteindelijk zijn have en goed openbaar verkocht. De affiches of *'brieven proclamatoriael'* zijn zoals gebruikelijk tot driemaal toe door gerechtsbode Roelof Berens op de kerkdeuren van Heerlen, Voerendaal en

Welten 'behoorlijk geaffigeert'. Ze vermelden als zijn bezittingen: 'een vervallen huijs met eenige roeden misthoff, groot aen maete omtrent vier cleen roeden, reijgenoot ter eenre en met een hooft Peeter Hanssen, ter andere Joannes Buterweck; item eenen coolhoff, reijgenoot eene lange sijde Jan Ploum, ter andere en met een hooft de weduwe Peeter Keijbets; item noch eene wijde geleegeen bij voors. coolhoff, reijgenoot eene lange sijde Lins Jongen, de andere Jan Ploum, een hooft den voetpadt loopende van Jan Keijbets naer Strijthaegen; item alnoch een huijs, reijgenoot eene lange sijde en een voorhooft Jan Ploum; item een stuck landts geleegeen in de Heerle Heijde, groot omtrent een boender'...

Hiermee eindigt ook in kadastraal opzicht voorgoed de aanwezigheid van d'r *Roeë Thies* en zijn vrouw *Stiena Hanssen* in het Nieuwenhaagse.

Ze vertrokken met de noorderzon, vol angst en schaamte.

Waarheen? Dat is niet bekend. Evenmin waar ze overleden.

Noten

- 1 SAH, Schepenbank (001), Criminele stukken, inv. no. 1010. Dit dossier bevat alle gegevens, waaruit dit verhaal werd samengesteld.
- 2 De herberg van Mees (of Bartholomeus) Keijbets was gelegen in de voormalige huizengroep schuin tegenover de Delleweg.
- 3 SAH, klapper op het kerkregister der Pancratiusparochie: *Matthias Neelis* (Nelis), tr. (als Matthias N.N.) Heerlen 7-10-1714 met *Christina Hanssen*, ged. Heerlen 27-3-1681, dr. v. Joannes en Catharina Moors.

Uit dit huwelijk, gedoopt te Heerlen:

- 1 Petrus, ged. 18-7-1715 (get. Nicolaus Moors, Maria Haenraets)
 - 2 Agnes Catharina, ged. 10-3-1717 (get. Agnes Catharina Conemans), tr. Petrus Hanssen
 - 3 Maria, ged. 22-1-1724 (get. Jacobus Hanssen, Maria Neelis)
 - 4 Anna Maria, ged. 12-7-1727 (get. Joannes Janssen, Leonardus Janssen, Maria Lemmens).
 - 4 SAH, klapper op het kerkregister der Pancratiusparochie: Joannes Hanssen, tr. Heerlen 15-1-1673 met Catharina Moors.
- Uit dit huwelijk werden de volgende kinderen gedoopt te Heerlen:
- 1 Catharina, ged. 19-2-1673 (get. Maria Flecken)
 - 2 Joannes, ged. 6-1-1675 (get. Catarina Dautzenberg, Catarina Werden)
 - 3 Elisabeth, ged. 20-9-1676 (get. Petrus Peullers, Alejdis Latten e.v. Tilman Moors)
 - 4 Christina, 27-3-1681 (Maria Maessen), tr. met *Matthias Neelis*
 - 5 Maria, ged. 11-2-1685 (get. Elisabeth Moors), tr. met *Joannes Ploum*
 - 6 Joannes, ged. 29-3-1687 (get. Maria Smeets).
 - 5 'De Backerd' (Baggerd), bestaande uit enkele aan elkaar gebouwde woningen, was gelegen links naast de tegenwoordige ingang van huize *Op de Bies*. Hier was lange jaren een herberg

- gehuisvest, die in een stuk uit 1729 voor het eerst 'De Swaen' genoemd werd. De oudst bekende waard hiervan was in 1679 (SAH, Criminele stukken, no. 649) Teunis Coenen, gehuwd met Gertrud Dautzenberg. Diens zoon Matthijs, gehuwd met Catharina Schreurs, volgde hem op. Na diens dood hetrouwde zijn weduw met Aret van den Hoff (Hooft, Hove), die in 1755 in een proces verwikkeld raakte (SAH, Civiele stukken no. 3661).
- 6 SAH, Notarieel archief, fiche 35, folio 35 e.v. d.d. 31-3-1717.
- 7 Zie 6. Het is niet bekend of deze aangifte tot een proces leidde. Er bevinden zich althans geen gegevens hierover in de Criminele stukken van de schepbank Heerlen. Opvallend is echter, dat er tussen 1717 en 1724 geen kinderen van Thijs en Christina in Heerlen werden gedoopt, hetgeen kan wijzen op een tijdelijke afwezigheid.
- 8 SAH, Schepbank (001), Criminele stukken, inv. no. 974.
- 9 SAH, Notarieel archief, inv. no. 46, fiche 44, folio 1 en 6 d.d. 7-10 en 18-10-1727.
- 10 *Reijnerus Trijbels* werd op 3-2-1694 te Heerlen gedoopt (get. Reijnerus Haenraets en Gertrudis Spierts) als zoon van Joris (Gregorius) Tribels en Gertrudis Haenraets. Op 30-6-1717 trouwde hij te Heerlen met Maria Moors. Ze kregen zes kinderen. Na het overlijden van Maria hertrouwde hij in januari 1734 met *Elisabeth Gielkens*.
- 11 Uit het verdere verloop van dit verhaal blijkt ook Reijner Tribels het nodige op zijn kerfstok te hebben. Ik ben dit evenwel niet tegengekomen in de Criminele stukken. De persoonsnamenklapper op de Criminele rol (SAH) vermeldt evenwel vaker zijn naam, o.a. op 4-9-1725, op 9-2-1726 (in samenhang met Jan Ploum en diens vrouw), op 20-9-1728 (i.s.m. mevrouw Van Holthuijsen) en op 25-2-1734 (i.s.m. Cornelis Rots), hetgeen kan wijzen op een zekere turbulentie rond zijn persoon.
- 12 Reiner overleed te Nieuwenhagen op 23-9-1756.
- Elske meisjesnaam luidde Gielkens*. Op 30-jarige leeftijd trouwde ze met de 10 jaar oudere weduwnaar *Reinerus Trijbels*. Ze was een dochter van Hendrik Gielkens en Catharina Pelsers. Het 'trouwboekje' van haar ouderlijk gezin ziet er als volgt uit:
- * Henricus Gielkens (Geelkens, Geilekens), landbouwer en handelaar in de Dorpstraat, overl. te Nieuwenhagen (begraven te Heerlen) 5-2-1734, tr. vóór 1689 met Catharina Pelsers, overl. te Nieuwenhagen (begr. Heerlen) 3-12-1738, dochter van Helgerus Pelsers. Kinderen uit dit huwelijk, de meesten gedoopt te Heerlen:
- 1 Gertrudis, ged. 7-4-1689 (get. Joannes Moors, Maria van Noppen), tr. Peter Tribels
- 2 Maria, in 1734 nog ongehuwd
- 3 Catharina, tr. met Dionysius Cloot
- 4 N.N., ged. 18-3-1698 (get. Nicolaus Kemerlinck, Elisabeth van den Hoff)
- 5 Helgerus, ged. 11-1-1700 (get. Daniël Coenen, Maria Jonghen) tr. Catharina Hanssen
- 6 *Elisabeth*, ged. 19-8-1703 (get. Henricus Schepers, Joannes Pelsers, Elisabeth Laten), tr. met *Reijner Trijbels*
- 7 Ida, ged. 22-3-1707 (get. Zander van den Hoff, Ida Janssen), in 1734 nog ongehuwd. De aanvullende gegevens zijn afkomstig uit: RAL, Gichtregister schepbank Heerlen, deel 9, fol. 118 d.d. 19-6-1734.

May Quaeflieg.

Sinterkloas en Krismes vreuger beij ós heem

In d'r december, went 't óp Sinterkloas en Krismes aa geet, dink ich döks trük a vreuger beij ós heem; wie ich nog ee jungsjke woar van ee joar of acht-nuëge. Dat woar aavangs de dattiger joare. Veuël lüj zote oane werk en óp mennige plaatsj woar ermood troef.

Ich kan mich nog gód herinnere: d'r pap wirket ónge i g'n koel, veer sjiechte in de weëk. Heë woar inne van de gelukkige die teminste nog werk houwe..! De koel-lüj kroge gidderweëk inne vuursjoes óp d'r loeën en ins in d'r mond woeëd aafgereëkend mit d'r oetgank. D'r pap kroog gidder weëk 17-göle-50 vuursjoes, en mit d'r oetgank kroog-e 12-göle-50, umdat da d'r huur van 't hoes, de irpel, de koale en 't hoot betaald moeëte weëde. En doa moeët de mam 't mar mit zieë te redde...

't Samstigs moeët ich ummer de waar goa hoale beij 't Simons Nel in de Grunsjtroat. D'r pap kroog gidder weëk een peksjke Douwe Egberts piepe-toebak van ee dubbeltje en ee paksjke kling sigeërkes va zieëvetien en inne haove cent. Vuur de mam goof 't evver noeëts ins get extraas. Umdat 't Nel mich gidder weëk een tütje anies-klumkes vuur nieks mitgoof, boffete vier, mie broor en ich.

En tòch woar 't vuur ós kinger mit Sinterkloas en Krismes giddesjoar fès. Wie ze 't beijenee sjrabbet weet ich nit; mar van dat bietje wat d'r pap verdenet, sjparet de mam mit cente, knepkes en dubbeltjes zoeëveuel beijenee, dat vier mit Sinterkloas en Krismes nieks te kót koame. D'r decembermond woar vuur ós kinder d'r sjunste mond van 't ganse joar. In de nach va Sinterkloas doge v'r gee oog tow. De ganse nach loge vier mar te loestere of vier nieks verdachs hoeëte. Vier básjtete van d'r angs! Wie döks dat v'r de mam nit wakker gemak hant um te vroage of d'r Sinterkloas nog nit doa geweës woar, dat weet ich nit mieë. Ich weet waal, dat zoeë teëge ing oer of vief de mam 't wal genóg vóng en mar ópsjtóng. Gans sjtil góng v'r da de trap aaf, hinger de mam aa, wie twieë richtige floep-sjietere. Mar da: wat in vruijd! D'r dusj vol mit eppel, appelsiene, nuët, printe-mèn en spjieëlgood. Da vool d'r angs in íng kieër van ós aaf, en woeëd vuur d'r Sinterkloas en d'r Zjwatte Piet een liedje gezóng um ze te bedanke dat ze ós zoeëveuel gebrach houwe. Wóste vier doe veuël...?!

Gód tweeë weëke doanoa koam de Krismes.

Krismes woar in deë tied gans angesj es wie hūj. Gesjenke woare nit d'r beij; doa woar óch gee geld vuër. Gesjenke, die brach d'r Sinterkloas, en deë brach die vuur nieks..!

Mit Krismes drieënet egelich alles um 't kink, dat i Betlehem in 'nne kouwe sjtaal geboare woar.

Ee paar daag vúúr de Krismes góng de mam ummer noa Kirkroa. En ich moch mit. Vier woeënete óp de Heuëf, beij d'r watertoeëre. 't Varet wal ing bus noa Kirkroa, mar die kosses vuur de mam ee dubbeltje en vuur mich vief cent. Dat woar hin en trük drissig cent!

De mam how zich oetgereëkend, datste vuur dát geld óch tweeë duëskes krisboomkeëtskes kós gèle; doarum da mar te voot, angerhaof sjtónð hín en óch wer angerhaof sjtónð trük..!

I Kirkroa in die groeëte winkele woar alles ee paar cent billiger. En went vier da wer noa heem góng, da houwe v'r nit alling de keëtskes, mar óch soeker-ringsjkes en sjókkelaat-ringsjkes beij ós um heem in d'r boom te haange. En deë boom, deë woeëd óch i Kirkroa gegole; die woare doa ee kwartje billiger wie beij ós i g'n dörp.

Went vier heem koame, da houw de mam de ganse veut kapot en vòl bloare; de hoaze die ze a g'n veut houw, die woare ja zoeë döks gesjtóp, 't woar zoeë-gezag d'r inne sjtóp óp d'r angere; en wenste doa-óp zoeë sjtuk moeëts lope...

Daags vuur de Krismes woeëd in de gow kamer d'r boom ópgezat. D'r pap bemujjet zich doa nit mit; deë zat d'r boom alling mar vas in d'r sjtender, en da woar 't vuur dèm sjloes.

Nee, d'r krisboom, dat woar get vuur de mam. En vier mochte mithelpe de bøl oet de doeëze te pakke. Vier houwe nit veuël; mar toch houwe v'r sjun krisbøl en óch inne sjpits! Deë houwe vier van de oma gekrieëge, en doarum woar de mam ummer erg verzichtig d'r mit.

Ieësj woeëd d'r sjpits óp d'r boom gezat. En da koame de bøl, de soeker- en de sjókkelaat-ringsjkes, en 't letste woeëte de pletskes (mit ingelkes dróp) in d'r boom gehaange.

De sjale van de dikke nuët, die vier mit Sinterkloas houwe krieëge, die houw d'r pap wer sjun an-ee geplek, good en zilver geverfd, en ee luske va zjwat nieë-gare draa gemak. Uëveraál, woa nog get plaatsj woar, woeëte die geverfde nuët d'r tussje gehaange. En went d'r boom zoeë gans geseerd

woar, da koame es allerletste de keëtskes dri.

Onger d'r boom woeëte in 'nne krink zoeng twintig appelsiene gelag.

En midde in deë krink koam ee klee Jezuskiendje de ligke. Mieë figoere houwe vier nit.

D'r pap woar in de tussjetied i g'n kuëke vla en towsjleëgsjkes an't bakke in de forneus. Dat góng 'm ummer gód aaf; va zie vak woar heë joa egelich óch bekker. Went nog get va sjpies uëver woar, da mochte v'r ummer d'r keëtel oetsjlókke. Mar doanoa heesjet 't flot noa bed. Um veer oer woar 't wer ópsjtoa gebloaze, umdat vier da noa de Nachmès góng i Waobig of in 't Lauradörp.

Wat zaan ich?! Nachmès?! Nee, dreij messe hinger-ee! En vúúr dat die oet woare, waor 't óngeveer zieëve oer! Da zoge vier greun van d'r hóng; in díe tied heesjet 't nuchter blieve! Nit wie húj!

Heem gekoame maket d'r pap 't vuur aa in de gów kamer, en de mam maket d'r dusj veëdig. Da goof 't lekker eges-gebakke bruëdjes mit vanaal d'r beij. De keëtskes in d'r boom woeëte aa-gemak. Ozze daag kós da al nit mieë kapot! En smiddigs kroge vier rinkvleesj-soep mit vermesjel, en noa 't eëte boeding mit boedingsaus.

D'r pap góng da ee sjtundje eungere in inne gemakkelijke sjtool, en vier góng da mit de mam noa Waobig of noa Egelze i g'n kirk d'r krissjtaal kieke.

Went v'r heemkoame, da how d'r pap de kaffe-dusj veëdig. Milkswegk, bruëdjes, vla en appel-tówsjleëgsjkes. Vier houwe wurkelig d'r ganse daag fès; dat woar joa óch allenuj get was te nit döks kroogs!

's Oaves woeëte krisliedjes gezóng. D'r-tussje-dórch kroge v'r al-ins get te sjnútse en sjellet d'r pap ing appelsien vuur ós. Dat doog-e ummer gans verzichtig; van de sjale maket heë sjterre. Doe woeëte ieësj óp d'r ópzats van de forneus gedruëgd en koame doanoa, mit de oranje kluër noa boave, ónger d'r krisboom te ligke.

Teëge ing oer of ach vole va mujigheed gidderinne de oge tów en góng v'r noa bed.

D'r twieëde Krisdaag woar zoeë-wie-zoeë vuur ós ummer inne fèsdaag. Da góng vier smiddigs mit d'r pap noa Egelze. Doa woar óp de koel vuur de kinger ummer ee groeët krisfès, mit inne boom va zieëker zes meter hoeëg!

Vier keke ós de oge oet; zoene boom houwe vier nog noeëts gezieë!

En vuurdatt vier wer noa heem góng, kroog gidder kink nog ing groeëte tuut

vòl sjnùts en inne groeëte printemaan.

En of 't da wink, sjneij of gáár gee weer woar, dat maket ós allenuj nieks oet. Went vier óp heem aa sjtatsete, da woare v'r de gelukkigste kinger van de ganse welt!

Sinterkloas en Krismes woare vuur ós wer de sjunste daag geweë van t' ganse joar..!

W.G. Packbiers,
St-Berb 1994.

't Bumke-lope park

Teks óp de wies va "Een meisje van zestien",
van B. de Groot / C. Aznavour.

Ze woeëne in ing villawiek,
ze zint allenui sjtinkend riek.

Onger 't kate koam 't idee:

"Zeg wat doen we daar nu mee?

Er is nog steeds een stukje groen,
daar moeten wij nog iets aan doen!"

Op deë daag woeëd doe besjlis,
dat doa woa Sjtriethage nog is,
400 hoezer koame sjtoa.
Protès woeëd doomit aafgedoa.

Sjtriethagerbusj, wit die water, dieng rus,
ich zün dich vuur 't lets;
doe gees ónger 't mets.

't Is dat me e pretpark nuëdig hat,
vuur 'ontspanning' numt me dat.
Van e sjwumbad is óch kaal,
en ing bowlingbaan nog waal;
de koresjuur mó't wieke vuur
inne sjtaal vuur fietsverhuur.

En óp deë daag woeëd doe besjlis,
dat dat 'recreatie' is;
doe kins d'r hin mit peëd en fiets:
"dat brengt me nog wat op zoiets".

Mar de lüj die vroeg me wieselik nit;
dat hi-j mieë henger zit,
busj, doe gees ónger 't mets.

E joar lank zal 't blieve sjtoa,
d'rnoa hat aal aafgedoa;

d'r busj wedt muj, blas en kaal,
dat is hun alolemaal egaal;
"de intrige die hier telt,
dat is nog steeds : 'das liebe Geld".

Woa me óp wach is nog 't 'ja',
noa veuël ge... etcetera.
De lüj, die vroeg me wieselik nit:
deë is sjtil, deë d'r nieks va wit.

Sjtriethagerbusj, mit die water, dieng rus,
doe gees ónger 't mets;
ich zün dich vuur 't lets...

Leonie Robroek

Een jaar gaat voorbij...

Hardnekkig tikt het uurwerk verder. Minuten worden seconden, en weldra klinkt ook in Landgraafs dreven het tijdsein van middernacht. Twaalf abrupte slagen rekenen af met een versleten jaar en maken de weg vrij voor 1995. Een gloednieuw jaar, dat zonder twijfel tal van verrassingen zal brengen. Goed gevulde champagneglazen worden leeggedronken en knallend vuurwerk wordt vermengd met het vrolijke gebeier van onze kerkklokken. Ondertussen lopen de wijzers van de klok verder; tijd kent geen tijd..!

Velen zijn op dit moment bewust bezig met het fenomeen *tijd*; een begrip met een aparte plaats in ons leven. Uiteenlopende opvattingen over het begrip *tijd* blijken ondermeer uit de vele uitdrukkingen die er in de taal rond het woord *tijd* bestaan.

Nu de dagen alsmaar korter en de nachten langer worden, verheugen wij ons op de aanstaande hoogtijdagen. Sneeuw past fantastisch in deze tijd. Men moet voor dit alles een open oog en een gevoelig hart hebben. Romantische en vooral voor viering in de huiselijke kring geschikte feestdagen liggen in het verschiet. Zij geven genoegdoening bij gezonde harmonie in een tijd waarin wij die kunnen gebruiken. Deze periode is uitermate geschikt om 'iets' te kunnen doen aan intermenselijke verhoudingen; immers dit contact heeft een problematisch karakter gekregen.

Door zware zorgen wordt vaak veel enthousiasme en levenslust gedood. Veelal is er verontachtzaming in begrip voor menselijke waarden. Maar een gevoel van eigenwaarde mag ook nooit overdreven worden. Met dit voor ogen zien wij op naar het aldoor lopende uurwerk om, wanneer het twaalf forse punten achter 1994 zal slaan, een blik te werpen op de twaalf maanden die alweer achter ons liggen. En... wat zal het nieuwe jaar ons brengen? Wij weten het niet. Gelukkig!

Vaarwel 1994, met een zucht, een traan of een glimlach.
Moge 1995 ons dat brengen, waarop wij dit jaar tevergeefs hebben gewacht: vrede. Een vrome wens?
Van harte een voorspoedig en gelukkig nieuw jaar!

Ed. J. Block